



A  
SZÁRNYAS KERÉK.

ELBESZÉLÉSEK,  
RAJZOK, KARCZOLATOK A VASÚTI ÉLETBŐL.



1804.

BALOGH ARTHUR és FOLLINUS EMIL.

155798

15 JUN. 1973

BUDAPEST,  
SINGER ÉS WOLFNER.  
1892.

✓

14.512.

BIBLIOTECA IN PED  
PEDAGOGICAI INTÉZSI KÖNYVTÁRA  
In. Murat. Ursoiu-Strada



## PROLÓG.

IRTA :

FOLLINUS EMIL.

**J**ó Stephenson mester kieszelte bölcsen :  
S vasparipa repül ime! hegyen-völgyen.  
És a merre száguld, merre útja vezet,  
Szolgálatába vesz sok ezer főt s kezét.  
Pedig nagy sor ám az! de értik a módját,  
Mert hisz ők magukat vasutasnak mondják.  
*Előhaladásnak* bajnokai ezek :  
Szárnyas kerék népe, szivből köszöntelek !

A hová ők jutnak, minden újjá éled,  
Ott a tespedésből támad szép új élet :  
Sűrög-forog a nép, javát küldi, hozza,  
Hirverőn üzentet, vagyonát fokozza.  
S a mint egyszer föl egy vaskocsiba hágott,  
Beh másnak is látja ezt a nagy világot.  
*Közművelődésnek* bajnokai ezek :  
Szárnyas kerék népe, szivből köszöntelek !

Bármerre is veti, sors bármerre hányja,  
 Magyar marad minden szive-dobbanása,  
 Magyar nemzetének küzdő apostola,  
 Magyar hazánk ügyét el nem hagyja soha.  
 S hol előbb tán gyéren vagy tán nem is hangzott,  
 Sűrűn hallasz ott most zengzetes magyar szót.  
*Magyarságnak* buzgó bajnokai ezek:  
 Szárnyas kerék népe, szivből köszöntelek!

Rólatok zeng imhol! ezúttal a nóta,  
 A mint egypár bajtárs szépen iderótta.  
 Szeretettel írta, szeretettel adja,  
 Szinarany jószándék volt a szülőanyja.  
 Fogadjátok ti is szíves indulattal,  
 Mert hát e könyvünkről elmondhatjuk garral:  
 A *mi* világunkból gyűjtött történetek!

Szárnyas kerék népe, szivből köszöntelek!



# A VASÚTI ÉLET.





# A VASÚTI ÉLET.

(Előszó helyett.)

IRTA:

ÉJSZAKY KÁROLY.

A szolgálatok minden nemei közt legterhesebb a vasúti szolgálat.

A katonai szolgálat sem terhesebb, mely e tekintetben legközelebb áll hozzá. A háboru idején ugyan e szolgálat is a legterhesebbek közé sorozandó, de béke idején amannál tetemesen könnyebb. Ez idő szerint pedig a hadi dolgokban elért eredmények folytán fel sem tehető a hosszú háboru, tehát a béke javára jut a túl nagyobb és könnyebb időszak.

Különben ugy a vasúti, mint a katonai szolgálatnál az »ordo anima rerum«, a »rend a dolgok lelke« a fő elv. Itt is, ott is a rend és fegyelem a dolgok mestere, csakhogy a vasúti szolgálatban inkább lényegük szerint, míg a katonai szolgálatban konok formásaikban, mely utóbbi felfogást misem igazolja helyesnek jobban, mint az, hogy éppen a legkomolyabb viszonyok között, háboru alkalmával, történik azok sallangjaitól az eltekintés.

A mi a *rendet* illeti, bátran lehet mondani, hogy a leggyarlóbban igazgatott vasútüzletben is több a rend,



mint bármely más foglalkozásu pályán, és hogy a vasúti dolgokon kívül álló laicusnak fogalma sincs, sőt nem is lehet azon rendről és pontosságról, mely a vasúti administratiót feltételezi és dominálja.

A vasúti működés nem határnapokhoz, nem is napszakokhoz, sőt órákhoz sem, hanem perczekhez van kötve. Itt bármely fennakadás vagy zavar, mely nem többre, csak perczekre hat ki, már a megállapított rendet megrontja és rendkívüli intézkedést követel, mely a tényezők értelmi és phisikai erejét veszi igénybe; váratlanul, legtöbbsnyire elemi okoknál fogva is oly bajok állnak elő, melyek a forgalom biztonságát veszélyeztetik, s melyek megorvoslása percznyi halasztást sem tűr, az ilyen esetek higgadt éberséget, lélekjelenlétet, feltalálási tehetséget, s ezek mellé tudást és gyakoroltságot követelnek. S végre is ily bajokkal csak is a gyarló és korlátolt emberi képességek állithatók szembe.

A vasúti ember élete örökös küzdelem az *emberekkel*, az *elemekkel*, az *eszközökkel*.

Az *emberek* végtelen követelésekkel állnak elő ugy a vasútiak, mint a vasutak ellen, amazokban páriákat kívánnak látni, emezekben csak is saját javukra és kényelmükre szolgáló intézetet, holott pedig a vasúti közegnek mindenek fölött álló hivatása, hogy első sorban a vasút érdekeit szolgálja, a közönséggel szemben pedig egész hivatása abból áll, hogy közvetítő legyen közte és a vasút üzlete közt, de semmiképen sem cselédje, mely túlkapásra különösen a félművelt osztály bir hajlammal. Hogy hasonlattal éljünk: a



közönség a vasútiakkal és a vasúti dolgokkal úgy áll szemben, mint a mezei gazdák az időjárással, t. i. hogy a Mindenható még időjárást a mezei gazdák kedvére teremteni nem tudott. — A közönség túlkapási ösztönét semmi sem igazolja jobban, mint a panaszkönyvek, melyek tartalmának alig tizedrésze bir alappal.

Az *elemekkel*, a világhatalom legerősbikével, örökös a sisiphusi küzdelem. Csak isteni erő képes gátot vetni e hatalomnak, de a vasúti ember ellenében fennáll a követelés, hogy felhőszakadásokat, árvizeket, szélvészeket háritson el, hóviharokat ellegyezzen, mozgó hegyeket megállítson, tűzvészeket egy lehelettel elfojtson, csak tüzzel mozdítható eszközeit láng és szikra nélkül kezelje, a szikrát olylyá varázsolja, hogy ha löporra hull se gyujtson, — szóval: forgassa ki a mindenható természetet öröktől fogva álló törvényeiből, és tegyen csudát, és csudát, és mindig csudát. — És legyen ő aczélból, folyton mozgó gép, mely szünetlenül, fáradhatlanul hat, cselekszik, küzd, de egyuttal legyen lelke, esze is, tudománya is, gyakorlottsága, bátorsága is . . . . . legyen olyan, a milyen nincs. Ily gép nincs a természetben. Az isten az első embert már gyarlónak teremtette, s e művét azóta sem javította, sem tökéletesítette, új embert pedig, aczélembert, minő a vasútnak és a közönségnek kellene — úgy látszik — nincs kedve teremteni, tehát kénytelenek a követelők a gyarlósággal beérni, és folytatni a szidalmazást és panaszlást, mert az elemek megmaradnak örökös és korlátlan uralkodá-

sukban, mert a hegy nem kérdi: hová omoljon, sem az árvíz: merre hömpölyögjön, sem a vihar: mit romboljon, sem a tűz: hol pusztitson, de a villám sem: hogy hová csapjon.

A mi az *eszközöket* illeti, ezekről elég megjegyezni, hogy *anyagból*, tehát véges és gyarló valamiből, és *ember* által, tehát véges és gyarló valami által vannak készítve, — a mi annyit tesz, hogy azokról abszolút megbizhatóságot, örökös tartósságot feltételezni nem lehet; — pedig ezen eszközök egyuttal a forgalom biztonságának is eszközei, a tudomány és tapasztalás szabályainak megfelelően vannak létesítve, kipróbálva, jóknak találva, de emberi érzéssel nem észlelhető holmi benső baj miatt felmondhatják a szolgálatot, és csuffá tesznek tudományt, tapasztalatot, megrontják a legjobb nevű gyár hitelét, — szóval: bebizonyítják a tudomány és tapasztalás s a legjobb hitelű eszközök gyarlóságát. Hogy mily esélyeknek lehetnek a létesítmények kitéve, a számtalan példa közül a csernoviczi vashíd esetét idézzük. E hidon a vonat átrobogott baj nélkül, és kevés idő múlva a hid önmagától összeroskadt. Tehát a vonatnak a mozgás által hatványozott súlyát kibirta, s minden észlelhető körülmény és ok hiánya mellett önsúlyát nem birta meg.

Egybe foglalva a mondottakat és mérlegre állítva, és pedig *egyik* serpenyőbe a mindenható elemeket szeszélyeikkel, változataikkal s ezerféle kiszámíthatatlanságaikkal juttatva, — s a *másikba* az emberi képességeket, bár jó akarat és rendszer által, tudo-

mány és tapasztalat által támogatva jutván, mily erőfeszítésre, időben és értékben mily áldozatokra van ez utóbbi serpenyőnek szüksége, hogy amannak túlsúlyát egyenletbe hozza. De végre is hozza.

S hogy ezt teheti, és pedig emberi és anyagi gyarlóságok daczára teheti, ez eredménynek és sikernek a *rend és fegyelem* a nagymestere.

Hisz e nélkül a vasútüzlet nem egy nap alatt, de egy óra alatt megakad; — hogy pedig ily baj mind- eddig be nem következett, sőt ellenben a vasút dolgai fennakadás nélkül, simán, mondhatni vigan folynak, ez igazolja, hogy rend és fegyelem nemcsak van, de uralkodik.

Volt eset, hogy óriási töltésroskadásnál, mely — úgy látszott — a forgalom megakasztását hosszú időre okozta, oly erőteljes hozzálátással, az eszközök oly ügyes előállításával és alkalmazásával történt a baj elhárítása, hogy csak egyetlen legközelebbi vonat elakadása mellett a többi csak csekély, vagy semmi késedelemmel közlekedhetett. A Tisza kiöntése alkal-mával a rendkívüli árvíz a vasút síkszínét is meghaladta, számtalan kilométerhosszban rögtönözött oldaltöltések által a vágányok olyképen lettek foly-tonos emeléssel védve, hogy a közlekedés az egész és pedig fővonalon soha nem szünetelt. — Egy fő-rangu állomáson a felvételi épület fedélzete tűzvész-nek esett áldozatul, — a nagy tűzvész által rendet-lenségbe hozott pályaudvar és közhelyiségek, melye-ken a zavar közt összehalmozott ezerféle tárgyak tömkelegében még 7 órakor mozogni alig lehetett,

már 8 óra körül teljesen rendben voltak, s az ekkor érkező vonat közönsége, ha véletlen a tető hiányát észre nem vette, nyomát sem találhatta, hogy azon helyen pár órával azelőtt tűzvész dühöngött. — A például mondottak, és száz más eset azt tanusítják, hogy a hol ily dolgok véghezvihetők, ott rendnek és fegyelemnek kell lenni, és hogy van is mind rend, mind fegyelem.

A mondottak nagyobb részét a vonalszolgálatot illetik, mely ha terhes, nem kevésbé terhes az állomási-, a vonat- s a mozdony-szolgálat. Ezek folytonos talponlétet, éberséget, figyelmet s mindenk fölött pontosságot követelnek. Egy elhibázott indítás, egy jelzés téves értelmezése, egy balfogás a távirón és számos más, részint subjectív, részint optikai, részint nem is sejtett körülmény által okozott csalódás oly katasztróphát idézhet elő, mely a forgalom, s ezzel az élet biztonságát sérti. Holott pedig mindez a rend és fegyelem legszigorubb fenntartása mellett is megeshetik. Sőt statisztikai követelménynek mondhatni a balesetek bekövetkezését, mint melyek végkép el nem háríthatókul bizonyulnak, a mennyiben bizonyos, bár az előrehaladó technika vivmányai folytán apadó, de mégis fennálló százalék arányában előfordulni mintegy kényszerülnek.

Az említett szakokba vágó tetteges szolgálatok minden nemei valóban terhesek. Ide is aczélemberek kell, kinek szívóssága mellett eszét is szünet nélkül markában kell tartania. Pedig idegrendszer, véralkat, kedélyállapot sat., lélektani és anyagi dolgok sokféle-



sége hatalmasan befolyásolják azon géppé vált gyarló embert, kit vasúti közegnek neveznek.

A mi a terhes vasúti szolgálatot leginkább megkeiseríti, az a közönség viselkedése, magatartása. Van-  
nak ugyan, kik vagy mert a szabályokat ismerik, vagy mert természetüknél fogva szerények, követeléseikben nem túloznak, kellemetlenségeket nem okoznak, de nagyobb részük méltánytalan, követelő.

Vannak, s nem csekély számban, kik minden fogás és fortély felhasználásával az intézet megrövidítésére törnek. Ezek aztán, ha nyakon csipődnek, a hivatalnok, vagy a pénztárnok, vagy a kalauz hibájával mentik magukat, hogy tudakozódásukra rossz útbaigazítást nyertek, téves jegyet kaptak, zaklattattak, sőt brutális eljárásban részesültek és százféle hasonlókkal.

E bajokon még sok ideig nem lesz segítve; majd ha a közműveltség általánosabbá válik, a közmorál érzéke gyarapszik, majd ha baj esetén az érdekelt a baj okát magában kezdi keresni, apadni fognak az ily visszásságok és rendetlenségek, de hát addig még sok gőz fog elpárologni a mozdonyból!

Végre is, a vasúti embernek a közönséggel szemben is aczélból kell lenni, hogy a sok méltatlanság, túlkövetelés kilövései róla visszapattanjanak.

Szerencsétlenségre azonban, — mint már mondtuk — ember aczélból nincs, kemény ember találkozik ugyan, de a keménység is véges, legközelebbi szomszédja a gyarlóság, mely a bajok mestere. A ki a vasúti dolgokat ismeri, az tudja, hogy rendetlenségek,

balcsetek, hibák activ okokból ritkán, hanem legtöbbször passiv okokból keletkeznek, a mi ismét csak a már mondottakat igazolja, hogy azoknak okát az emberek és az eszközök gyarlóságában kell keresni.

Ez állapottal szemben a vasúti embernek kötelessége, hogy gyarlóságával szemben oppositíóba álljon, azokon kifogni, felemelkedni törekedjék. Hatalmas segédeszköz áll rendelkezésére, ha ezt követi, ennek hódol, ha ez számára a »suprema lex«, akkor nem fogja eltéveszteni a helyeset és bajban is meg fogja találni az okszerüt.

E segédeszköz: a rend és fegyelem cultusza.

Ez a terhes, zaklatottsággal telt szolgálat egy egész külön, sajátos életet formál azok számára, a kik részesei: a vasúti életet. A vasúti életet, melynek megvan a maga külön légköre épp úgy, mint a földgyomrában dolgozó bányász életének. Ez élet festésének van szánva ez a könyv, melybe mind olyanok irtak, kik annak az életnek részesei. Ezt az életet pedig: a vasúti életet érdekes és érdemes megismerni olyanoknak is, a ki csak a rohanó vaskocsi kényelmes párnáiról nézdeli nyugodtan annak lázasan dolgozó munkásait.





AZ ÚJÍTÁSOK KORSZAKA.

BÁL AZ ÁLLOMÁSON.



HÁROM KARCZOLAT.

IRTA :

SIKLÓSY JÓZSEF.



## AZ ÚJÍTÁSOK KORSZAKA.

IRTA:

SIKLÓSY JÓZSEF.

»**E**s tudják uraim, mit akarok még önöknek mondani? Az szomorít, hogy az új nemzedék éppen legfontosabb tekintetben marad el mögöttünk, öregek mögött. Hisz a mi igaz: igaz! A mostani fiatal emberek jó csomó iskolai képzettséget hoznak magukkal a szolgálatba. Hanem azért olyanok, mint a gárdisták. Parádé — és semmi egyéb! Egyik olyan, mint a másik! A szolgálatot elvégzik jól-rosszul, úgy a hogy éppen megy s azután neki a mulatságnak. Gondolata, eszméje egyiknek sincs. A mivel azonban mi, a régi gárda emberei kitüntünk, az éppen a *kezdeményezés* volt. Pedig mi csak egyszerű, sok mindenféle pályáról összeverbuvált emberek voltunk, a kik a katonaságtól, boltból, műhelyből léptünk a vasúti szolgálatba, sőt volt köztünk akárhány elzüllött ember is, mégis sokra vitték. Mert mindig akadt olyan fej, a melyben gondolatok termettek a *vasútügy emelésére*. Hogy is vihettek volna máskülömben *én* valamire?»

Igy szólt távozása alkalmával a jó öreg Tarczaly bácsi, ki sűrűn emlegette a »régi jó idöket« s ki előtt

a régi gárda emberei százszor többet értek az új nemzedék satnya ivadékánál. — Arról volt legkivált nevezetes az öreg úr, hogy agyában csak úgy nyüzsgött a jobbnál-jobb új eszme, új gondolat rémséges sokasága. Minduntalan eszelt ki valamit a vasúti szolgálat tökéletesbitésére. Hogy mit? azt voltaképp senki sem tudta. De kellett a dologban valaminek lennie, mert ennek köszönhette, hogy aránylag rövid idő alatt vált belőle vezérfelügyelő.

Megilletődve tekintettünk rá a mint termes-kocsijába lépett, hogy szemleútját folytassa.

Nem először történt, hogy ily prédikációt hallottunk tőle, hanem ezuttal kissé csakugyan felriasztotta a vonalat, mert mint beszéltek, új szolgálati szabályzat fog megjelenni változott előléptetési módozatokkal s külön határozmányokkal a soron kívül való előléptetésre nézve. Ezuttal tehát valami jóslatszerűt láttunk az érdemes főhivatalnok megszokott kifakadásaiban s legtöbben megfogadták magukban, hogy majd gondolkoznak a dolog fölött. Igaz ugyan, hogy ezt a magasabb sugalmazást legtöbbször már a legközelebbi kuglizás alkalmával ezuttal is szerencsésen kiizzadta, mindazáltal találkozott egy-kettő olyan is, a ki titokban neki ült, hogy az üzletvezetésben s a szolgálatban foganatosítandó újításokra vonatkozólag majd előterjesztést intéz az igazgatóságához. Az egyik igen czélszerűnek tartotta, hogy a váltótárcsák kékre festetnének, mi által egyuttal az »elővigyázat« számára egy új szín állapíttatnék meg: a másik, hogy három harangjel helyett négyet kellene adni, minden kocsiosz-

tály számára egyet-egyet; a harmadik, egy mérnök-gyakornok, óriási ütközőket szerkesztett papiroson gépek számára, melyeknek az összeütközés hatásának csökkentése lett volna a feladata; én a magam részéről a humanitás útjára léptem s egy nyugdíjintézet létesítésén törtem a fejemet kocsitolók s éjjeli örök számára. A ki azonban legerősebben törte a fejét s addig nem nyugodott, míg egy valóságos eszmét nem talált, az nem volt más, mint a mi állomási főnökünk, egy rendkívül művelt ember, ki a korrallal haladt, tudományos műveket olvasott s ennek folytán nem éppen a legkiválóbb vasúttal volt. Mindazáltal elég jól megállotta a sarat, annál is inkább, mert akadt, a ki a szekerét tolja s utóvégre sem volt egyéb dolga, mint a szolgálatra »felügyelni«. Hanem hát egész komolyan az újítók közé akart állani s az irány is fölbukkant véletlenségből az alkalommal, midőn az állomási főnök egy rakfelügyelőt, egy kicsapott diákot jól lehordott, mivel helytelenül részletezett egy raklevelet.

»Mondja csak Csorvás, hogy esett ez a kellemetlen tévedés? Máskülönben a maga bejegyzései mindig a leghelyesebbek és sokkal gyorsabban is készíti, mint a többiek, hiszen maga erről jóformán az egész vonalon híres. Látja, ha én ezt most följelentem, ismét kérdéssé válik, hogy kinevezik-e majd raktárnokká.«

Csorvás (egy husz s egynehány éves, intelligens, habár kissé hányaveti ficzkó) el sem akarta hinni, hogy hibázott s odament a dolgozó-állvány elé, több papírszeletet vett elő a zsebéből s azokat a kirakási könyvekkel hasonlítgatta össze. Ezalatt az állomási főnök a kis



termetű, szemüveges alkalmazottnak a vállán keresztül nézett s így kiáltott föl:

»Miféle ákom-bákomok ezek itt ezen a papirosrongyon? Tán csak nem gyorsírászati jegyek? Hát maga ért a gyorsírászathoz?«

»Igenis, állomási főnök úr, ez gyorsírászat. Vizsgáztam belőle, sőt még díjat is nyertem. Én mindig gyorsírászatilag veszem föl az egyes csomagokat s éppen azért jóval előbb is leszek kész, mint a többiek.«

Az állomási főnök perczekig mély tünődésbe merülve nézett a rakfelvigyázóra s azután azzal a meghagyással bocsátotta el a fiatal embert, hogy este jöjjön föl hozzá a lakására. A vasút szegény szolgája semmikép sem birta magának ezt a nagy, nagy megtiszteltetést megmagyarázni, az állomási főnök azonban tisztában volt magával. Meg volt az eszme, a valójában fényes eszme: a *gyorsírászat a vasúti szolgálatban!*

Csorvás alig birt hova lenni bámultában, mikor az állomási főnök asztalához ültették s ő nagysága a legjobb falatokat rakta tányérjára. Igen ám, ezentúl ez rendes helye, s ő maga pedig állandó vendég lesz. Ő immár többé nem rakfelvigyázó, legalább dolga szerint nem az. Sőt ezt a lealázó czimet sem fogja sokáig viselni, hanem forgalmi tiszté fog kineveztetni, ezért kezeskedik neki az állomási főnök. Sokáig beszélt, késő éjjelig pártfogoltjával s hogy miben állapodtak meg, az másnap hivatalos formában az állomás egész tisztviselő karának, mintegy husz fiatal embernek tudomására jutott, a kik szolgálati rendelet



útján mindannyian fekete kávéra lönek hivatalosak. Az állomási főnökné, egy angyali jóságú nő, óriási havannaszivarokat osztogatott, az állomási főnök úr pedig új programját fejtette ki. Az ő állomása, mondá, a vasúti szolgálatban korszakalkotó újtásnak lesz kísérleti állomása. (Halljuk! halljuk!) Az az álláspont, hogy drága minden pillanat, immár túl van szárnyalva. Egy percz alatt a közel jövőben hihetetlen sokat lehet majd végezni. A mellőzhetlen irás a vonatoknál, a mi oly bonyolultnak látszik, ezután csak gyermekjáték lesz. Az időbeli adatok mellé egy perc alatt egész jelentéseket lehet majd a menetlevélbe írni. Szóval, a gyorsírást csudákat fog művelni és neki, az állomási főnöknek gondja lesz rá, hogy a gyorsírást a vasútnál kötelezővé válják s a szolgálat legelső osztályába jusson. (Élénk tetszés és viharos éljenzés.)

Lelkesültségünk azután némiképp lelohadt, a mint az állomási főnök értésünkre juttatá, hogy még aznap este az első osztályu váróteremben annak rendje s módja szerint egy gyorsírástani tanfolyam fog megnyitani s a ki barátja neki, az bizonyára egyetlenegy tanórát sem fog elmulasztani.

Ki ne akart volna állomási főnökének barátja lenni? Hanem a szabad napokra s a kissé távol fekvő városban lévő különböző összeköttetéseinkre való tekintettel kissé kellemetlen volt a dolog. Máskülönben mindenki eltökélte magában, hogy a lehető legkevesebbet tanul s előadások közben szép csendesen szerelmi levelezését fogja elintézni. Ez igen könnyen

ment, mert az állomási főnök, mint a legbuzgóbb, mindig egészen elől, az első asztalnál ült, hogy egy szócskát se veszítsen el abból a bölcseségből, a mit a mi Csorvásunk prédikált. Ez nem is rosszul végezte dolgát; Gabelsberger rendszere szerint egészen jól értette a gyorsírást és pedagógiai tehetsége is nyilvánvaló volt, amennyiben magának az állomási főnöknek is gorombaságokat mondott, ha valamit nem fogott föl hamarjában. Megjegyzendő ugyanis, hogy Csorvás tanár nagyon könnyü vérü urfi volt s mióta az állomásfőnöki asztalnál potyakosztot élvezett s raktári szolgálatot nem teljesített, összes jövedelmét s apró »tanpénzeit« is eltékoztolta s rendszeren »pityókosan« jött az előadáshoz. Künn azonban, a váróterem — nem: előadási terem kivülágított ablakainál a kocsi-mesterek, állomási felügyelők, váltóőrök, málházók stb. szorongtak, hogy az irigység s a gúny vegyülékével nézzék kollégájukat, az uborkafára fölkapaszkodott Csorvást, a mint egy külön erre a célra megrendelt nagy iskolai táblára vonásokat s köröket rajzolt s tanította mellette, hogy: »en-ni, ven-ni, kér-ni, e-le-ven« stb. stb. Fölötte komikus is lehetett, a mint ott ültünk iskolás gyermekek módjára a nagyszakállu, aransujtásos állomási főnökkel élünkön. Az előjáró szorgalmának dicséretére nehéz lett volna szavakat találni. Ő volt az is, a ki saját költségén valamenynyünk számára tankönyveket hozatott, melyeket a gyorsírási »kar« legtöbb hallgatója még csak fölsem is vágott.

Nagyon messze vezetne, ha ennek a küzködésnek,

vivódásnak, melylyel a mi öregünk állomását török-szakad vezérlővé akarta tenni, minden egyes apró részletét ecsetelném. A dolog addig huzódott, míg az állomási főnök s közülünk egy-kettő csakugyan ügyel-bajjal elsajátította a gyorsírást. Minden vasárnap országgyűlést játszottunk, mely alkalommal nagy beszédek olvastak fel és azokat mi leirtuk. Ilyenkor aztán én is kitüntettem magamat közbeszólásokkal, hogy némikép a főnök úr figyelmét mégis magamra vonjam. Azonfelül a gyakornokok számára rendelt gyakorló-készüléken kigondolt szolgálati sürgönyöket vettek föl s egyáltalán egész vasúti játékokat rendeztek a gyorsírást, mint kizárólagos szolgálati irás alkalmazása mellett. Minthogy az »öreg« mindent maga akart végezni, abban a hiszemben volt, hogy minden pompásan is megy s a katalogusban Csorvás senkinek sem mert rossz érdemjegyet adni. Ahhoz még nagyon is alárendelt lélek volt. Neki adtuk át ugyanis gyakorlatainkat javítás végett és utóvégre az sem volt baj, ha valaki füzetét torzrajzokkal is nyújtotta be, melyben az állomási főnök kurta nadrágban s oldalán lógó iskolás táskával volt látható.

Egy alkalommal ismét előadásunk volt a váróteremben, midőn egyszerre csak kívül egy hatalmas pörölő hangot hallottunk, melyben rémületünkre nyomban a Tarczaly vezérfelügyelő bassusára ismerünk. Az ég szerelméért, hát hogy került ez ide! ? Hisz egyáltalában nem vártunk semmiféle vonatot s maga a szolgálatban lévő forgalmi tiszt is velünk ült az iskola padján.

»Mennydörgettét! Miféle nyomorult gazdálkodás ez? Hát mit ácsorogtok itt ti birkák s mit báméskodtok be a váróterembe, a helyett, hogy kiki ott lenne a maga helyén. Magamnak kellett a váltót állitanom hajtányom számára. Ilyet még soha életemben nem pipáltam. A pokolba kergetlek valamennyieteket, ti haszontalan népség! Hivatalnoknak meg se hire, se hamva! Hol az állomási főnök úr? Hát oda benn mi történik? Á-á-á-ah!«

A bámulat e kitörését akkor hallatta a főfelügyelő úr, midőn minket, kik az állomási főnök parancsára valamennyien nyugodtan ülve maradtunk, nyilvánvaló tanuló foglalkozásunk közepette megpillantott. Utóvégre nem történt a legcsekélyebb szolgálati mulasztás sem, mert azt senki sem tudhatja, hogy mikor gördül be egy ilyen hajtány s éppen azért a vezérmindenható is egy kissé zavarban volt, a mint belépett. A lehető legtiszteletteljesebben üdvözöltük, ő pedig némiképp bizonytalan hangon tudakolta, hogy mit teszünk-vezünk. A tanítás tárgya és célja felől tett jelentés folytán egészen odáig volt bámultában, tátott szájjal nézett az előadó rakfelügyezőre, ki a tanári emelvény magaslatán impertinens állásba vágta magát s valóssággal újjá éledt, midőn állomási főnökünk beszéde végén így szólt:

»És ez mind annak a serkentésnek az eredménye, vezérfelügyelő úr, melyet legutóbbi látogatása alkalmával *öntől* nyertünk. Ha iparkodásunkat siker fogja koronázni, az az ön érdeme!«

A vezérfelügyelő úr szája a füléig nyult és következőleg szólt sokatmondólag:



»Hisz ez éppen kapóra jön, mert én azért utazom be most a vonalat, mert a jövő héten a *miniszter* úr ő nagyméltósága tartja szemleútját. Ezen az állomáson a kegyelmes úr hosszabb ideig fog tartózkodni s az alkalommal majd bővebben beszélhetünk a dologról . . .«

Tulajdonképen pedig a vezérfelügyelő s az állomási főnök az ügyet még aznap este szélteben megbeszéltek. Mi ezt Csorvás »tanár«-tól tudtuk meg, ki rövid ideig részt vett mint szakértő az értekezleten. Az állomási főnök a mellett maradt, hogy Tarczaly úrtól származott az eszme s így igen valószínű, hogy a két előljáró úr a következőkben állapotodott meg: A vezérfelügyelőnek rendjel, az állomási főnöknek valamely vezérlő helyre való emeltetés az igazgatóságnál.

És egy hét lefolyása után csakugyan megjött a miniszter külön vonaton, nagy kísérettel.

A kegyelmes úr tanácsosaival együtt kiszállott, hogy az állomást megtekintse. Valamennyi hivatalnok részvétel a bemutatás szerencséjében s a miniszter igen szeretetreméltó volt, mint rendesen. Még az oldalvást álló állomási főnökné kilétét is kitalálta, férje által bemutatattatá magát neki, üdvözlé ő nagyságát s meglehetősen hosszasan csevegett a pompás s igen okos asszonykával, miközben az állomási főnök talpa alatt égett a föld s gyorsírázatával minduntalan közbe szeretett volna vágni. Egyszerre csak fölhangzott:

»Késésünk van, induljunk!«

Az állomási főnök megrántotta a vezérfelügyelő kabátját. Hanem Tarczaly úr nagyon erélyesen rázta

a fejét. Az állomási főnök azonban nem hagyta magát s odalépett a miniszterhez, a mint az éppen beszállani készült.

»Kegyelmes uram! Nekem még egy alázatos előterjesztésem volna, a szolgálatra vonatkozó igen fontos újítás ügyében.«

»Kérem, kérem; ha nem tart soká. Máskülönben jobb szeretném, ha írásban tenné meg.«

A mi állomási főnökünk minden tehetségét összeszedte és csak azért szorongott módfelett, mert úgy vette észre, hogy Tarczaly vezérfelügyelő kétségbeesetten hadonázik, hogy az Isten szerelméért, csak hallgasson. Hanem az újító nem akart hallgatni. Most, vagy soha!

»Kegyelmes uram! Tekintettel arra, hogy a végrehajtó szolgálatnál nagyon szűken szabott idő áll rendelkezésre, az az eszmém támadt, hogy a szükséges írás . . .«

»Ah, ah, tudom már,« szakítá félbe a miniszter, »ez az állomás az, a hol gyorsírást tanítanak, hahaha. Hallottam már a dologról, hahaha — hanem ostobaság, hahahaha.«

Tarczaly vezérfelügyelő együtt nevetett vele.

Az állomási főnöknek minden hajszála ég felé állott.

»Nagyméltóságod méltóztassék kegyesen megfontolni«, hebegé, »hogy ezzel lényeges könnyítés . . .«

»Nem«, vágott közbe a miniszter, ezuttal egészen komolyan, »ez semmit sem ér, ez egy ugynevezett »agyrém.« Pardon! Magát az eszmét igen dicsére-



tesnek tartom, de hát egész egyszerűen kivihetetlen. Mert hisz ezek a valamennyi vonatmenetről szóló irások egyuttal okmányok, melyeket esetleg be kell mutatni a törvényszékeknek is. Ez nem alkalmas tér a szabad művészetek számára; ezekre nézve már csak a közönség írás mellett maradunk. Isten önnel, állomási főnök úr! Azért ne csüggedjen. Hátha legközelebb valami jobbat fog kigondolni!«

Ezzel a miniszteri vonat tovarobogott. Az állomási főnökné pedig így szólott sóbálványként ott álló férjéhez: »Látod, én mindjárt gondoltam ezt!« . . .

Az egész dolog csupán tanárunk, Csorvás rakfelvigyázó részére ütött ki előnyösen, kit az állomási főnök részéről magaviselete s rendkívüli alkalmazhatósága felől tett szakadatlan s páratlanul kedvező jelentések következtében és mert főnök-tanítványa érdekében valamennyi befolyásos összeköttetését megmozgatta, tényleg forgalmi hivatalnokká neveztek ki. A kinevezési okmány már az emlékezetes miniszteri utazást követő napon megérkezett, midőn Csorvás már éppen el volt készülve arra, hogy visszavándorol a raktárba. A ficzkó túlboldog volt örömeiben és azután csakugyan igen tisztességes ember vált belőle.

Azonban még valakinek lehetett volna belőle előnye, az pedig úri magam vagyok. Öszintén sajnálom, hogy Csorvás gyorsírászati előadásainak annak idejében majdnem semmi figyelmet sem szenteltem. Mennyi hasznát vehetném most mint hirlapíró! Így nem tudja az ember soha az isteni ujjmutatást hasznára fordítani.



# BÁL AZ ÁLLOMÁSON.

IRTA:

SIKLÓSY JÓZSEF.

Egy felsőmagyarországi falu s a messze környék egész »intelligenciájához«<sup>1</sup> útra kelt a meghívó és e jegyek valamennyien az én aláírással ragyogott, szép vegyeszeti tintával oda sokszorosítva. Akkor még persze nem is sejtettem, hogy állomásunk báljának történetét valamikor a »Szarnyas Kerék«<sup>2</sup> olvasóinak fogom ugyancsak nevem alatt elregélni, mindazáltal már igen fontos személyiségnek éreztem magamat. Mert hát én voltam a rendező-bizottság alelnöke s ez ügyben azért adtak az elnöklő forgalmi főnök úr mellé, mivel az állomás területén bennem tisztelték a legidősebb agglegényt. A vasútasok ugyanis rendszerint igen korán nősülnek. Ennélfogva mint legidősebb, én voltam vezénylője a hivatalnokok étkező-társaságának is, melybe állomásunk minden legény-embere köteles volt belépni s minthogy azonfelül véglegesen kinevezett forgalmi hivatalnok, továbbá a helybeli közművelődési egyesület titkára, a vonatmálházók önképzőkörének tiszteletbeli tagja s a tekepálya választmányának előadója voltam, gyakran jöttem kísértésbe,

hogy magamnak »stb. stb.«-vel ékeskedő névjegyeket csináltassak. Mindamellett sok fajta viselt méltóságom daczára örökösen vidám, jókedvű és könnyen hozzáférhető ember voltam, a mit — azt hiszem — a szárnyas kerék jelvénye alatt működő minden ex-kollégám készségesen elismer. Csak az az egy gyöngém volt, hogy nagyon is sokat beszéltem, mint ezuttal is, magamról. Így volt ez a fönne említett önköltségen dolgozó hivatalnoki étkező-társaságban is, a hol is egy Magyarországra vetődött vén bécsi szakácsnének az én tekintélyem előtt meg kellett hajolnia s mindig azt kellett főznie, a mit én szerettem. Szintugy kötelessége volt minden délelőtt a marhahús mellől a velős csontot (mihez rendszeren egy kegyenczet vittem magammal) föltálmnia, mely oknál fogva egy szép napon hivatalos hatalommal való visszaélés miatt vizsgálat alá jutottam. Hanem e fegyelmi eljárás alól mint makula nélkül való gentleman kerültem elő. Szakácsnékről azért kellett itt megemlékeznem, mert az állomási bál tekintetében rendkívüli szolgálatot tett nekünk. A rendező bizottsági tagok többsége ugyanis nem tudott tisztességesen tánczolni, *Zapliczekné* azonban (bécsi asszony volt a neve daczára is!) a bécsi keringő mellett nőtt fel. Mesterileg tanította a »dreischritt«-et s kaszárnyaszerű éttermünk napközben valóságos táncziskola volt, hová a dolog könnyebb érthetősége kedvéért az állomás mindannyi szolgálója is eljárt. S minthogy egy kis visszaélés nélkül csak nem akart menni a dolog, ismét annak a veszélynek valék kitéve, hogy jó hirnevem csorbát

szened, mivelhogy a fűtőházi főnök felesége, kinek a szakácsnéja a pecsenyét odaégette, erkölcstelenségre való késztetés miatt akart az igazgatóságnak följelenteni.

Tehát az étkező-társaság szakácsnéja, vagy a hogy mi híttuk, az »anyjuk« a legszebb eredménynyel tanított minket a körtánczokra, a csárdást pedig különben is már születéstől kezdve tudtuk valamennyien. Megjegyzendő, hogy az öreg veterán-szakácsné a tánczhoz muzsikált is, amennyiben Strauss apó és fiainak tánczdarabjait, habár irtóztató hamisan, hozzádudolta. A tanuláshoz elég jó volt s még a legnehézkesebb is köztünk, *Petz Tóni*, kinek a nevét *Bundásra* magyarosítottuk s ki tenyleg olyan volt, mint egy jól megtermett bundás medve, kiváló előhaladást tett. Ez a Bundás kolléga — időközben szertár-vizsgálóságig vitte — megsemmisítőleg nyomatékos dalia volt. Annak az önműködő mérlegnek, melyet állomásunkon állítottak föl, azon melegiben széttaposta a lelkét s egyáltalán mindenütt a legmélyebb benyomást gyakorolta. Olyan volt, mint a budapesti Váczi-utcza s Kristóf-tér sarkán álló Nagy Kristóf. A beköszöntő alkalmával fizetett áldomáson a hivatalos szék darabokra tört alatta. Benne azonban még az a zárlámpa sem tehetett kárt, melyet egy zárfékező magas bódéjából véletlenségből a fejére ejtett. Mindig elgondoltuk, hogy mi történnék akkor, ha egyszer Petz Tóni vágódnék el amugy isten igazában, a mi korábban nem, csak mint tánczoson esett meg rajta, az állomási bálon! És ennek még nagyobb hatása volt, mint a minőt remélhattünk.



Bálunk a leégett templom javára s más téres helyiség hiányában a kiüritett s megfelelőleg diszitett állomási raktárban tartatott. Egészen csinos és nagyon eredeti bálterem volt, a teherpénztárnok irodájából pedig igen ügyesen alakítottunk hölgyek számára ruhatárt és buffet-t.

A falakon mindenütt örökzöld diszlett csoportonkint számos jelvénynyel; piros jelzőzászló, fehér jelzőtárcsa, éjjeli őrnek való kürt stb. tarkállott és pompázott. Sőt még valamennyi ragyogón kifényesített ólomzár-fogót is fölaggattuk, hogy minden mentől rangosabb legyen. Az egész padlót, kissé késő ugyan, olajos festékekkel eresztették be s két beállított óriás kályha szabályozta a hűvös farsangi hőmérséket, mely meghívó nélkül iparkodott a fából készült raktárfal résein bejutni. Hanem hát a nagy és kis falusi előkelőség nem túlságos érzékeny az efféle dolgokban s a hangulat nagyon emelkedett volt, különösen mikor a főispán úr is megjelent bálünnepevényünkön s mindent igen pompásnak talált.

A táncz nagyon vigan folyt. A bált természetesen csárdással nyitottuk meg s itt aztán Petz Antal barátunk is, ámbár somogy megyei sváb fiu volt, mindjárt elemében érezte magát. Nagy virtussal forgatta meg tánczosnáját s hébe-korba mint valami orsót el-elpönderítette hölgyét magától, a mit ő ugy nevezett, hogy »angolos tolatás«. Kivülről élesen nyikkantott néha a tartalékmozdony füttye a cigányok hegedülésének s a vidám báli zajnak közéje, mikor is nekem, kinek immár csak a házigazda szerepe maradt s melleleg

az állomáson »rövid tour«-om volt, eszembe jutott, hogy oda künn a vágányokon csakugyan »angolosan« tolatnak, ámbátor ez tulajdonképen meg volt tiltva. A csárdásra keringő következett s minthogy Petz barátunk mindenkép biztosra akarta fogni a dolgát, mindenekelőtt odautazott nővérét, a ki külsejével is bizonyosságot tett a közeli rokonságról, kapta derékon, ha ugyan egyáltalában volt dereka. Medve és medvéne nagyon csinosan keringöztek. Mint valami körben futó lavina mindig talpon maradtak, mert a hol összeütköztek, ott rendszeren csak a meglökött pár bukott a színét hagyogató padozatra, melyen máskülönben csak taligások és rakodómunkások sűrögtek. Azok a sárga foltok, melyek a frakkokon s a báli öltözékeken ékeskedtek, a hiányzó cotillion-jelvényeket látszottak pótolni. Petz Antal nem akart felhagyni a tánczczal s a mint előttem szuszogó testvérkéjével eldohogott, nem egyszer kiáltottam oda neki, hogy üljön le már és más tánczra vágyó hölgyeket is foglalkoztasson, a mi választmányi tag létére kötelessége. Sőt egy darabig ott szaladtam mögötte, hogy — ha lehetséges — föltartóztassam. Ő azonban csak keringett és szakadozva kiáltá:

»Pajtás, nagyszerűen megy, de ha Mimit elbocsátom, oda potytyanak, az bizonyos; mert minden forog velem. Magamnak is forognom kell, mert a mint megállok, a padló akar hozzám felkapaszkodni.«

És tovább robogott. Nekem összeszorult a szívem. Láttam, a mint a természetes testvérpár a báltermet még egyszer köröskörül utazza s a mint a tánczosné



a bálanya emelvénye előtt (a forgalmi főnökné ült ott bundájába burkolva s a főispánnal társalgott) tánczosa karjai közül erőszakkal kibontakozik. Nem mint egy golyó, hanem mint egy neki lódított ostromágyu repült Petz Antal a falnak és összeroppant. Hanem a fal is összeroppant. Nem is csodálkoztam rajta, hogy a fagyos éjjeli szél akadálytalanul tolt be s az elképedt báli társaságot polyva módjára szórta szét, elannyira tudatával birtam a végzetes pillanatban annak, hogy valami katasztrófának kell történnie. Nem is gondoltam rá, hogy a raktárfal betöréséhez még erősebb befolyásra van szükség, mint Petz komám odavágódása. Csakhamar észrevettem azonban, hogy egy pár kocsi-ütköző nyomult be a résen s látszott kíváncsian a bálteremben uralgó aggodalmas zürzavart szemlélni.

A szentemadta angolos tolatás volt az oka. A mozdony egy kissé nagyon is erőteljesen taszította el a kocsisort magától s ekkor aztán a legelső kocsi a csonka vágányon, mely a raktár homlokoldalával szemközt állott, lerombolta a kocsifogó bakot. Mellesleg mondva, a raktárt nem első ízben szakították be ily módon, de első ízben történt egy bál alkalmával s én valék a napos és felelős a tolatásért. Az angolos tolatás el volt tiltva, hanem bál rendezése az állomáson szintén nem tartozott a szabályszerű dolgok közé. A forgalmi főnök és én jelentőségteljesen néztünk egymásra és megértettük egymást. Ezuttal kvittek voltunk.

A bál résztvevői közül senki sem sérült meg és

Petz Antal szintén teljesen épen maradt; ámbár a benyomult lowry mint egy esernyő terült szét fölötte, sokáig nem akarta hinni, hogy a kárt nem ő maga okozta, hanem hogy a belülről és kívülről egyszerre történt odaütődés csak a véletlen műve volt.

Szél-tiben sokáig volt még szó a mi elszerencsétlenül táncmulatságunkról s minthogy a nagy zürzavar közben a vendégek legnagyobb része jó hosszan csak úgy felső ruha nélkül állott ott a hidegben, egy ideig az egész vidék rettentően el volt náthásodva.

Csak az influenza idejében láttam hozzá foghatót.



## A SVIHÁK.

IRTA:

SIKLÓSY JÓZSEF.

**V**olt egyszer, hol nem volt egy állomási főnök, ez pedig én voltam, Felsőmagyarországnak egy Istentől elhagyott zugában. Egész alárendelt személyzetem mind össze-vissza az állomási felvigyázóból, raktárnokból, távirászból, személypenztárnokból s a helyettes állomási főnökből állott, a mely méltóságok mindannyia egyetlen sujtásos szolgálati sapka alatt rejtőzött. Ez az én szóló-alattvalóm mindenkor nagy imponzor volt, a ki egyebütt sehogy sem vált be és én sohasem birtam fölfogni, mi módon tekintsem állásomat okmánynyal kijelentett megtiszteltetésnek, holott ezen a helyen a porkolábnak éppen nem jobb, de sőt sokkal rosszabb dolga volt, mint magának a rabnak. De nem volna szép a vasúti kitüntetések és büntetéseket most bírálattá tárgyává tenni, ha már korábban nem volt hozzá kellő bátorságom. Elég az hozzá és tulajdonkép ez tartozik történetünkhöz — volt nekem többek közt egy ilyen Rodriguez nevű alárendelt közegem, a ki valam spanyol emigrans-családnak volt teljesen elbudapestie-

sedett sarjadéka. Olyan tökéletes korhely volt, hogy nem egyhamar akadt volna párja. A derék Szabady bácsi »delicatesse« kávéházában nevelődött s később a budapesti egyetemről annak rendje-módja szerint kicapták. Valami úton-módon aztán a vasútnál nyert alkalmazást. Minthogy azonban a távirdai, forgalmi stb. szakvizsgákon is elhasalt, annak idejében nem hivatalnokká, hanem csak a szolgaszemélyzet tagjává nevezték ki.

Igy került aztán különböző fegyelmi vétség után hozzám s egészen jól viselte magát a szolgálatban. Idősebb volt nálam. Meglehet, tehát, hogy főnökül sokkal fiatalabb voltam neki, semhogy érdemesnek tartotta volna borsót törni az orrom alá. Én egyéb-iránt maga a megtestesült elnézés voltam és sokat tartottam arra, hogy följelentés nélkül huzzam ki »seregem«-mel. Hanem tiz mérföldnyire nem volt olyan korcsmáros és olyan ember a környéken, kit Don Rodriguez már az első hónapban meg ne pum-polt volna. Kiváltkép Korsós, vásárhelyi szabómester volt rendszerint minden elsején látható, a mint az állomási épület előtt ólalkodott. Ő volt a szállítója Rodrigueznek, a ki szolgálatmentes napokon úri módra civilruhában szeretett parádézni. A hivatalos helyiségbe nem mert bejönni a szabó, mert hát nem volt »fél« s így nem volt hozzá jussa. Rodriguez bizonyára fuvarlevél vagy más efféle után kérdezősködik s aztán irgalom nélkül kitette volna a szürit. Autonomiánkból kifolyó illetén jogaink gyakorlása volt különben is egyetlen multságunk s Rodriguez mindig boldog volt,



ha egy tudatlan paraszt jószíviien mosolyogva, kalappal a fején irodánkba lépett s aztán a szegény ördögöt hivatalos elbánásban részesíthette s a »zsiros tökfedőt« leüthette.

Történt azonban, hogy Korsós mester egyszer a hónap közepén, és pedig egyenest az irodába jött, magát nagy bátran oltalmam alá helyezé, Rodriguez úrnak pedig lelkére beszélt, hogy végre-valahára fizessen neki egy kis részletet, minthogy pénzes levelet kapott; a gyalogpostás mondotta neki, a szabónak. A dolog ugy is volt, és az én Rodriguezem épp az imént kapott tőlem szabadságot, hogy át, a faluba menjen pénzeért, melyet erős küzdelem árán valami nagynénjétől sajtolt ki. Don Rodriugez, a spanyol szélhámos, várakozás ellenére igen barátságosan bánt a szabóval s fölhívta, hogy menjenek együtt a postára, a mi körülbelül két órajárásnyira volt. Láttam, a mint neki indultak, az én tagbaszakadt fekete emberem s a vékony dongáju szőke szabó és azután a következők történtek, a mint azt különböző szemtanutól s a magam tapasztalatából tudom :

Rodriguez vendégét és hitelezőjét az előtte teljesen ismeretlen faluban mindenekelőtt a korcsmába vezette, hol azzal a kijelentéssel, hogy »hunczut az úr !« -- barátságpoharat üritett vele. A szabónak csakhamar rózsás kedve kerekedett és tréfás csinyeket beszélt el vándorlása idejéből. Azalatt Rodriguez az intermezzóra rendelt kávétól a czukornak egy részét levakarta s ezt a port gondosan egy darab papírosba göngyölgette.



Azonközben mindenféle paraszt jött a korcsmába s kíváncsian szemlélgették a kecskeszakállu idegent, ki azzal a komor úrral, az állomás-főnök helyettesével poharazott. És ekkor Rodriguez a már egészen vállalkozó kedvű szabónak a következőket sugta fülébe »Halled-e mester! mindjárt fölséges tréfát csinálunk. Szórd ezt a port — csak czukor — ugy, hogy a parasztok is lássák, a kávémba. Én ugy teszek, mintha semmit sem vennék észre, majd iszom belőle és látszólag elalszom. Erre aztán te előveszed ezt a gombostűt és bevered a lábikrámba ott, hol nadrágomon azt a fekete pontot látod. Ráilleszted szépen és csak ütöd bátran ezzel a kis kalapácscsal mindaddig, míg a tű benne nincs fövig. Majd meglátod, hogy eltátják szájukat a parasztok.«

A szabónak sem kellett több, rögtön ráállott és olyan ünnepélyes sunyi pofát vágott, akár csak egy igazi boszorkánymester. »Észrevétlenül« a vasútas fíndzsájába hintette a port, Rodriguez ivott, egy pár elhaló szót motyogott, szemeit irtóztatón elforgatta, fejét egy tisztességes pottyantással kinyujtott karjára bocsátotta, mire tüstént hatalmasan hortyogott. A parasztok már kezdték egymást lökdösgetni, a szabó pedig a hosszú, fekete gombostűt óvatosan elővette, a kis nyársat vizsla szemekkel a világosság felé tartotta s azután a látszólag mélyen alvó Rodrigueznek jobb lábát megragadta mint a patkáló kovács a ló lábát, fölemelte, a maga térdei közé szoritotta, a lábikra fölött a nadrágot megfeszítette s aztán a gombostűt a húsba jól belekalapálta.

Ezt a műtétet Rodriguez az állomáson általam már gyakrabban hajtatta végre magán; egy csöppet sem fájt s a tút aztán egészen vérmentesen lehetett ismét kihuzni. Hanem a szabó s a rémulten bámuló parasz-tok előtt teljesen új volt a dolog s minthogy a bá-mézkodók közt volt maga a kisbiró is: a gyanus boszorkánymestert a földühödött parasz-tok hathatós segédkezése mellett letartóztatta s irgalom nélkül kóterba hurczolta.

Ezt persze Rodriguez így óhajtotta, a mi neki fényesen sikerült is. Hiába kiabált Korszós szabó, hogy az ő médiuma nem is alszik s az egészet ő maga eszelte ki. Rodriguez tovább horkolt s széles e világért föl nem lehetett volna mindaddig ébreszteni, míg szabóját be nem kísérték. Azután ki tudta magát a dologból rántani becsülettel. A postára ment, fölvette pénzét, legnyomasztóbb adosságát, a korcsmait kifi-zette, a maradványt pedig még azon este eldorbézolta. Míg ő széles jókedvében nyelte a bort s huzatta ma-gának a czigánynyal, addig a szegény szabó a község-háza dutyijában várta-leste a szolgabirót, a ki éppen akkor indult vadászatra.

Késő éjjel elfogta aztán Rodriguezt a kötelesség-éret. Föltápázkodott, hogy majd hazamegy s kibo-torkált a korcsmából, neki a koromsötét éjszakának. Iránytüje rettentő mód meg volt zavarodva az új bortól, melynek hatását kicsinyelte. Ő maga sem tudta később állapotát pontosan leírni s csak arra emlékezett, hogy a pályatestnek bevágásán rohan-vást iramodott lefelé s le is érkezett szerencsésen

épkézláb, de megbotlott s keresztben oda zuhant a vágányokra. Mindazáltal egy csöpp fájdalmat sem érzett, ellenkezőleg úgy rémlett neki, mintha egy rengeteg nagy bölcsőben feküdnék, a mely vele lágyan ringatózik és el is aludt lágyan, édesdeden, teljes tudatában annak, hogy ezen a helyen a szunyókálás nagyon veszedelmes, mindamellett abban a rendíthetelen meggyőződésben, hogy majd csak fölébred a maga idejében.

És ugy is történt. A természet gondoskodott derekas ébresztőről, egy hatalmas sziklaomlás képében. Két szikladarab, mindegyik több, mint száz mázsás, omlott le a pályatestre oly robajjal, hogy holtakat is fölébreszthetett volna. Hanem azért a legközelebbi pályaőrig még sem jutott el a zuhanás zaja és ha a legördült köszikla történetesen a mi Rodriguezünket is agyonüti, azzal még sokkal nagyobb szerencsétlenség is járt volna.

A részeg az óriási csattanásra fölpattant s a törmelékpör folytán, melyet az ama vidéken nem éppen ritka természeti jelenség vert föl, még kevesebbet látott a sötétben. Rodriguez oly józannak érezte magát akár csak egy intézetbeli növendék-kisasszony, zsebébe nyult gyufáért, a mi szerencsére volt is nála. Megtekintette úgy a hogy a rombolást. A vágány el volt torlaszolva s nyilván szét is volt rombolva. Az óra szerint pedig az éjféli személyvonatnak már el kellett indulnia a szomszéd állomásra.

Ezt a veszedelmet s a katasztrófa megakadályozását talán jobban ki tudom domborítani, ha magam

is ott lettem volna. Így azonban Rodriguez barátom nem volt valami különös elbeszélő s a mentőművelet alkalmával legalább félig még mindig be volt rugva. Csakhamar a közlő vonat robaját hallotta. Arra, hogy a legközelebbi örházhoz szaladjon s megállójelet adjon, már késő volt. A vonatot azonban minden áron föl kellett tartóztatni, ez nyilvánvaló volt. És Rodriguez barátunk tudott magán segíteni. Eredetibb föltartó jelzés még nem került soha alkalmazásra s én azt hiszem, hogy csak pityókos embernek lehet ilyen jó ötlete. Más elvesztette volna a fejét, mert körös-körül nem volt egyéb, mint egy végtelen hosszú, kopár, koromsötét sziklabevágás, mely vájt úton kellett a vonatnak sok emberrel átjönnie, hogy romlását lelje. És csakugyan jött is már a vonat, két izzóvörös lámpásáról föl volt ismerhető. Rodriguez pedig kabátját levetette, ketté hasította s két tekercscsés csavarta össze. Fogta az egyik félkabátot a végénél, a másikat pedig meggyújtotta s ezt a fáklyát a vonat felé fordulva, hatalmas ivekben körülcsóválta. Annak rendje-módja szerint való megállójel volt. És megértették! A vonat meg volt mentve s csak tetemesebb késés keletkezett az eltakarítással s a pálya helyreállításával járó munkálatok következtében. . .

Nyolcz nappal később kedélyesebb volt a helyzet. Rodriguez a távirdai készülék mellett ült, egy sürgönyt adott le s akközben az ablakon keresztül jó humorral nézdegélt farkasszemet Korsós szabómesterrel, ki átjött Vásárhelyről, hogy adósával minden tekintetben leszámoljon. Hanem azért még sem mert be-



jönni az irodába. Én magam a szolgálati posta fölbontásával s átolvasásával valék elfoglalva. Ekkor így szólt Rodriguez: »Isten ugy se, sajnálom ezt a szegény ördögöt s ha most pénzem volna, csakugyan megfizetném neki legalább az első részletet.«

»Ejnye«, mondám én, »lássá Rodriguez, hogy teljesíti még az ég is az ön kívánságát. Itt küld önnek az igazgatóság egy dicsérő s jutalmazó iratot a vonatmentésért. Ötven forintot vehet át tőlem a teheráru-pénztárból. Itt van a pénz.«

Rodriguez felugrott, a nélkül, hogy legcsekélyebbet is törődött volna azokkal a rohamos kérdőjelekkel, melyeket a félbeszakított sürgönyzés miatt fölvevő társától kapott. Csillogó szemekkel vette át az ötvenest és sokáig örömittasan tartotta maga elé. Azután mélyen elgondolkozott s végre fejét s egyik lábát föl emelte, térdére csapott s a legszentebb meggyőződés hangján fölkiáltott: »Most már csak azért sem kap az a szabó egy fityinget sem!«



AZ A LÉGKÖR.



AZ OSZTÓVONAT.



KÉT KÉP A VASÚTI ÉLETBŐL.

IRTA:

SEBESI JÓB.



# AZ A LÉGKÖR.

IRTA:

SEBESI JÓB.

**Z**uckermandl főmérnök úr sehogy sincs megelégedve az állapottal.

Pretereálták.

Igen, pretereálták őt, Zuckermandl Hubert főmérnököt, a ki már harmincz esztendeje szolgál s még a baudirekciótól jött ide.

Azonkívül szolgált a tisztaiaknál, alföldieknél, keletiekénél, első erdélyieknél, főfelügyelőségénél, volt több ízben az építésnél stb. stb.; következőleg érdemei vannak, mert öregebb magánál az intézetnél — és mégis! — most harmincz esztendei szolgálat után arra ébred föl, hogy pretereálva van.

És kik miatt!

Borzasztó! A tojás kezdjen parancsolni a tyuknak!

Kikerekedik az iskolából egy rakás pelyhes állu suhancz, azok elmennek külföldre, ott söröznek egy-két esztendeig, akkor haza jönnek, építenek egy két bolond hidat vagy tunnelt, könyvet irnak a Tátra gránit-szikláinak jövedelmezővé tételéről, vagy disszer-

táncziót a vadvizek lecsapolásáról, a mi mind lehetetlen s ennél fogva az olyan kipróbált, praktikus emberek előtt, mint a minő ő, Zuckerman! Hubert főmérnök érthetetlen is, s ime — nyolcz-tíz évi szolgálat után megkerülik, pretereálják őt, a régi, hűséges szolgát!

Pedig a nyakát teszi föl egy újpesti hatos ellen, hogy vasutat se látott ezek közül egyik se soha!

Hát értenek ezek a tacsókó valamihez?

Tudják ezek, mi az az adminisztráció, láttak valaha munkakönyvet, IV. oszt. személykereseti adókimutatást, első, második sorszámú elnöki katonai mintájú kimutatást, tudják-e melyik oldalára kell a választ írni az irodalaprak? hiszen még iktatni sem tudnak!

Hát még a műszaki dolgokkal hogyan állnak!

Csak néz mint a fatuskó valamennyi, ha meg kell állapítani a bakternél, hogy részeg volt.

Na, nemcsak úgy, hanem kifogástalanul, utasítás szerint, jegyzőkönyvileg, tanukkal, esetleg pályaorvos közbejöttével.

Elvesztik a fejöket, ha egy vonat előtt sint kell cserélni; hátha még vágányzárt kell kérniök... tyú!

Három sürgönyt is menesztenek az Ű-be.

Aztán megítélni, hogy elég slippert kopácsol-e az ács, jól van-e a burján puczolva? Ne adj Isten!

A minap meg egyet dermedten vettek le a hóékéről.

Persze, persze, barakkban se lakott csak egy is közülök s az egész banda nem evett meg trasszirozás közben egy oldal szalonnát, olyiknak meg még csizma

sem volt a lábán; hanem azért odarakják őket elénk, kipróbált, öreg tisztviselők elé.

Mintha bizony mi már semmit se tudnánk!

Hát azt hiszik, én nem építettem tunnelt? De bizony csináltam a magurai iparvasúton, el se furtunk egymás mellett, összevissza hat méter distanczia volt, azt is kiegyenlítettük szépen.

Hanem ezt már elfeledték, az öreg szolgálával ki se gondol.

Hát ha ők nem gondolnak velem, én se velök, megundorodtam ettől a légkörtől. Sok munka, kevés gázsi, semmi elismerés, vas fegyelem, kenyéririgység, szekaturák... ime, ezt éri el az ember harmincz esztendei becsületes szolgálat után.

S ráadásul még prétereálnak is.

Na hát én ebben a légkörben többet nem dolgozom. Dolgozzanak ezek az »okleveles műszaki közegek«.

Majd elválík, ha van-e az egésznek annyi a fejében mint egy őrmesternek a zseniktől!

Persze, ezeket a »műszaki közegeket« elém kell rakni, mert én csak főhadnagy voltam a tüzéreknél, nem vagyok iskolázott ember.

Hanem azért az udvarhoz engemet mégis beeresztenek, az »okleveles műszaki közegeknek« pedig kuss!

S főmérnök úr Zuckermannl számításokat tesz.

Eddig van harmincz szolgálati éve, (négy hónapot, a mit a gráczí légszeszgyárnál töltött, nem számítottak be azok a lelketlenek), esik tehát 1800 forint fizetés után 1620 forint nyugdíj.

Nem marad meg, nem ő; hiszen a lakbérrel együtt



csak 480 frttal több a fizetése, mint a nyugdíja, (a működési pótléket nem számítja, mert amugy is bemenne a központba vagy Ü-be), ennyi minden pályafelvigyázójának van, azért csak nem szolgál?

El van határozva, betölti két hét múlva a 60 esztendő, kérezkedik nyugdíjba s meg is írja a kérelmet azonnal.

Főmérnök úr Zuckermannl előre örül a stiklinek; milyen zavarban lesznek odabenn, hogy jönnek az irások egyre-másra, hogy maradjon az év végeig stb.

De ő nem tágit, három hónap múlva tartoznak őt elengedni, a szolgálati rendtartás világosan előírja.

Valami mégis megszurja az oldalát, mikor a lemondási okmányt aláírja. Ugy érzi, mintha mégis kötné valami ehhez a haszontalan vasúthoz, a hol olyan méltatlanul bánnak az öreg szolgálakkal, azok miatt a gyűlöletes »okleveles műszaki közegek« miatt. De már mindegy, el van határozva, be is küldi még a mai postával.

Aztán mintha nem történt volna semmi, följár naponta az irodába s elvégzi a folyó munkát.

De csak a folyó munkát.

A forgalom a tavaszi kavicsoláshoz megküldi a kavicsvonatok menetrendjeit.

Főmérnök úr Zuckermannl oda se néz. Máskor tizszer is beszaladt ezekkel a cenztrumba kapacitálni, felvilágosítani. Ennél a menetnél a felrakáshoz kevésnek találta az időt, amannál sok volt a tartózkodás ez vagy amaz állomáson két vonat között, mert az alatt 50—60 munkása pipázott, míg aztán sok szalad-

gálás és disputa után végre mégis csak kiegyeztek a forgalommal.

Most ? . .

Most bánja is ő, akármi van azokban a menetrendekben, csináljon vele akármit az új osztálymérnök.

Bizonyosan az is valami »diplomás műszaki közeg« lesz.

Zuckerman dl Hubert főmérnök már a napokat számlálja: még hat hét, csak egy hónap . . . E közben átveszik tőle az osztálymérnökség vezetését s figyelemztetik, hogy a lemondási határidő végével a lakását is rendelkezésre kell bocsátania.

Ez már rosszul esik egy kicsit, megszokta ezt a lakást, a kertet. A fák, melyeket ő ültetett, már árnyékot is adnak, egyik-másik talán még teremni is fog, az a mosánczki alma, meg az a batull bizonyosan terem már az idén . . . s mindezeket valami »okleveles műszaki közeg« felegelessze le?

Főmérnök úr Zuckerman dl nagyot nyel.

Milyen piszkos lesz ezután a folyosó, fogadni mernék rá, hogy az állomásfőnök nem fogja respektálni az új osztálymérnököt. Bezzeg, neki még a szobaleányát is »kisasszonynak« titulázta a forgalom ! . . .

Mindegy, a koczka el van vetve, ő menni fog.

Nagyon ingerült mikor a butorait leszállíttatja a raktárba s különösen a feleségére meg a két leányára haragszik, a miért olyan lágy szívűek, hogy elpityerednek, mikor lejönnek a lépcsőn.

Ugy tetszik neki, hogy a raktári személyzet sem bánik az ő butoraival elég »tiszteletteljesen«, be akarnak rakni két kocziba mindent.

Össze is szidja őket. A raktárnok hiába védekezik, azért hibás az is.

Egy kicsit ugyan megkönnyebbül a szive, mikor a leólmzott kocsikat látja, melyeknek oldalára tiszteletet parancsoló betűkkel van fölírva, hogy: »Tekintetes Zuckermandl Hubert főmérnök úr átköltözési tárgyai«; de kedélye mégis csak nyomott maradt.

Butorai elszállításáért összesen kilencz krajczárt kell fizetnie, ez az utolsó grácia, a mit a vasúttól elfogad, egyéb nem is kell neki, na meg a család szabadjegyei.

Betérnek az étterembe kávézni. Leányait, a Minna meg a Betti kisasszonyokat úgy elárasztották az ugrifüles forgalmi tiszték virággal, hogy alig bírnak vele.

Hm! A Betti még könyez is és zavart, mikor az egyiktől bucsuzik... ezt már nem szereti Zuckermandl Hubert nyugalmasított főmérnök úr.

Tán bizony még az unokái is vasútasok legyenek? Majd ha fagy!

Még csak öt percz, aztán beszállnak. Az osztálymérnökség, meg az állomás egész személyzete a peronon van, éljeneznek, kendőiket lobogtatják s a vonat hosszu, vontatott füttyöléssel megindul.

Bevágja magát a kocsí párnái közé s idegesen szivja szivarát, Betti kisasszony kivörösödött szemekkel bámul a végtelenbe, a mama meg a másik leány halkán beszélgetnek s a vonat egyhangu zakatolással vágat tovább, mind belebb-belebb a csillagtalan, ködös éjszakába.

Zuckermandl Hubert úr Szebenben telepedett meg. Szép, tiszta, olcsó város, valóságos Mekkája a pen-

zionátus beamtereknek. Harmincznégy krajczár egy kiló hús, három kiffit adnak öt krajczárért, 160 — 180 forinton három szobás lakást lehet kapni kerttel.

Zuckerman dl Hubert úr mégis elégedetlen, zsémbes, ideges.

A felesége már nem ért a gazdasszonysághoz, Fanni, a szakácsné, a ki tiz évig pompásan főzött, egyszerre elfeledett mindent, nem türheti, ha Minna zongorázik, vagy Betti énekel, a kávéházban rossznak találja a kapuczinert, a sörházban a sört, a korcsmában a bort. A sétatér neki poros, az alkonyat hideg, a nap meleg.

Egyszóval Zuckerman dl Hubert nyugalmazott főmérnök idegbeteg, öszül, esik össze.

Az orvos azt tanácsolja, hogy keressen valami foglalkozást, az a baja.

Zuckerman dl Hubertnek megvillannak a szemei.

Hiszen érezte, tudta ő, hogy ez a baja, de restelte mondani a család előtt.

Most azonban félre teszi a szégyent, mert ő bizony nem halhat meg pusztán az ambiczió miatt, neki családja van, élnie kell!

Veszi a kalapját, botját s meglátogatja az osztálymérnököt. Régi ismerőse az, még a keletiektől, most is együtt szidják a kávéházban a kormányt minden nap.

Aztán olyan boldogan érkezik haza délben, hogy madarat lehetne vele fogatni.

Fölvették — *díjnoknak* . . .

Ismét *vasúti* . . .

Hiába! Az a »légkör«.





## AZ „OSZTÓVONAT.”

IRTA:

SEBESI JÓB.

**A** szítás-keresztur-parajdi helyi érdekű vasút felépült, közeledik a megnyitás napja, a műtanrendőri bejárás napjától pedig alig nyolcz-tíz nap választ el.

Hát ezért az a nagy mozgás a máskor jelentéktelen Keresztur állomáson, onnan fog indulni az osztóvonat.

Gyöngébbek kedvéért elmondom, mi fán terem az. Ez a vonat költözteti új fészkébe a megnyitandó vonal összes személyzetét minden czók-mókjukkal.

Egy részük már itt van, a másik ma este érkezik, a többi meg csak reggel.

Az a reggel! Még egy éjszakát útban tölteni! Sopánkodnak az asszonyok, míg férjeik méltóságteljes léptekkel mérik végig a perront abban a tudatban, hogy ők most igen fontos személyiségek, mert új vonalra »kipróbált« személyzetet szokás és kell küldeni.

Vadonat új uniformis feszül valamennyin, az állomásfőnököktől a bakterekig. Igy kell ennek lenni.

Egyrészt, mert az adja meg új állomásaikon a kellő respektust, másfelől meg el is van rendelve, mert a megnyitásra nagy urak jönnek, igazgatók, talán a méltóságos úr s — uram bocsá! — tán még a kegyelmes úr is. Nem szabad ezeknek a nagy uraknak piszkos vasútít látni!

Lassan-lassan eltelik az éjszaka s lomha dübörgéssel hajt be az 5962-es vonat. Ezen van a személyzetből, a ki még meg nem érkezett, ezzel jön az osztálymérnök s az üzletvezetőség megbizottai.

Az osztóvonat már össze van állítva, csak az 5962-essel érkezett két kocsit kell még besorozni.

Ez is megtörténik hamarjában, aztán kezdődik a beszállás.

Nem olyan könnyű dolog ám ez, a vasúti népség nem holmi »vigécz pasasér«, hogy nyolczával be lehessen préselni őket egy szakaszba. Válogatnak. Csak nem is kívánhatja a vasút az állomásfőnöknétől, hogy egy szakaszba üljön az előljárónéval, vagy mi? Külön szakasz kell, máskép nem megy. Nem ő!

Koma Ferkó dr. főellenőr, az üzletvezetőség kiküldöttje, kellő udvariassággal megjegyzi: hogyha nem tetszik, kedves nagysád, hát itt marad

A szép fiatal asszony lesujtó tekintetet lövel feléje, hanem azért beül s teljes megvetéssel hátat fordít az előljárónénak.

A bakter-familiákkal is baj van. Nás Gligor panasolja a kalauznak, hogy Kardhordó Örbán csipkedi a feleségét.

A kalauz jelentést tesz az üzletvezetőség megbizott-

jának, de Koma Ferkó nem lát ebben utasítás ellenes dolgot s azt tanácsolja Nás Gligornek, csipje vissza.

E közben eljön 10 óra is, pedig kilenczkor kellett volna indulni.

No, csakhogy valahára rendben vannak. Csengetés, sipolás, egy hosszú vontatott fütyty s az osztó vonat megindul Parajd felé.

Három kilométerre van az első őrház, ott le kell szállani Nás Gligornak. A vonat megáll. Nás Gligor átveszi az őrház kulcsait, lerakja a feleségét, három porontyát, a hátulsó kocsiból kirakják a három tulipános ládát, ágyneműt, a kutyát, a két malacgot, tizenkét pár ócska talpát tűzifának s Nás Gligor elfoglalja »hivatalát« azzal az elhatározással, hogy legközelebbi alkalommal letöri a derekát Kardhordó Orbánnak.

Aztán az osztálymérnök ismét felkapaszkodik a gépre s a vonat indul.

A következő őrháznál egy kis baj van. A vonat előtt szalad egy ló, azt le kell téríteni az útból. Megállunk. Őt-hat bakter szalad elfordítani a lovat a vonat elöl, ettől a zajtól aztán megijednek a Kardhordó Orbán éppen most kirakott disznai s a három háromfelé szalad.

Nosza, szaladnak utána anyós, feleség, gyerek . . . Nem mondhatom meg, megtalálták-e, mert a vonat nem várja be Gyorsan kirakják a holmit. (Kevés van, a bakternek nincs butora, az őrházak berendezése a m. á. v.-é). Aztán a vonat megindul újra.

Kobát-Demeterfalva állomás következik. Itt már

publikum is van. Kijött a tiszteletes, a jegyző, az állatorvos, a tisztartó, meg a többi notabilitás.

A rektor nem jöhetett ki, mert a csizmáját még nem fejelte meg a majszter, hanem kiküldte maga helyett a fiát, a ki szép alkalmi verset tanult be az alkalomra, mint a hogy illik egy másodéves képezdei növendékhez, meg hozott az állomásfőnöknének egy bokrétát.

A poema ugyan belerekedt, de a hatást megtette a bokréta is, a szép szöke asszonynak láthatólag jól esett.

Csupán ennek köszönhető, hogy sirva nem fakadt, mikor meglátta, hogy csak egyik szobájának ablakai nyílnak a perronra, a másik szobát, mely oda nyílik, a pénztárnoknak adták.

Itt már kevesebbet áll a vonat, nincs kirakás. Egyszerűen leakasztják a három kocsit, melyben a podgyász van s a vonat indul.

Nagy ég! mi következik még! A márvány asztal el van repedve, a nagy tükör eltört, a kanári madár megfulladt a kalitkában, a pincze vizes, a konyhában le van verve a vakolat, a kert tele kavicscsal, a kút vize ihatatlan, a disznóolba csak két malacz fér el stb. stb.

Rettenetes állapotok.

A szép szöke asszony elájulna, ha a jegyzőné meg nem vigasztalná egy pohár kávéval.

Az osztóvonat azonban megy tovább. Útközben lerak baktert, váltóört, altisztet, beamtert, — a végén már csak egy teherkocsi van a személykocsik után, ebben a végállomás főnöknének czókmókja van.



Itt aztán ismétlődik minden, a mit már láttunk — s ezzel az új vonal személyzete el van helyezve.

Kezdődik a munka, a mi mégis csak beletereli a publikumot a rendes kerékvágásba s tiz nap mulva a nagy urak csupa derült arczokat látnak az új vonalon.



# A VÁGÁNY-ZÁR.

ELBESZÉLÉS.



BALOGH ARTHUR.



# A VÁGÁNY-ZÁR.

IRTA:

BALOGH ARTHUR.

DEVAI  
NEMZETI CASINO  
KÖNYVTÁRA

Az utolsó szeget veri egy nagy kalapáccsal az az izmos, hórihorgas férfi, a ki egy fejjel válik ki társai közül, az új, fényes sínszál tartólemezeibe. Senki se érti ugy ezt a mesterséget, mint ő — Kralj Rade. A többiek szinte gyönyörködve nézték eddig, mint esik le erőtől duzzadó, izomtelt karjától suhogtatva a nehéz kalapács, mint kong az aczél sínszál, mintha porrá akarna zuzódni az ütések sulya alatt. De most egyszerre folytatják a munkát, a mint kibukkan amott a kanyarulatnál a zöld domboldal mögül egy piros tárcsa, melyet még pirosabbra festenek az alkonyuló napsugarak. Az az osztálymérnök hajtánya. Azért is dolgoznak rajta olyan serényen az emberek, hogy itt van egy szempillantás alatt.

— Kész a munka emberek? — kérdi a pápaszemes úr, a mint leugrik és vizsgálni kezdi a töltést jobbról-balról, köröskörül nézegetni.

— A kopácsolás van hátra főmérnök uram! Az reggelre marad — jelenti katonás állásban a pálya-felvigyázó.



— Ah, te is itt voltál vén Rade? No jer, ülj fel! Az állomás messze van és a te csontjaid már vének — fordul a vén, deres fejű ember felé, a ki eddig valami különös üres, tünődő nézéssel tekintett maga elé, félkarját rátámasztva a csákánya nyelére.

Ez a deres fejű ember most elutasítón legyint a kérges kezével.

— Köszönöm, uram.

És rá se nézve a tovagördülő hajtányra, kezdi összeszedni lassan a czókmókjait.

\*

Egy kis baleset történt itt a vonalon. Egy kerék-abroncs eltört és összerongálta a pályát egy jó nagy darabon annyira, hogy nem is járható. Vágány-zárt rendeltek el, hogy helyrehozzák a bajt. A megrongált talpfákat ki kellett cserélni, új sineket fektetni le. Mindez készen van már. Csakhogy a sinek még lazák. A piros tárcsa ott áll köztük, azt jelentve: felém ne jöjj, mert itt a halál lakik! A piros lámpást felgyújtják. Azután elkezdenek az emberek baktatni befelé az állomásra.

Látszik, hogy kit vár valami ölelő kar, asszony, gyermek. Azok elől mennek. A kiket senki, lassan ballagnak azok hátul. Kralj Rade legutolsónak maradt.

Rideg, visszataszító egy ember ez a Kralj Rade. Az arcza, a tekintete s a hangja egyformán setét. A hangja éppen szinte megrémítő. Mintha a föld alól jönne, messziről, elnyomottan. Ezt a Kralj Radét — ezt a hórihorgas, erős horvátot, a kit pár éve amonnan a vad, kopár karszti tájékról helyeztek ide és azóta

itt feledtek — valami setét mult tarthatja fogva, vagy valami nagy lelkifurdalás — szokták mondani a társai. Valóban meg se közelitik. Csak egy fiatal suhancz tart mellette. Ez új ember. Ha megismeri, majd megszese elkerüli.

Jó darabig hallgatva ballagnak egymás után. A vén ember olykor rá-rátekint a fiatalra, mintha azt kutatná: vajjon érdemes-e ezzel a gyerekekkel szóba állania. Azután megszólal nagy sokára.

— Ebből nagy baj támad, ha észre nem veszik, — mond mintegy önmagához. — Láttál-e már kisiklást, fiam? — fordul aztán a suhanczember felé.

— Nem én.

— Hát egy kis összekoczczanást vérrel, szép piros vérrel?

— Azt se.

— De az ütközők között csak futottál már úgy, hogy egy kicsit remegni kellett az életedért?

— Nem próbáltam.

— Nagyon ujoncz vagy fiam! Úgy hiszem hát, félsz is a vértől, a veszedelem látásától. Mikor egyszer csak felágaskodik az egyik kocsi, utána a másik, harmadik mintha maga a sátán üzné mindegyiket maga előtt. Egy recscsenés, a deszkaszilánkok szertehullanak és rajtuk folydogál a szép piros vér csendesen, csendesen. Ne iszonyodjál! Meglátod előbb vagy utóbb.

— Nem akarom meglátni!

— Nem akarod? Pipogya lány vagy talán? Akkor dobd el a csákányt, a piros zászlót, tárcsát, dobd el egymásután fiam!

Hallgatva ballagtak tovább egy jó darabig. A vén ember nézte, szinte csodálva nézte a fiatal, majdnem lányos arczvonásu suhanczot a mint mellette haladt. A mit gondolt, legott az ajkára vette. Valahogy érdekelte őt ez a félénk, asszonyos természetű czimbora.

— Bizonyosan van valakid otthon, a kiért a veszedelemtől úgy rettegsz. Asszony, szép, jó asszony ugy-e? de gyermek még nincsen. Most álltál ide a vasúthoz, hogy megházasodtál. No ne nézz rám olyan különösen! Nem vagyok én jós, csak tudok kiolvasni némelyeket az emberekből. Az asszonyod szép és jó ugy-e? A teste édes, a lelke igaz. Vigyázz fiam reá!

A fiatal ember ránézett és azt mondá szinte csodálkozóan, gyermekesen:

— Nem kell. Az enyém meg nem csal, tudom.

— Meglehet. Még se bizakodj el nagyon. Azt hiszed, az asszonyvér másforma, mint a tied is s a másé, a mi ha felforrott egyszer, hitványnyá, ördöggé teszen? Ej hitvány a vérünk fiam! Nézd csak, milyen veres az égálja amott. Vihart kapunk és majd feltépi a sinünket — végzé hirtelen elénkséggel egészen másba kapva.

Elhallgattak megint. Az apró fehér kavicsok ropogva ugráltak lábaik alatt. Az alkony leszállott hűsen, csendesen. A légben denevérek csapongtak és kúrtszó bűgött, meg hazatérő leányok, legények dala hangzott pajkosan. A völgyből párák szálltak fel, melyeket a szellő úgy lebegtetett, mint valami kékes-szürke, könnyű fátylakat.

— Egy jó emberem jutott eszembe az imént.

Annak a története adta számba a keserü tanácsokat. Ennek a szegény embernek el kellett pusztulni, mert mint te, nagyon bizakodott. Gyilkos lett a nélkül, hogy legalább a bosszuját kitölthette volna és megőszült egypár nap alatt. Ugy-e gonosz történet, fiam?

A fiatal ember ránézett hosszan, megglepetve.

— Mondd el! Hallgatom.

A setét arczu ember azonban tagadón ingatá meg fejét. De ugy látszik, ez csak olyan önkéntelen mozdulata volt, mert már perczek mulva beszélni kezdett lassan, setéten, de könnyebbülten mégis, mintha az elfojtott szavak különben szét akarták volna széles mellét feszíteni.

— Társam volt szegény, váltóör egy nagyobb állomáson. Ha jól elgondolom, igen vadnak, durvának kell őt mondanom. De nem is füves domboldal, kemény szikla volt a játszóhelye. Mondák, hogy durva, házsártos az asszonyával is. Ez az asszony nem is volt valami igen szép. Csupán a szemei voltak olyan különös erejűek, hogy azzal talán mindenkit el tudott volna bolondítani. Égették az ember arczát, mikor már másfelé tekintett is velök. Mondák, hogy sanyargatja az asszonyt. Lesz oka reá — mondották néme-lyek és nem hiába.

Egy ilyen csendes alkonyaton, mint ez ni, szemközt jött velem éppen az őrháza előtt.

— Mit tegyünk a tolvajjal, ki mindenünkből kifoszt? — kérdé félig rekedten. — Bűn-e leütni? Azt hiszem nem. Szemet szemért.



— Hallgass és eredj aludni, ha részeg vagy! — mondá ráfordulva a pályafelvigyázó, meghallva e beszédet. És elmenőben szidta a csillogó szemű embert, a ki a piros zászlót sem tudta összecsavarni, mert a kezét mindenáron ökölbe szoritotta valami.

— Adj egy jó tanácsot czimbora — folytatá. — Elrabolták az asszonyomat. Fusson, gondolod? Ej nem úgy van az! Három nap óta kergetem a fejemből s nem megy. Itt ül, mint valami rút madár a koponyámon a csőrét mind mélyebbre eresztve belém, itt zakatol bent, mint egy fővő kazán. Hát nincs egy jó tanácsod czimbora? Hát akkor csak hagyj el. Tudom én, mi a tennivaló.

Az állomáson felszedtek egy hosszú vágányt. A piros lámpás tárcsa ott állott a kiemelt sinek előtt, hogy rá ne menjen valami gép, mert ott a biztos veszedelem. Valóban mi köze egy ember gyűlöletéhez, bosszuvágyához azoknak a kiemelt sineknek, melyeken a ráeresztett gép izzé-porrá törik? Semmi. Hogyan, mi csoda ördögi cselszövénynyel kerül össze az a két dolog? Hisz a kik a jövő-menő vonatokon ülnek, nem bántották őt, azokkal semmi baja. A szemei mégis elárulták, hogy valami rémes dolgot forgat a fejében és kezdték megfigyelni, mit tesz, hogy viselkedik. Azonban semmi különöset nem vettek észre. Végezte a szolgálatát mint máskor, rendesen. Valóban nem is történt semmi míg tökéletesen le nem szállott az éjszaka. Hallatszott egy jövő vonat jelzéseinek a kongása a messze setétségben s nemsokára a vonat zaja. A vonat jött egész erővel és kisiklott a mint a fel-

szedett vágányra szolgáló váltón áthaladt. Csak egyetlen egy kocsi borult fel, csak egy kis gyermek halt meg, az anyja ott sirt mellette. Egy kis, vézna, beteges fiucska volt, a ki meghalt volna talá nuyis egy-pár hónap alatt.

\*

Az esetet megvizsgálták. De senkit se vehettek gyanuba. A gépvezető nem látott semmit. Egy kis szélvihar is volt, az eloltotta bizonyosan a váltó lámpát. Azt mondták, a váltó volt rossz vagy talán a mozdony maga váltotta át, mert ha a gonosz lélek úgy akarja, ez is megeshetik. A gyermeket másnap eltemették a közeli temetőbe. Az anyja messze külföldi volt, itt hagyta. Azután mintha semmi se történt volna. A váltóórt — ilyenkor így szokták már — mégis áthelyezték egy messze eső másik állomásra. Az új őrcsak nem jött s addig, mikor kiállott az elhaladó vonatok elé, akarva, nem akarva, látnia kellett azt a kis sirt, mely ott domborult a temető végén. És az arca ilyenkor valami különöset mutatott, mintha nagykinja volna, mintha az a kis sir vádolná, fenyegetné őt. Az asszonyról szó se volt többet, mintha nem is létezett volna. E közben lassan készülődött az elmentelre, mindig csak akkor állva oda, a honnan azt a kis sirt látnia kellett, mikor a kötelessége okvetlenül oda szólította. Mintha félt volna reá tekinteni.

A napok multak. Kezdték az esetet végképen elfeledni. Azonban az embernek vannak mindig jóakarói, a kik el nem szalasztják az alkalmat, döfni egyet rajta, ha szerét teszik. Talán feltűnt az a setét, ko-

mor arcza a mi emberünknek és egyszer csak valaki kezdte rebesgetni az állomáson, hogy a dologban új vizsgálat lesz, mely most már ki fogja a bűnöst deríteni, mert valami titkos följelentés nyomra vezet. Mi sem volt igaz belőle. A napok multak a nélkül, hogy történt volna valami. Az új őr még mindig nem érkezett meg, pedig most egyszerre igen sürgős lett az érkezése.

Egy reggel ugyanis a régi sápadtan és ingerülten, hogy valami terve balul ütött ki, állított a főnök elé. Csak úgy belódult az ajtón, mintha belökték volna.

— Zárjanak el! A váltót akkor én váltottam át!

A főnök csak nézte, mint a ki mesét hallgat és tudja, hogy mit sem kell hinnie.

— Én váltottam át a váltót, mert semmivé akartam tenni azt, a ki olyan iszonyatosan megrabolt, a kiről tudtam, hogy jönni fog akkor egy üres gépvonattal. De a gonosz szellem megrontotta a tervemet. A személyvonatot előbb elbocsátották és az siklott ki. Láttam én a végső perczen, hogy kocsik is futnak a gép után, láttam — de a düh akkor már megrontotta a testemet. Meg voltam bénulva; hiába akartam mozdulni, nem tudtam. Oda futni a váltóhoz, melynek lámpáját eloltottam előbb, átcsapni -- késő volt. Mikor láttam, hogy mi történik, csak ledobódtam a földre s kivántam, a gép bár engemet gázolna el. Miért nem gázolt? Most csak zárjanak el. Mindaz, a miket elmondtam, az utolsó szóig igaz.

Nem zárták el. A düh felforralta a véréét megint, a bosszuvágy és úgy össze-vissza beszélt a bíró előtt,

hogy szabadon eresztették legott. Vigyáznak ránk erősen, hogy fusson száz gonosz inkább, mint egy ártatlan lakoljon. Azonban az orvosok azt mondták: kissé megzavarta az eset ezt a mi szegény emberünket s nem lehet többé a józan eszére számítani. Elbocsátották. Hogy is ne! Hogy még igazán valami bolondot tegyen!

Mikor már semmi keresni valója sem volt ott, pár napig mégis ott lézengett az állomáson. Kérdezgette a mozdonyvezetőket, nem látták-e azt, a kivel lett volna az a nagy számadása. Nem látták. Elment az messze, egészen más vonalra helyezték. De nem tud olyan messze menni, hogy el ne érje az ő keze! Megtalálja ő, meg. Hanem az ember csupa gyáva gyöngeség. Egy lépést sem tett utána. A vértől félt-e, a szép piros vértől, melyet egyszer már, abból a kis vézna gyermekből kifolyni látott? Vagy talán nem találta érdemesnek, bár egy lépést tenni tovább azért az asszonyért? Gondolod fiam, hogy van egy is, a kiért érdemes lenne az ördögnek dobni a lelkedet? Ne hidd azt, soha! Nézd, milyen veres az égálja még mindig. Vihart kapunk s feltépi a sinünket amott.

\*

Beértek az állomásra. A fehér, piros, meg zöld fények egymásután tünedeztek elő a fekete setétségben. Az állomási épületen túl kétfelé válik az út.

Jó éjszakát fiam, — szólta a vén ember elválva a fiataltól, a kihez most másik két munkás szegődött, hogy együtt menjenek a deszkabódéig, tulsó végén az állomásnak.



— Az öreggel jöttél? — szólítá meg öt egyikök. — S nem feledtél el beszélni az út alatt? Mert az öreg nem beszédre tartja ám a száját, néma mint a hal. A szegénynek nem egészen tiszta a feje.

— Én pedig azt hiszem pajtás, hogy valami nagy dolog nyomja a lelkét. Ugy kell, hogy legyen — mondá a másik s mindketten a vén ember alakját nézték, a mint egy őrház kiszűrődő fénysugaraiban épp elhaladt.

Aztán hallgatva ballagtak tovább a pattogó, ropogó kavicsokon.



JOUR-FIX AKADÁLYOKKAL.

VIG ELBESZÉLÉS.



HALASZ JENŐ.



## JOUR-FIX AKADÁLYOKKAL.

IRTA.

HALÁSZ JENŐ.

A forgalmi iroda villanyos jelzőcsengetyüje egymásután felhangzó két hosszú és két rövid hívójellel tudatta a tisztviselő személyzettel, hogy Mozsár Benedek forgalmi főnök úr tartalék-hivatalnokaival értekezni kíván.

Valánk pedig tartalék-hivatalnokok ketten. Jó magam s kedves puszipajtásom: Taraczkvölgyi Misi.

Az első hívójel neki, a második, nyomban utána következő, nekem szólt.

Az irodakabát kuczkóba hajítása, a nyakkendő szabályos helyzetbe hozatala pillanat műve volt. — Mikor »róka koma« — ez volt a vereshaju irodai titkár gúnyneve — ajtónkhoz ért, hogy a hallott hívójel jelentőségét velünk szóval is tudassa, készen voltunk már öltözékünkkel is, hajzatunkkal is és csendes-hegyeset lépkedve, szent áhitattal igyekeztünk katonás előjárónk irodája felé.

A »forgalmi főnök« feliratot viselő zárt ajtó előtt rövid pihenőt tartottunk. Arczunk komolyságát meg-



dupláztuk s a »drukk« szeliden suttogó hangján újból tudakozódtunk egymástól külsőnk hogyléte felől. Azután kihuzva, megemberelve magunkat s előzetes kopogást is hallatva beléptünk a szolgálatban szigorú, heves, tréfát nem ismerő, a magán életben nyájas és vendégszerető Mozsár Benedek forgalmi főnök úr irodájába.

Komor külső, szigorú tekintet fogadott bennünket.

Szokás szerint íróasztala közepe előtt állásba helyezkedve, némán meghajtottuk magunkat; azután — előleges megállapodás szerint — én megszólaltam, Misi pedig hallgatott.

— Forgalmi főnök úr, alázatosan jelentem, hogy hívására . . .

— Bocsánat. Hány éves ön?

— Forgalmi főnök úr, alázatosan jelentem, huszonegy.

— Köszönöm. És ön Taraczkvölgyi úr?

— Forgalmi főnök úr, alázatosan jelentem, huszonhárom.

— Köszönöm. És most jegyezzék meg uraim egyszer s mindenkorra, hogy mindazon esetekben, midőn nálam a hivatalos órák alatt párosan jelennek meg, kettőjük közül a szóbeli jelentés megtétele a rangban és korban idősebbet illeti. A jelen esetben, minthogy önök egyenrangúak: Taraczkvölgyi úr illetékes arra, hogy jövetelöket szóbelileg bejelentse.

Forgalmi főnökünk e határozott hangon kifejezett óhajára beszélő szerveim állandó nyugalomba helyezkedtek, a Taraczkvölgyi Misiéi pedig hangos aktióba léptek.

E szavakkal:

— Forgalmi főnök úr, alázatosan jelentem, hogy hívására megjelentünk, — véget vetett a kínos helyzetnek.

Mozsár Benedek forgalmi főnök s volt cs. kir. huszárcapitány úr a jelentés elhangzása után hirtelen felemelkedett karosszékéből s egy szolgálati viszonyon kívül századoskodó katonához méltóan végiglépte az arczvonulat. — Aztán megállt és szemlét tartott feletünk. Vizsga tekintete beleakadt először is a hajzatunkba, onnan végigsiklott kifogástalan nyakkendőinken, majd pihenőt tartott Misi barátom vorschritswidrig potrohán s végezetül villámszerű gyorsasággal belefuródott a padlóba.

Ez volt a szemle.

Megtörténte után Mozsár Benedek positurába vágta magát, marokra fogta kiborotvált állát, ránczba szedte a homlokát, rövidre nyírt bajuszából kitépett egy egész szálat — a mi mindenkor zivatar közeledését jelenté — s aztán, ismét reánk szegezve tekintetét, a szokásos energiával megszólalt:

— Köszönöm uraim a jelentést. Tessék komótosan állani.

Megtörtént. Lábszáraink elváltak egymástól. Fejünk megmozdult. A Misié jobbról balra, az enyém balról jobbra. Két tekintet. Egy gondolat.

Forgalmi főnökünk e szembeszéd közben könnyített a katarrrhusán, megivott egy félpohár tiszavizet s azután, egy nagy beszédre készülő szónok ünnepélyességével, megállott a pihenő arczvonulat jobb szárnya előtt.

— Uraim!

Tegnapelőtt, kedden délután fél öt órakor átmentem az önök irodájába, hogy önökkel a gabonajelentések előjegyzése tárgyában értekezzenek. — Azt hiszem, hogy ezen nincsen csodálkozni való? — Ugy-e Taraczk-völgyi úr, nincs?

— Nincs forgalmi főnök úr — felelé Misi pajtás véisztsejtő pianissimóval.

— Hehehe! Nincs? Igaza van. Nincs. Örvendek, hogy ön ezt beismeri. De nem örvendek Taraczk-völgyi uram azon, hogy kedden délután fél öt órakor nem találtam a hivatalban sem önt, sem kartársát; hogy nem leltem ott önöket még öt órakor sem s hogy társaságuk élvezéséről le kellett mondanom háromnegyed hatkor is, a midőn önökkel harmadszor és utoljára kivántam hivatalos ügyben érintkezni.

Ugy tudom — folytatá emelkedett hangon, — hogy a hivatalos órák pontos betartása a hivatalnok urak legszentebb kötelessége. E kötelesség ellen vétkezni: vakmerőség. Súlyos mulasztás, melyet mindenkor, a mióta főnöknek tudom magamat, a hatalmamban álló fenytéknek legszigorubbjával sujtottam. Sajnálom, hogy ily kötelességmulasztással éppen önöket, irodám legfiatalabb tagjait kell vádolnom s felette kellemetlenül érint, hogy önöket e hivatalkerülésre a feleségem jour-fixjei csábitgatják.

(Nagy elpirulás és szemlesütés az arcvonalban.)

— Ez alkalommal uraim, — folytatá kiélezett hangsúlyozással, — minthogy hasonló mulasztást, legalább tudtommal, mindeddig nem követtek el,

pénzbírság alkalmazásától el kívánok tekinteni s a történetek felett csak rosszalásomat nyilvánítom. Feltételezem azonban önökről, hogy a jövőben hasonló szabályellenesség elkövetésétől tartózkodni fognak s egyuttal bizton remélem, hogy a feleségem keddi jour-jaira ezentúl csakis a *hivatalos órák után* lesznek szívesek ellátogatni.

Én önöket, uraim, mindenkor örömmel látom a jourokon, de csakis d. u. hat óra után.

Ezt óhajtottam közölni önökkel. Ezért hívtam. Köszönöm, hogy eljöttek.

A forgalmi főnök úr befejezte ezzel a mondókáját s visszatért a karosszékebe. Mi pedig, hivatalos órák után felette kedvelt vendégek, mi ismét meghajlottunk előtte némán s aztán csendes huzódást rögtönözve az ajtó felé, eltűntünk a kihallgatás elszomorító színhelyéről.

Kérve a kapott orral a legközelebbi irodahelyiségbe, legelőször is »róka koma« gúnyos mosolygását, a szomszédos szobában pedig a szelidebb lelkületű kocsintéző úr derültséget láttató arczvonásait kellett elviselnünk. Szemlesütve, szégyenkező tekintettel játszottuk velök szemben a struczmadarat s gyorsított léptekkel igyekeztünk irodánkba — üdülni.

Hát bizony cseberből vederbe kerültünk.

Mert itt, a mi üresnek képzelt irodánkban az időközben tiszteletünkre összegyülekezett revisor és menetlevélvizsgáló urak már nem mosolylyal, hanem falrengető hahotával fogadtak.

A gonoszok! Valamennyien tudták, hogy az öreg a



hivatalos órák alatt többször keresett bennünket, de közmegegyezéssel hallgattak róla. Hallgattak a hecycz kedveért s még inkább azért, hogy a csüggeteg, hosszú ábrázatok komikus látványától meg ne foszszák magukat.

— No Misi! — szólék kartársamhoz az irodában való együttlét egyik háborítlan, édes pillanatában, — bennünket ugyan alaposan lepipáltak. Ezentúl, ha kedved tartja, feljárhatsz Mozsár Benedekné jourjaira egyedül. Engem ugyan nem találsz ott többé: se hat óra előtt, se hat óra után.

— De engem sem, — válaszolt fenyegető önérzetességgel Taraczkvölgyi Misi. — Külömben is a jövő vasárnap két havi helyettesítésre Árvafalvára utazom s így nem is lesz egyhamar alkalmam az imént halott sajtóságos vendégszeretetet igénybe venni. A mikorra pedig visszakerülök hozzátok, kitavasodik ismét s tavasz ébredése s jour-fixek kimulása körülbelül egy időre esik.

Könnyü volt Misinek távol a jour-fixek birodalmától. Nehéz nekem, ki közel voltam hozzá.

Egy ideig csak kihuztam valahogy a főnöki jour-fixek nélkül is. Hogy érthetőbben fejezzem ki magamat: a távolmaradás az első héten, a midőn a vonatmozgósítási főnök úr elbájoló szőke csemetéjét még csak Ella kisasszonynak szólítottam, nem esett nehezemre. Midőn azonban a rákövetkező héten ismeretségünk a parti jégpályán megedződött s én ábrándjaim kék szemü virágszálát elvétele már kedves Ellának kezdtem czimezgetni, no akkor éreztem, hogy

nemsokára szószegő leszek s hogy a legközelebbi kedden hat óra után Mozsár Benedekné jourján a jelenlétemmel fogok tündökölni. — A harmadik hét hétfőjén már megigérttem a kedves Ellából legkedvesebb Ellácskává előléptetett u. n. herczig teremtésnek, hogy a másnapi jour-fix nem fog lefolyni nélkülünk s hogy azon — borzasztó elhatározás — már öt óraker délután leszek bátor megjeleni. Ez utóbbi megjegyzésem nagy tetszéssel találkozott.

Másnap délután fél öt óraker beszólítottam magamhoz Jánost, a forgalmi iroda ősrégi, szeszélyes szolgáját. János meg is jelent, komolyan és kedvtelenül, mint rendesen, ha oly hivatalnok akart rendelkezni vele, a kinek csak hatszáz forint volt az évi fizetése. Nekem pedig akkoriban, fájdalom, csak ennyi volt. S hogy János arczara legalább is a kilenczszáz forintos hivatalnokot megillető mosolyt varázsoljam s ezzel magánszolgálatok teljesítésére is hajlandónak lássam, elkerülhetlenül szükségesnek mutatkozott, hogy fogékony tenyerét megbízásom előadása előtt barátságos érintkezésbe hozzam egy ezüst huszassal.

A műtétet nyomban foganatosítottam is rajta s mondhatom, kitünő eredménnyel. — János határozott rokonszenvvel türte a fémmel való kezeltetést. — Arcza kiderült. Ragyogott, mint az arany.

Alkalmassá téve öt ekként diskkrét megbízások végrehajtására is, röviden és velősen kijelentettem előtte, hogy az irodából ma kivételesen előbb fogok eltávozni. Ha valamelyik hivatalnoktársam keresni találna, csak annyit közöljön vele, hogy szolgálati

ügyben lementem a fűtőházi főnökséghez, jöjjön holnap reggel. Ha pedig a forgalmi főnök úr tudakozódnék hollétem felől, ugy csak annyit jelentsen: éppen most ment ki forgalmi főnök úr, azonnal vissza fog jönni. — Nyomban utána fogja a sapkáját s gyors lépésben igyekezzék a forgalmi főnök úr lakására. Engem ott talál. Értesítésére azonnal rohanok vissza a pályaudvarra s a forgalmi főnök urat öt percznél tovább nem fogom várakoztatni.

János megértett s megígérte, hogy az utasításhoz híven fog eljárni.

— Csak menjen bátran a tekintetes úr. Nem lesz semmi baja.

Füllentenék, ha azt állitanám, hogy további magatartásom a bátorság látszatával bírt. Éreztem, hogy meghagyás ellenére, helytelenül cselekszem s a gonosztevő halk lépteivel loptam ki magamat az irodából.

Az igaz, hogy kérive a szabadba, tetemesen megkönnyebbültem. Kár is volt rémitgetni magamat azzal a gondolattal, hogy mi történhetnék abban az esetben, ha Mozsár Benedek időelőtti kivonulásomról véletlenül mégis csak értesülni találna? Eh! Hiszen ott van János, majd gondoskodik róla ő kelme, hogy mit se gyanítson. — Hogy pedig a jour-fix vendégei ne fessegjenek róla, arról majd gondoskodom én, a kinek kedvéért a jourokról elmaradhatlan Peregí anyagszer-tárfőnökné is ha kell, hát hallgatni fog, daczára annak, hogy huszonöt év tapasztalataiban bővelkedő férje hallgatásra képtelennek tartja.

Ezzel s ehhez hasonló gondolatokkal csitítottam felmerülő aggályaimat, melyek csakis akkor szüntek meg teljesen, midőn felérkeztem a forgalmi főnöki lakás ajtaja elé.

Az előszobában ő nagysága lekötelező szeretetreméltósággal fogadott. Egy kicsit szemrehányta két heti elmaradásomat, de előzékeny, behizelgő igazolásomra csakhamar megbékült s folytatta jóakaró mosolygását.

Azt, hogy kedves férje az irodai órák hiányos betartása miatt megorrolt bennünket, azt ő nagysága igen természetesen már tudta. Elkondította neki az »állomás harangja« Peregine, a ki a szárnyas kerék nyolcz életrevaló hölgyének társaságában, terített kávéasztal körül fogadott, midőn karomon a szeretve tisztelt háziasszonynyal beléptem az ebédlőbe.

Beléptemkor nagy mozgás támadt, mely ujjongásba csapott át s zajos éljenzéssel végződött.

Azon barátságos jó viszonyból fogva, mely köztem s a jour-fixet látogató hölgyek között fennállott, ez a spontánul megnyilatkozó ováció szinte természetesen látszott. Hiszen harmadik hete már hogy nem tereferéltünk, nem mókáztunk együtt a Mozsár Benedekné jour-fixjén. Illő volt tehát, hogy újból megjelenve körükben kitüntetéssel fogadjanak s jöve telem felett érzett örömüknek fesztelenül, hangos szavakkal adjanak kifejezést.

Nem tagadom, hogy a hölgyek ez egyértelműen megnyilatkozó rokonszenve véghetetlenül jól esett. Megjutalmazva láttam bátorságomat s ez ünnepélyes



pillanatban kitünő ötletnek találtam a hivatalos órák önkényes megrövidítését. — Néma tisztelgéssel, szerénykedő taglejtéssel, zavart, piruló mosolylyal köszöntem meg a kitüntetést. Majd csendet kérve, a következő pajkos beszédre nyíltak ajkaim:

— Mélyen tisztelt kedves hölgyeim! (Halljuk!)

Fogadják a rokonszenv e megható bizonyítékáért őszinte szivből fakadó, legmelegebb köszönetemet s legyenek meggyőződve, hogy mint eddig, ugy ezentúl is igen szívesen fogok az önök boldogító, szeretetreméltó körében időzni... (Tetszés. Ellácska találva érzi magát.)

Higyjék el hölgyeim, ha tőlem függne, ugy kedden délután a jour-fixek idejére beszüntetném a hivataloskodást. (Viharos tetszés és derültség.)

De fájdalom, ez nem tőlem, hanem a forgalmi főnök úrtól függ s ő e tekintetben kérlelhetlen. (Mozgás. Ellácska közbeszól: a csunya!) Csak nem régen egyenesen megtiltotta, hogy esti 6 óra előtt elhagyjuk az irodát, nem gondolva meg, mily mély fájdalmat okoz ezzel a szivemnek, melynek egyedüli és hő vágya: hosszú ideig doboghatni ebben a kis mennyországban, melynek Önök hölgyeim a vonzó angyalai. (Óriási tetszés. Ellácska elpirul.) Nem gondolva meg, mily áldozatra kényszeríti szigorával gyomromat is, melynek hat óra után már le kell mondania szeretve tisztelt háziasszonyunk világhírű kávéjának s nem kevésbé kiváló önsütötte mandolás kuglófjának az élvezéséről. (Óriási derültség. A háziasszony meghattottan tölt kávé a nekem szánt csészébe. Pereginé széket tol Ella kisasszony mellé.)

Mint látják, főnököm szigoru tilalma nem volt képes békóba verni vágyaimat. (Ugy van!) Itt vagyok ismét! — Ha főnököm elővigyázati intézkedéseim daczára tudomására jut szökésemnek, (Pereginé közbeszól: nem fogja megtudni! Zajos közbeszólások: Ugy van! Nem fogja megtudni! Hallgatunk!) — legyenek meggyőződve hölgyeim, hogy az Önök ragaszkodása enyhíteni fogja szenvedéseimet, meg fogja könnyíteni a kilátásba helyezett kegyetlen büntetés viselését. — (Tetszés.)

Mégegyszer: köszönöm az ovációt. Éljen a kedves háziasszony! (Éljenzés!) Éljen a jour-fix páratlan hölgykoszoruja! (Lelkes éljenzés. Szónokot minden oldalról melegen üdvözlük.)

Befejeztem rögtönzött beszédemet, melylyel felvilányoztam s meghódítottam a hölgyeket. Utam az asztal végeig, hol Ella kisasszony mellett helyezkedtem el, diadalmenet, az özsonna, melyet tizen szolgáltak fel egyszerre, diadalozsonna volt. Elöttem egy csésze világhirü párolgó kávé, körülvéve a cukrászmesterség műremekeivel: a már beszédemben dicsérőleg említett mandolás kuglóffal, habos és habtalan tortákkal s a gazdagon összeállított giardinettoval. — Mellettem Ellácska, ábrándos pillantásokkal vaját simítva a kifliszeletekre, melyek nagy kelendőségnek örvendtek s melyeknek felkent mindegyikét elragadó kecsességgel személyesen nyujtá felém. Körülöttem: minden támadás ellen megvédeni kész lelkes hölgyereg.

Hogy ez az ünnepeltetés, becézgetés s a mi fő: özsonnáztatás nekem, huszonegy éves ifjunak véghe-

tetlenül jól esett, azt el lehet gondolni. Jupiternek képzeltem magamat, a mint az olympuson nektárt és ambróziát élvez az istennők társaságában. S mint az ilyen boldog, felkapott Jupiterhez illik, nem villámokat, hanem a szellem szikráit szórtam s mondhatom: minden bókom, minden ötletem, bármennyire sületlen volt is, eredetinek és kitünőnek nyilvánított. Hogy a danaidák hordója telhetetlenség dolgában kismiska volt az én kitünő conditióban lévő gyomromhoz képest, azt csak úgy közbevetőleg emlitem fel, valamint azt is csak mellékesen jegyzem meg, hogy pazar táplálkozásom közben egy pillanatra sem hagytam figyelmen kívül szeretetreméltó, okos kis szomszédnőmet, a ki Hebe teendőit kifogástalan gráciával látta el. Szerelmes pillantásaimat igazságosan osztottam meg közte és a sütemények között. Boldog huszonegy tavaszos ifjú kor, midőn még egyenlő hévvel tudjuk szeretni a szép leányt is, a kuglófot is!

Ekként uralkodtam az istennők gyönyörökben gazdag országában fél hatig, a midőn az előszobában felhangzó csengetyűszó felijesztett.

— Hölgyeim, — mondám bánatosan — vége a mulatságnak. Eljött értem János személyében a sátán. Hogy éppen ilyenkor alkalmatlankodik a forgalmi főnök úr — tettem hozzá türelmetlenül.

Felemelkedve helyemről, sietni akartam kifelé. De Mozsár Benedekné megelőzött.

— Maradjon csak ülve kedves H. Majd megnézem én, ki van kint.

Nyugtalanul foglaltam el előbbi helyemet. De csak pillanatra.

Gumilabda nem pattan fel erősebben a padlóról, a mint felpattantam én, midőn a forgalmi tönökné lelkenedezve, halványan repült be a szobába, csak annyit rebegve:

— A férjem, Benedek!

— Mit? . . . A férje! . . . A férje Benedek? Ilyenkor? . . . Fél hatkor? Hihetetlen! Borzasztó! Kétségbeejtő! . . . Mit tegyek? . . . Mit tegyek? Végem van. Meg vagyok löve! — hebegtem rendkívüli izgatottsággal, bizonytalanul futkározva fel s alá az egyik sarokból a másikba.

A zavar általános volt. A hölgyek felugráltak helyeikről. Ellácska jajgatott. Csak Pereginé, a jó Pereginé nem vesztette el a fejét.

— El kell bujnia. Másképp nem segíthetünk rajta.

— El kell bujnia, — visszhangozta a nősereg, miközben az előszoba csengetyüje másodszer csilingelt türelmetlenül.

— Jaj Istenem! De hova? Hova édes, aranyos, gyémántos Pereginé? A szalonba? — kérdém tükön állva.

— Nem. Ide, a hálósobába. A szalonba majd a forgalmi főnököt csábitjuk át s ön ezt az alkalmat fel fogja használni arra, hogy a hálósobából kiszökjék. A folyosó melletti konyhában meg fogja várni a hat órát s aztán vissza jön. Érti? Tehát egy-kettő, be a szobába, az ágy alá!

Egy-kettő, utánam becsapódott az ajtó. Benn



voltam a hálósobában, épp abban a pillanatban, midőn az előszoba csengetyűje harmadszor s hosszasán rázogatta fejét. De az ágy alá, az ágy alá nem fértem. Az a szerencsétlen műasztalos, a ki a forgalmi főnök úr ágycsészéit készítette, gondoskodott róla, hogy e hely ne lehessen rablók, zsványok és egyéb gonosztevők tanyája. Hová tehát? . . . Ah! A ruhaszekrényen rajt vannak a kulcsok . . . Előre, a ruhaszekrénybe!

Mikor Mozsár Benedek belépett az ebédlőbe, én már a nadrágok, szalonkabátok és felöltők dohányszagú társaságában pihentem ki az ijedezés fáradalmait. De azért a meghajtott, a veszély elől szerencsésen megmenekült s biztonságba jutott tapsi-füles ovatosságával, elfojtott lélegzettel fűletem a mellettes szobában lefolyó eseményekre.

Az egymás hogylétét fürkésző frázisok elhangzása után, melyek közben a forgalmi főnök úr »köszönöm«-jei gomba módra szaporodtak el, végre valahára okos beszéd is fakadt a Peregine fátadhatlan ajkairól.

— Talán átmehetnénk a szalonba?

— Helyes — válaszolák a hölgyek.

Igen ám, de csakis a hölgyek. A forgalmi főnök úr nem volt rábirható, hogy a szalonba menjen. Ő ajánlani kezdte magát.

— Csak egy keveset Mozsár úr — csábitgatta Peregine.

— Nem lehet hölgyeim. Sietős a dolgom. Hat órára benn kell lennem a városban. Épp most kaptam táv-

iratot Budapestről, hogy Vágányi igazgató-helyettes a szomszédpálya reggeli gyorsvonatával elindult s hat órákor várni fog a »fehér zergé«-ben. Éppen csak azért jöttem fel, hogy átöltözködjem.

Jaj nekem! Azt hittem, hogy ijedtemben szekrényestől zuhanok a földre a forgalmi főnök úr iménti kijelentésére. Átöltözködik s én szerencsétlen benn vagyok a ruhaszekrényében. Ki akartam ugrani belőle. Késő volt. A vér megfagyott ereimben. Hideget izzadtam.

A hálószoza megnyílt. Mozsár Benedek belépett. Utána a neje.

Nem láttam őket. Hiszen a szekrény ajtaját behuztam még idő előtt. De azt, hogy az asszony csak azért jött be, hogy megnézzé, nem-e látszanak ki láb-száraim az ágy alól, azt sejtettem. Nem látszottak ki. Ez megnyugtatta. Kiment. Kiment abban a hiszemben, hogy jól elbujtam az ágy alatt.

Kiment, ott hagyva engem szerencsétlen flótást egyedül, nem is sejtve, hogy milyen rettenetes, kétségbeejtő situációban hagy hátra.

Hogy mit szenvedtem e perczben, azt csak én tudom, meg a szívem. A szívem, mely olyan hangosan kezdett el kalapálni, hogy Mozsár Benedek akár meg is hallhatta. Nem hallotta meg. Nem hallotta meg a rögtönzött miatyánkot sem, melyről épp tegnap állítottam, hogy már elfelejtettem, de a melyet a vész közepette a-tól z-ig úgy eldaráltam, akár az iskolás-gyerek. Nem hallotta a szitkozódást sem, melyet az ügyetlen János fejére szórtam, a ki Mozsár Benedek

időelőtti távozását nem tudta észrevenni. Mozsár Benedek semmit sem hallott. Csak készülődött. Levette a kabátját. Megmosta a kezeit. Megfésülte a haját. Kicszerélte a gallérját. Megkötötte a nyakkravalóját s végül, végül... itt megállott a szívem dobogása, közeledett a ruhaszekrényhez.

Kinyitotta.

Kinyitotta s a szalonkabátját keresve először is az orrom körül kotorászott, majd a hónom alatt kezdett csiklandani. A csiklandozást nem türtem soha életemben s nem tudtam tűrni most sem, midőn veszély fenyegetett. Egy kétségbeesett »jujjujj« kiáltást hallatva, kifordultam a szekrényből.

Azt a jelenetet, mely erre a váratlan viszontlátásra következett, nem tudom leírni. Csak arra emlékszem, hogy az öreg, élő lényre bukkanván a ruhatárában, pillanatra meghökkent s felismerve az ijesztgetően drágalátos tartalékhivatalnokát, elnevette magát. Arra is emlékszem, hogy szerény magam neki dültem a közeli támlásszéknek, hogy fel ne forduljak s a rajta kapott bűnös meghunyászkodásával értelmetlen, egytagu szavakat hebegve, alázatos főhajtással vártam elítélte-  
tésemet. Nevetésére már-már mosolyogni akartam én is, midőn Mozsár Benedek hirtelen elkomolyodik s egy egész szálát tépve ki a bajuszából, halomra dönti vérmes számításaimat.

— Mit keres ön ilyenkor, hivatalos órák alatt a szekrényemben? — förmedt reám mogorva hangon.

— Bocsánat, forgalmi főnök úr, tisztelemet óhajtottam tenni — feleltem zavarodott alázatossággal.

— Köszönöm.

— Szívesen . . . azaz hogy . . . akarom mondani . . . igen . . . bocsánatot kérek forgalmi főnök úr. Azt sem tudom már, mit beszélek. Nem fogom többé. . .

— A hivatalos órákat önhatalmulag megrövidíteni.

— Nem . . . Soha.

— Köszönöm.

A hálószoza ajtaja kinyílt a párbeszéd után s küszöbén megjelentek a mennyország vonzó angyalai. A szeráfok, kik kedves kacajukkal megújították a derültséget, kibékítették s ismételve megneveztették Mozsár Benedeket. Midőn pár percz múlva elbucszott, fenyegetőleg emelve felém kezét, csak annyit mondott:

— Ha a hivatalos órák alatt még egyszer a ruhaszekrényemben találkozom önnel, megbüntettetem tíz forinttal.

Felesleges tán külön kiemelni, hogy *ott* nem találkoztunk többé.

\*

Sok jour-fixen estem azóta keresztül. Tizenkét év nagy idő.

De annyit mondhatok, hogy közöttük nem volt egyetlen egy sem, melyre kedvesebben emlékezném vissza s mely ünnepeltetésben, ozsonnáztatásban s trémáztatásban felülmulta volna egykori rokonszenves, derék főnököm akadályokkal teli vasúti jourját.

Jour-fixeim között méltán illeti meg minden tekintetben az első hely. Legyen tehát a »Szárnyas kerék« útján is megörökítve.





# ÖNÉRZET.



CSIKVÁRY JAKÓ.

# ÖNÉRZET.

Elbeszélés.

IRTA :

CSIKVÁRY JÁKÓ.

I.

**A**k . . . vasúti állomás az egész vonal mentén arról volt nevezetes, hogy a vasút nyug- és kegydíjasai jó nagy része itt veszi fel havi csekély járandóságát.

Ezt a nevezetességet pedig az által szerezte meg, hogy úgy K . . . városkát, mint az egészséges vidéken fekvő közeli falvakat a nyugalomba vonult vasúti tisztviselők és azok hátramaradottjai tömegesen el-lepték.

E miatt a k . . . állomás fizető tisztjének munkája a hó első napjaiban ugyancsak meggyült és Szilva Ferencznek, ki az állomáson a fizető tisztí teendőket végezte, sietve kellett dolgozni, hogy a közel vidékről többnyire személyesen befáradt nyugdíjasokat kielégítse.

Legjobb esetben is egy-egy tréfás megjegyzést kockáztatott társai előtt, ha gyászukban érdekes özvegyek, vagy azok lányai léptek a fizető asztal elé.

Vagy színlelt lelki megnyugvással sugta oda a szobában levő forgalmi tisztnek:

— No pajtás, az öreg felügyelő urat most jól megvárakoztatom.

De azért a másik pillanatban mégis csak az öreg felügyelő lett első sorban kielégítve.

Mert a komoly munka között jól esik néha az értelmetlen tréfa is. Sokszor egy-egy rövid, találós megjegyzés az egész hivatalt képes felvillanyozni és valóban, mintha újult erővel látna ilyenkor mindenki a percznyire szünetelt munkához.

Egy napon Szilva éppen figyelmesen vizsgálgatott egy előtte fekvő nyugtát. Új jövevény volt ennek átadója.

— Érdekes arcz, — jegyzé meg a forgalmi tiszt, a ki már közel állott az időponthoz, a midőn az ember biztosabbra várhatja a nyugdíjaztatását, mint az előléptetést.

Szilva feltekintett és minden érdek nélkül kérdezte:

— Kit gondolsz János?

— Hm. Talán nem is tudod?

— Valóban nem.

— Ugyanazt, a kinek a nyugtáját vizsgálod.

— Ismered?

— Nem. A nyugtán özv. Szőke Illésné van aláírva. Most másodszor van itt. Hisz olvashatod!

— És a ki vele van?

A forgalmi tiszt — névleg Méreg János — kétértelmű mosolylyal tekintett Szilvára. Katonaviselt

ember létére ravasz róka volt. Sokat élt már; elvert két summás örökséget; a magáét is, meg a feleségeét. Mindkettőt olyan dolgokra pazarolta, a melyeknek emléke legkevésbé sem alkalmas az emberek hűségének és állandóságának az okmányolására. Midőn aztán az örökség is elfogyott, meg a család mindennapi kenyere is, a jó ismerősök és befolyásos rokonok révén — vasúti tisztviselő lett.

Évekkel ezelőtt az ilynemű »végzettség« a legjobb ajánló levél volt szép állások elérésére.

— Mondhatom, gyönyörű lány! Te Ferencz, mit szólsz hozzá?

Szilva nem felelt társának a megjegyzésére. De meg nem állhatta, hogy ismételve ki ne tekintsen a rekeszen, mely őt a várakozó nyugdíjasoktól elzárta.

A lány valóban gyönyörű volt. Ugy állott az anyja mellett, mintha félne, hogy egyedüli támaszát a tolongásban elvesziti.

— És egy szót sem tudtál hozzá szólni? — ingerkedett Méreg, midőn az özvegy távozott. — Kötni való bolond vagy! Pedig becsületemre mondom, szép teremtés!

Szilva úgy tett, mintha társa megjegyzését nem értette volna. És úgy volt meggyőződve, hogy teljesen rendben van a szénája. Hiszen látott ő már életében elég nőt, szépet is, fiatalot is és nem esett nehezére azokat emlékezetéből kitörölni. A mi másoknak nem sikerült, miként sikerülne az annak a szerénynek, igénytelennek látszó kis leánynak, a kivel tulajdon-



képen szót sem váltott, a kinek még jóformán hangját sem hallotta!

És még akkor is, midőn csendes otthonába tért, a hol édes, szerető anyja karjai fogadták, még akkor is úgy érezte, hogy a mit cselekedett, azt egészen helyesen tette.

— Pedig szép volt, — bizonyítgatá anyjának, a ki még soha sem látta fiát ily átszellemült, felizgatott állapotban.

— Vedd el! Itt az ideje, hogy megnősülj. Kicsi a fizetésed, de megélhettek kettecskén belőle.

Az anya komolyan adta e tanácsot.

— Hiszen még a nevét sem tudom!

— Hát aztán baj az? — folytatá az anya, a ki egész kedvteléssel látszott e kérdést tárgyalni. Hátha az Isten rendelése ez?

Baráti körben is előhozták a dolgot. Szilva tiltakozott ugyan minden feltevés ellen, de a forgalmi tiszttal nem tárgitott.

— Lassu viz partot mos — mondá. Szilva barátunk ma vivódik önönmagával. Egy óra már hanyatlani fog ellentállási ereje és a második hó elején — kapitulál.

Szilva mentegetődzése hasztalan volt.

Az ilyen dolgot elég csak egy-két szóval jelezni, a második pillanatban már terjed a hír mint a tűz házról házra, utcáról utcára. Olyan a pletyka, mint a fegyverből kilőtt golyó. Megfutja útját visszatartatlanul és befuródik oda is, a hová czélozva nem volt.

A vasúti állomás közelében fekvő városkában csakhamar egészen komolyan beszélték, hogy Szilva megnősül. Gazdag, fiatal lányt vesz nőül. Már mindenki ismerni vélte a lány családi viszonyait, nagy összeköttetéseit, melyek valószínűleg befolyásolták Szilva elhatározását.

És minél inkább terjedett a hír, annál kevésbé jutott az Szilva füléhez. Ismerősei, barátai, a kikkel naponta érintkezett, tudták, hogy az egész szó-beszéd minden alapot nélkülöz és így nem is tettek arról Szilva előtt említést. De nem is igyekeztek az álhirt elfojtani sem, habár erre nem egyszer lett volna alkalmuk.

Még az anya is szemrehányást tett fiának.

— Az egész város beszél; csak kell valaminek lenni a dologban! Talán titkolod előttem?

— Ugyan miért titkolnám? Pletyka az egész.

— De hát ki terjeszti a hírt?

— Kicsoda?

Csodálatosnak látszott e kérdés és mégis igen természetesnek. Czéltalanul talán senki. Olyan a hír, mint a hógomoly: minél nagyobb utat fut be, annál nagyobbá válik. Czéllal, vagy czél nélkül: ki kérdésé?

— És meggondoltad-e, hogy annak a szegény leánynak a hirneve ezen pletyka által meg van támadva? Hogy az ilyen híresztelések mindig ártanak a legjobb leánynak is?

A gondos anya aggódó szive nyilatkozott e szavakban. A mire Szilva eddig nem gondolt, az már aggodalmat okozott a szerető anyának.

— Nyomára fogok jutni a dolognak — — —

— Sokra vállalkozol, fiam. A gonosz nyelvekkel nem könnyen lehet elbánni.

— Vigyázni fogok!

— Csakhogy a harcz egyenetlen lesz. Mert a pletyka az ő fegyverével hátul támad. Lesben áll az. Nem fényes nappal, de sötétben és akkor rohan meg, a midőn azt nem is sejtéd. Mint az orgyilkos, gyáván és lap-pangva közeledik hozzád éppen azon pillanatban, a midőn a legnagyobb biztonságban érzed magad. Vi-gyázz tehát magadra, édes fiam!

— Nem félek.

— Nem félsz a pletykától? Én meg azt mondom neked: a jó hírnévnek, a becsületnek, a tisztaságnak nincs nagyobb ellensége a pletykánál.

— Majd megküzdöm vele.

— Szélmalomharcz! Azt tanácsolom: vigyázz! Darázsfészek. Ha belenyulsz, a fulánk téged ér. A pletykát üldözni annyi, mintha a tengerbe öntött pohár viz tartalmát kis idő mulva kiszedni kívánnád. Egyik csepp felemészti a másikat és bár a nagy tömeget csöppekre oszthatod, örülség volna megkísérteni a pohár vízből eredt esőcsöppeket kiválasztani . . .

## II.

Abban az időben államosítottak egy magánvasutat. Nem egy ember várta ez államosítástól előmenetelét.

Szilva, mint szakképzett tisztviselő, szintén azon törte fejét: nem javíthatna-e sorsán? Annyi új állomásból tán neki is juthatna egy!

— Jól teszed, folyamodj! — biztatta forgalmi tiszt barátja, de a viláért sem árulta el, a mit ezen kívül még gondolt magában. Végre is, miért kötötte volna a Szilva orrára, hogy ennek előmenetelét a saját érdekéből is kívánja?

— Elég széles összeköttetéseid vannak. Kötni való bolond az, a ki ilyenkor nem használja fel jó embereit.

És Szilva úgy találta, hogy kollegája tanácsa nem éppen megvetni való.

— Megteszem a lépéseket — mondá egy napon anyjának.

— Mire? — kérde ez csodálkozva.

És Szilva magyarázgatni kezdé a törődött, öreg asszonynak, a ki minden boldogságát, minden reményét fiában találta.

— Protekció kell ahhoz, fiam!

— Majd szerzek.

— Hol?

— Elmegyek Zalutsekhez. Atyám jó ismerőse volt. Talán segíthet rajtam.

Az anya merev tekintettel bámult fiára. Több ingerültséggel, mint nyugalommal vágott szavába:

— Ezt nem fogod tenni!

— Rosszat cselekszem vele?

— Nem tudom. Csak azt tudom, hogy ez embert nem keresheted fel.

— De miért, édes anyám?!

— Azért, mert — — — — —

Az anya egy közel álló karszékbe rogyott és elta-



karta arczát kezével. Szilva meglepetve és aggódva vizsgálta. Több alkalommal volt már szó Zalutsekről, a rég nyugalmazott vasútiról, a ki valaha oly hatalmas ember volt; de tudtával anyja mindig egész hidegen, egykedvűen hallgatta a róla mondottakat. Mi lehetett tehát oka mostani hirtelen fellobbanásának?

Ez aggodalmának szavakban is adott kifejezést.

Az anya szó nélkül hallgatta fiát és habár bensejében az anyai szeretet a mult idők emlékeivel erős harczra kelt, néhány pillanatnyi küzdelem után mégis vallomásra nyitotta ajkait.

— Nem szólottam eddig. Most sem szólanék, ha érdeked, becsületed nem kíváná. Igenis, érdekedben áll, hogy attól az embertől távol tartsad magad Pizkos lelkületü, aljas jellemü, a ki előtt mi sem szent e világon, ha ezt érdeke így kívánja. Rút érdekveti minden tettét, minden cselekedetét és aljas bosszuja kergette szegény atyádat is — a sírba... Ez az ember valaha... kezem és vagyonom után sopánkodott. Üldözött, a hol csak közelembé juthatott. Utáltam, gyűlöltem és megvetéssel utasítottam el ajánlatát... Atyádat szerettem, az övé lettem. Ugy hittem, hogy ezzel annak az embernek az üldözései elől megszabadulok. Csalódtam. Most lesben állott, mint az orgyilkos és oly oldalról támadott meg, a melyről ellenséges támadást nem vártam. Körülvette atyádat. Ez bizott a hizelgőben. A nagy barátságna azután az lett a vége, hogy befonta atyádat váltóadóságokba. Vagyonunk pusztult, roha-

mosan, iitóztatóan. Az az ember a pusztulás ellen a vasútnál keresett menekvést. Abban az időben sok léha ember talált itt kenyeret. Atyádnak nem tettem szemrehányást: hiszen birtam őt és birtalak akkor már tégedet... De a mi azután következett, azt már nehéz volt elviselnem... Jól számított a gaz! Atyád egy napon...

— Főbe lőtte magát!

— Jól mondd: főbe lőtte magát. Az öldöklő fegyvert...

Az özvegy habozott kimondani a szót.

— Nos? — sürgette a fia!

— Zalutsek adta kezébe.

És elhallgatott.

Némán, szótlánul, mereven tekintett maga elé, mintha újból lefolyt volna előtte az az irtóztató jelenet, mely megfosztotta őt a világon legdrágább kincsétől: a férjétől, e fia atyjától...

Szilva pedig oda lépett anyjához, körülfonta karjával ennek nyakát és a ragaszkodó, háladatos, szerető gyermek hangján szólott:

— Isten rendelése volt az, édes anyám.

— És az emberek büne.

— Nem a mi dolgunk a mások bűnhődését szomjuhozni.

— De kötelességünk a bűnt utálni... Te nem mégé Zalutsekhez!

Szilva lehangolva ment hivatalába.

A mit az imént hallott, sokkal inkább hatott kedélyére, hogysen attól hamarosan felszabadulhatott volna.

Méreg észrevette, hogy kártársát bántja valami.

— Fogadni mernék, hogy búskomorságod okát könnyen kitalálhatnám.

— Szükségtelen magad megerőltetni. Fáj a fejem: ebből áll az egész.

— No és tán még valami.

És mert Szilva barátja nem kapott feleletet, kétértelmű mosolylyal folytatá:

— Elseje van ma. A hó elseje pedig mindig izgalommal jár . . . Nemde?

— Miről álmodsz?

— Jegyesedről.

— Az én jegyesemről?

— Arról hát. Ne vágj olyan ostoba pofát, mert bizony Isten elijeszted szegényt, ha ide jön. Pedig ma van az ő napja is. Ilyen tájon szokott anyjával megjelenni. Az igaz, hogy isteni gyerek! Te Ferencz, azt mondom én neked, ne teketóriázz! Egy kettő, aztán el kell venni . . . De nézd csak . . . e perczben jönnek . . .

És Méreg János, mintha már régi ismerőse volna a szobába lépett nőnek, ott hagyta magára a barátját és sietett a nőt üdvözölni.

Szilva hallhatta, miről beszélgetnek és hallhatta életében először a leányka kedvesen csengő hangját is. És észre sem vette, hogy a másik pillanatban már ő is társaságukban van és részt vesz kaczagásukban, nevetésükben . . .

Midőn az özvegy távozott, Méreg oda sugta Szilvának:

— Nos, Ferencz! Csak nem tagadhatod, hogy meg vagy fogva?

Szilva elpirult. Érezte, hogy társa megjegyzése ezuttal nem alap nélküli.

És a miről a pletyka annyit beszélt, egy-két hét után maga Szilva is elismerte, hogy az ma már tény-nyé vált.

Ha csak kevés időt szakíthatott, kifutott a közel-kező kis városba, a hol özv. Szőke Illésné lakott. És megtette azt az utat akkor is, ha csak félórácskára maradhatott a család körében.

Most már nem kívánczolt más állomásra. Legalább egyelőre nem.

— De ha kineveznék valamely nagyobb állomásra, — mondá egy alkalommal az özvegy leánya, midőn e tárgyról szó volt — akkor nemde eltávoznék innen?

— Valóban, akkor itt kellene hagynom e vidéket.

— És hová helyeznék?

— Az az igazgatóságomtól függ.

— Az igazgatóságtól? És ott kitől?

És a fiatal lányka gondolkodott. Mintha valami felett törné a kis fejecskejét.

— Mit avatkozol, édes Berta, az ilyen dolgokba?

— veté oda dorgáló hangon az özvegy. A férfiak dolgaihoz a nőknek mi köze sincs.

Berta arczát ellepte a szégyen pirja. Pedig nem követett el olyas valamit, a mit szégyelhetett volna.

Midőn Szilva távozott, Berta faggatni kezdé az anyját:



— Hát oly rosszat mondtam én, hogy megfeddettél?

— Inkább illene. Hiszen majdnem kérésre fogtad a dolgot. A férfiak elbizakodókká válnak, ha úgy beszélünk velük, a mint érezünk.

— Hiszen te voltál az, a ki mindenkor arra tanítottál, hogy igazat mondjak . . .

Az özvegy látta, hogy e kérdést jó lesz nem feszegetni és igyekezett a beszédet más tárgyra átterelni. De Berta újból és újból visszatért arra a kedvencz tárgyra, mely egész lényét uralta.

— Szilvának nem szabad innen elmenni! — toppantott a lábával.

Tudott kissé durczás is lenni.

— No lássuk a kis parancsolót. És vajjon mily jögon használunk ilyen hangot?

Az özvegy ez élesen, czélzatos hangsúlyozással ki-mondott szavai észre térítették a fiatal leányt.

— Nem parancsolni kívánok én, édes anyám. De hát miért kívánkozik el innen Szilva? Nem jól érzi magát? Nem szeretjük mindketten?

Megállapodott.

Mindketten? Csak gondolta, de a viláért sem ismételte volna hangosan e szót. Ő maga is megijedt a gondolattól, mely e perczen agyát elfoglalta.

Istenem! Hát valóban szabad már neki is szeretni? Szeretni odaadóan, lángolóan, forróan, önfeledten, önfeláldozón . . . Megosztani egy szerető lélekkel az élet bajait, bánatait, fájdalmait, örömét és — boldogságát . . .

Ugy érezte, hogy szívének kicsiny az a helyecske, melyet elfoglal. Ugy dobogott az, hogy szédülés fogta el . . .

## III.

Egy napon Szilva egy pillanatra felfutott az állomási épület emeletén levő lakására. Alig lépett a szobába, Méreg János feldult arczzal előtte terem.

— Van idő? — szólott Szilvához és az ablakhoz vonszolta társát.

— Van.

— Beszélni valóm van.

— Nos?

— Az áthelyezések megtörténtek.

Szilva egykedvűen vágott kartársa szavába ;

— Tudom.

— Tudod? No akkor azt is tudod, hogy . . .

— Hogy engem is áthelyeztek?

— Valóban!

Szilva gondolkodóba esett.

— Azon töröd a fejed, hogy a kicsikét itt kell hagynod? . . . Ferencz! Válaszolj őszintén arra, a mit kérdezek. Megigérted Bertának, hogy nőül veszed?

— Nem.

— Egy szóval sem?

— Egy árva szóval sem.

— Akkor jól van. Mert tudd meg, hogy Berta nem lehet a feleségem.

A forgalmi tiszt sokszor csinált bárdolatlan tréfákat.

Szilva most is ilyenfélét gyanított, habár kartársának komolysága és az az izgatottság, melyet hiába igyekezett palástolni, annak ellenkezőjéről tettek tanúságot.

Szilva mosolyt erőltetett ajakára.

— Tán aspirál valaki Berta kezére? — kérdé némi hangnyomattal.

— Nem tudom. Nem is kutatom — felelt Méreg ugyanazon komolysággal, melylyel eddig Szilva előtt állott. Másról van itt szó. Bertának köszönheted át-helyeztetésedet. . . . .

— Megbolondultál?

— Nem mondhatnám. Sőt úgy érzem, hogy életemben most követtem el a lehető legtisztességesebb cselekedetet. Hallgass reám! A mit én tudok, azt kivülem és az özvegyen kívül e vidéken nem tudja senki. De vannak oly egyének is, a kik az özvegy multját ismerik. . . . .

— És mily joron merészelsz te e multról ily hangon beszélni?

— A barátság jogan. Azon a jogan, mely nem engedheti, hogy becsületes szivet bolonddá tartsanak. Azon a jogan, mely kötelességemmé tette, hogy téged e dologra figyelmeztesselek a mig nem késő.

Szilva még soha sem látta kartársát ily komolynak. A tréfás, bohókás ember, a ki eddig csak nevetni, kacagni és a legkomolyabb dolgok felett is csak élczeni tudott, mintha teljesen átváltozott volna.

E körülmény gondolkodóvá tette Szilvát.

— A tréfa vastagabb a szokottnál — mondá és szeméi lángban égtek.

— Ne bolondulj Ferencz, ha én mondom. Egy szemernyi tréfa sincs a dologban. Sikoltos, az öreg úr — — —

— Örültség a mit állítasz!

— És mégis igaz.

— Hazudsz!

A forgalmi tiszt érezte a fokozott izgatottság hangján kiejtett szó leverő, megszegyenítő súlyát. De mert előre el volt készülve, hogy leleplezéseit nem a legbarátságosabban fogják fogadni, ezt is egykedvűen hallgatta. Legalább úgy mutatta, hogy barátja szavai nem sértik.

— Hallgass reám — mondá aztán, látva, hogy Szilvát a mondottak nagyon felizgatták. Te hóbortos, könnyelmű fráternek ismersz engem, a ki, ha kell, a porba is leülök, hogy a gyermekekkel egy-egy félórát eljátszhassam. Nincs okom szépítgetni magamat. Megkapom én is kinevezésemet állomási főnökké. Elvállunk tehát egymástól így is — úgy is. Te nagyobb állomást kapsz, szebb hivatal lesz rád bizva . . . . De mielőtt elmegy, meg kellett mondanom neked, hogy veszélyes úton jársz. Bertával szakítanod kell. Ha megtudnák az emberek : ujjal mutatnának rád . . . Ezt én nem engedhetem meg, mert szeretlek téged. Becsületes, tisztességes embernek, jó barátnak ismerlek. Ily csapás téged tönkre tenne.

Szilva még mindig hallgatott.

Kartársa pedig folytatta :

— Nem tudom bebizonyítani . . . De alapos okom van azt hinni, hogy áthelyezésedet Bertának köszönheted.



— Ez már csakugyan sok! kiáltott fel dühösen Szilva és öklével az asztalra csapott. Hallgass most már, mert elfeledkezem arról, hogy vendégem és kollegám vagy! . . .

— Legjobb esetben is kidobsz innen. El kellett készülnöm erre is, midőn e lépésre magamat elhatároztam. Mások tán nem mondták volna ezt a szemembe, én annak árán is megtettem, hogy elveszitem barátságodat . . . .

— De ha tudtad mindezeket, miért szólsz csak most?

— Mert csak most tudtam meg.

— Valóban? De hát magad mondod, hogy mit sem tudsz bizonyítani.

— Ha kívánod, meglesz az is. De most ne handabandázz! Nekem hiába és ok nélkül érzékenykedsz. Ismersz, milyen vagyok. Megmondtam a dolgot, most a többi teendő rád vár. Felteszem rólad, hogy ügyesen jársz el és feltűnés nélkül végezel. Ha erre nem érzed magad elég erősnek, itt a kezem, ezt is elvégzem helyetted. Hiszen az emberek eddig amugy is azt mondták, hogy jó Mefisztó, hogy kitűnő ravasz fráter vagyok. Oh nem a szemembe mondták, hanem hátam mögött, csendesesen suttogva, hogy valahogy a fülembe ne jussanak a megjegyzések. Nos hát, hadd játszam tovább e szerepet ezuttal a te javadra, a te érdekedben . . . . Végre is — — —

Méreg János szava megakadt. Őszbeborult fejjel, lángoló szemekkel, mint egy ítélő bíró állott Szilva előtt.

Szilva, mintegy kételkedve és mégis némi bizalommal mondá :

— Nem tudok szavaidnak hinni.

— Nem tudsz hinni? nevetett a kartársa. Természetes dolog. Ki hinné el az igazságot, ha az fájdalmat okoz? Hát Zalutsekről, elhiszed a jót....?

— Miért emlited előttem e nevet?

— No lám, tán te is ismered? De hát vajjon ki ne ismerné közöttünk?.....

— És honnan gyanítod, hogy Berta — — —

— No ehhez nem kell sok tudomány. Az özvegy tudta, hogy elkiváncozol innen. Azt is tudta körülbelül, legalább számít rá, hogy Bertát megkéred... Irt tehát Zalutseknek és ezzel punktum. Mert az öreg még mindig befolyásos ember.....

Midőn Szilva magára maradt, leröskadt egy székre.

— Bajod van, édes fiam? csitítgatá később az anyja. Tán valamivel felizgatott ismét az a vén collegád? Hiszen mást sem tud az, mint az embereket egymás ellen lázítani.

Szilva kitérő választ adott. Peddig sokkal helyesebben cselekedett volna, ha anyjával a dolgokat közli. Így tán sok kellemetlenségtől menthette volna meg anyját. De Szilva kimélni óhajtotta anyját, a kiről tudta, hogy az mily ellenszenvvel viseltetik Zalutsek iránt.

Elmegyek Bertához, gondolta magában és úgy tett, a mint mondá.

#### IV.

Senki sem kerülheti ki sorsát. Szilva Ferencz, a kit annyira felháborított barátainak és ismerőseinek a Bertával való viszonyának folytonos szellőztetése, végre

csakugyan nőül vette az özvegy leányát. Még új állomáshelyén sem volt, már megtörtént az eljegyzés, egy-két óra rá az esküvő.

— Tudtam én, hogy hiába beszélek én annak az oktondinak — okoskodott a mindenben gáncsolni szerető, de alapjában nem rossz lelkű Méreg János. — Pedig ostoba dolgot végzett a lelkem. Attól félek, hogy megbánja.

— Hát aztán miért bánná?

E kérdésben több volt a kíváncsiság, mint a kétely. Az emberek gyöngéje, hogy mintegy mohón kapkodnak a mások baját esetelő szavak után.

— Hogy miért bánná? Tudom is én! Hiszen ismeretek engem! Szerettem azt a gyereket és az a leány nem neki való. Ne faggassatok!

És a kartársak, a kik valami pikáns dolgot lestek, ezuttal csalatkozva hagyták ott társukat.

Szilva elhalmozta fiatal nejét mindazzal, a mit tehetsége és ereje engedett. Nem volt bőviben az anyagiaknak, de volt annyija, hogy kettecskén tisztességesen megélhettek.

Az első hónapok zavartalanul folytak le. Szilva őszintén ragaszkodott nejehez, mert a vele való együttlét csekély ideje alatt alkalma volt neje nemes lelkületéről és jó szivéről meggyőződni. Ugy látszott, Berta is hasonló érzellemmel viseltetett férje iránt, a kit tényleg szive egész melegével szeretett.

Berta anyja az első hónapokban távol tartotta magát a fiatal házasoktól. Ugy gondolkodott: nem jó a fiatalokat háborgatni.

A K. . . városbeliek ezalatt a rövid idő alatt meg-  
lehetős élenken foglalkoztak a fiatal házások ügyes-  
bajos dolgaival. A szóbeszéd átvonult az egész vonalon.  
Egyik is, másik is tudott valami új dolgot mondani és  
ezekben az új dolgokban annyiszor fordult elő a Zalutsek  
neve, hogy a vonal mentén még a fiatalabb generáció  
között sem volt ember, a ki e nevet ne ismerte volna.

— Jól tette, hogy protekciót keresett. Bolond mind,  
a ki teheti és nem úgy cselekszik, mint Szilva.

Igy az egyik.

— Hát hiszen jó dolog az a protekció! De az  
asszonyok révén még sem kérnék belőle. Aztán meg  
kár is volna azt a dolgot sokat firtatni. Tudjátok ti,  
hogy ki, micsoda ez a Zalutsek a Szilva feleségének?  
Rokona? Jó ismerőse? Mi?

Igy a második, harmadik, az egész vonal.

Csak Méreg János komolyodott el ilyenkor és volt  
rá eset, hogy mérgében, dühében olyant csapott a  
távirdaasztalra, hogy körülötte álló társai mint egy  
vezényszóra némultak el.

— Mit szapuljátok az embereket? Tudjátok bebizo-  
nyítani? Nos, ha nem, akkor hallgassatok!

Később egy-egy hang, egy-egy megjegyzés a Szilva  
félég is elhatott. Eszébe jutott Méreg János és min-  
den, a mire még házassága előtt figyelmeztette.

Egy napon fáradtan tért fel lakásába.

A vér arczába szökött, ott látta Zalutseket a saját  
lakásában, a felesége mellett.

Hogy jöhetett Zalutsek az állomásra? Ha kerülő  
úton jött, miért nem értesítette őt neje?



Az nap egy szót sem szólott.

Csak másnap tört ki belőle az izgatottság.

— Berta, valld meg őszintén. . .

— Ugyan ne izgasd magad. Az emberekre hallgatsz?

— A mit rólam beszélnek, az vagy igaz, vagy nem. Ha igaz, akkor — — —

És elhallgatott. Majd egyre fokozott izgatottsággal folytatá :

— Ha pedig nem igaz, tudni fogom mitévő legyek.

— Nem érdemes a dolgról beszélni.

— De érdemes! Mert a világ azt mondja, hogy kenyeremet, előmenetelmet nektek köszönöm és olyan embernek, a kit lelkem mélyéből gyűlölök. Ha téged ez nem sért, sért engem. . . Inkább földönfutóvá leszek, hogysen ily rágalom sujtsa lelkemet.

És a nő végre is vallomást tett férjének.

— Tehát mégis ugy van!

Szilva leroskadt egy székre. Mintha mennykő csapott volna le előtte, nevének nyilatkozata oly hatást tett reá.

— Tehát mégis ugy van! — ismételte.

— De hát rosszat tettünk-e?

Gúnyos mosoly vonult át Szilva ajakán.

— Rosszat? MenjeteK csak K. . . állomásra; menjeteK a vonal bármely zugába, ott majd megmondják nekteK, hogy mi az, a mit velem cselekedtetek! Azt, hogy mindenki gyáva, aljaslelkü embernek tart engem. Hogy áruba bocsátottam a kezemet. Elvettelek feleségül, mert a ti segítségetekkel lettem azzá, a mi

vagyok. Nem saját szorgalmam, nem saját emberségből lettem emberré. Elvettelek hálából, lekötelezettségéből. . .

— És nem elég, ha én tudom, hogy mindez nem úgy van!?

— Nem elég! Nem mi ketten alkotjuk a társadalmat. Nekünk az emberek között kell élni. És én nyílt homlokkal hogy jelenjek meg kartársaim között? Ujjal mutatnak rám és gúnymosolylyal kísérik szavaimat.

És ok nélkül volt a fiatal asszony vigasztalása. Szilva hidegen, egyszer-másszor durván fordult el nejétől.

— Megcsaltatok! Hagyjatok békén!

És Berta ilyenkor valóban felhagyott a szándékkal, hogy a dolgot tisztába hozza. Pedig bátran és tiszta lelkiismerettel hivatkozhatott volna szándéka tisztaságára. . . .

De nem szólott. Tudta, hogy férjével egyelőre e tárgyban nem lehet szólni. Alkalmasabb időpontot várt, a midőn Szilva némi higgadtsággal fogja a dolgot megítélni.

De Berta hiába és ok nélkül várt.

Szilvában valóságos rögeszmévé fejlődött a tudat, hogy az egész világ őt gúnyolja, őt nézi le. . . . Hogy nincs neki mit keresnie társai között; neki, a ki vásár útján jutott kenyérhez, a ki nem tehetsége árán, hanem női befolyással szerezte meg azt a falat kenyeret, melyet neki és családjának a megélhetésre adnak.

Berta aggódva kísérte férje viseletét figyelemmel és a legrosszabbra volt elkészülve.

— Légy ismét jó férjem . . . Szeress úgy, mint azelőtt . . .

És oda simult a férjéhez.

Szilva felegyenesedett. Szemei lángban égtek. Tétovázó, bizonytalan tekintettel mérte végig az előtte álló nőt és megragadva annak kezét, egész az ajtóig lökte el magától.

Mint a köszöbor, úgy állott egy helyben.

Látta a szerencsétlen nőt, a mint az félig ájult állapotban az ajtóban megtámaszkodik, hogy a földre ne essen. Majd megtellettek a szemei könnyekkel s lerogyva egy székre, hangosan, keservesen kezdett zokogni . . .

Aztán vette a kalapját és — kiösont.

Egy személyvonat fordult be az állomásra. Az utasok kiszállottak, a forgalmi tiszt megindította a vonatot és ismét csend lett az állomáson . . .

Másnap reggel ott a vágányok között találták meg Szilva összeroncsolt hulláját . . .

Milyen balga volt! mondották.

Megölte a túlságos önérzete.



# A LÓCZI FA.



MALOMHEGYI ISTVÁN.





# A LÓCZI FA.

IRTA :

MALOMHEGYI ISTVÁN.

**V**alahol a Mátra mentén  
— Hogy merre, hol? nem tudom én —  
Vasut épült s máig áll is,  
Még pediglen viczinális,  
Vagy legalább ilyen fajta,  
Mert (ha jól megy) minden héten  
Csakis egyszer járnak rajta.  
Elég az: ott vasut épült  
S puszta, város, falu, község  
Vetélkedett mind egymással,  
Hogy a hol jár, oda essék,  
Hogy ne légyen távol tőle.  
Csak Lócz volt, mely így beszéle  
Bölcs tanácsba összeállván:  
Nem kell nekünk ily találmány!

Bolond a ki csak egy batkát,  
Csak egy szót is áldoz érte,  
Az kéne csak, hogy a járványt

Ide hozza a községbe.  
Meggyujtsa a szérüt, kazlat  
Torkából a tüzes szikra  
S asszonyoknak, gyermekeknek  
Rátapadjon lábaikra.  
Megzavarja füttyülése  
A misét, meg a vecsernyét,  
Nem kell nekik, ha mindjárt a  
Tenyerökre idetennék.  
Boldogitson más vidéket  
A vasut, nem nekik való,  
A mit máshol az elvégez,  
Megcsinálja náluk — a ló!

Kimondotta a jó község  
S esküt tett a fészületre,  
Hogy a vasut ide soha  
Be nem jön e területre.  
Elkövet a falu mindent,  
Hogy vezessék más határon,  
Itt földet az építéshez  
Nem kap senki, semmi áron!

Igy beszélt nagy lelkesedve  
A falu kicsinyje, nagyja.  
Magát náluk egy idegen  
Azért mégis csak lerakja.  
Czifra szerszám van kezében,  
Szellős zászló, hosszú pányva,  
Ez bizonynyal az lesz, a ki

A vasutat megcsinálja.  
Messziről jött, nem hallhatta  
A derék Lócz, hogy mit végzett,  
Meghallja most, még pedig len  
Magyarosan az egészet.  
S az útszélről oda szólnak:  
Nem kapható itt telek, tag,  
Nekünk nem kell, csináljátok  
Máshol útját a vasutnak!

Nincs telek, tag? No ha nincsen,  
Akkor áldjon meg az Isten,  
Nézzetek rá: itt a hatám,  
Majd keresünk más határban,  
De mondhatok annyit néktek:  
Hogy a vasut erre menjen,  
Jól megfontolt honi érdek,  
S magatoknak tiszta haszna!  
S a helyett, hogy elszaladna,  
Oda szól még egyszer nékik:  
— Talán ezt a szót megértik —  
Akkor sem, ha volna mégis  
Föld, telek, tag — kellő áron?  
S széjjel tekint a határon  
S melyet forgat, a botjával  
Rámutat egy magas fára:  
Mondjátok meg, mi az ára?

Mi az ára? Érdemes, hogy  
Lócz a magas fára nézzen,



Hátha a hány levele van  
Elkelhetne annyi pénzen!  
Mind kevés, hogy a lakói  
Mit kimondtak — be ne töltsék,  
S így beszélnek: s volna költség  
Hozzá elég a zsebedben?  
Mert ez a fa, szó a mi szó,  
Nekünk zöldel a legszebben.  
A nagyapánk ültette még,  
Mi tőle nem könnyen válunk,  
Adhatnál ezer forintot,  
Szóba véled még sem állunk!

Ezer forint?! Hát csak néktek  
Zöldeljen, a meddig éltek!  
No ily bölcsen, ily okosan  
Lóczon soha sem beszéltek.  
S másnap reggel a vasutat  
A vizen túl már ott mérik  
S két hét se kell, a part alatt  
Magas töltés feketéllik.  
Lerakják a bódét, vasat  
A nagy, messze kerülőre.  
No hiszen lám az ugyancsak  
Messze talált esni tőle!  
S szól a község nagy nevetve:  
Meg vagyon a falu mentve,  
Nézzétek csak: hogy hol mennek!  
S a vizen túl így felelnek:  
Megyünk a hol kedvünk tartja,

Hogy vasut nem kellett néki  
Lócz még egyszer megsiratja!

Kárba vezett jó ajánlat,  
Biztos haszon, magas érdek,  
Gondolkozott azon csak:  
A vasuthoz hogyan értek?  
Mély a Zagyva, süppedékes,  
Átjárója, hidja nincsen,  
Ördögnek kell annak lenni,  
Ki ott embert átsegítsen.  
Bele vész ló, marha, állat  
Ha gyalog jár, ha szekérrel,  
Tavaszzal meg, akkor pláne,  
Még a bőrében se' fér el,  
Kiönt jobbra, kiönt balra,  
Nem jut oda senki fia.  
Vonjon terhet Lóczon a ló,  
Paraszt birjon ősi telket,  
Hogyha ide nem adtátok,  
Tagon, telken — zab teremhet!

Mit tettél Lócz, — a világtól  
Hogy ekkép el vagy hagyatva?  
Mégis csak ott nehezedik  
A lelkesen ez a Zagyva.  
Melynek tulsó partján szépen  
Fütyörészve a vasut mén  
S innét csak a füstjét látod,  
De nem ülhetsz a kerekén.

Ott megyen az orrod előtt  
 Éjjel, nappal, télen, nyáron.  
 Ördög bánja! Bármit csinál  
 Csak a mások telkén járjon,  
 Jól tudja Lócz, hogy mit téssen,  
 Kivánsága, akaratja  
 Ha csak teljesült egészen,  
 A mint végzett, — pontról pontra!  
 Hanem azért mégis mondja,  
 Így sohajt Lócz néha-néha:  
 Még is csak kár, hogy a vasut  
 Oda került a szomszédba.  
 Hogy itt hagyott, mint egykor az  
 Oláhokat ott hagyta Pál,  
 Még is csak sok hasznot csinál.  
 Ott az élet, — a pusztulás,  
 Sanyaruság itt mi nálunk,  
 Véle szóba mért nem álltunk?  
 Látjuk jönni, látjuk menni,  
 S nekünk itt a folyó partján,  
 A víz mellett kell rekedni  
 Szégyenszemre, bujdokolva,  
 Itt ennek a fránya viznek  
 Csak legalább hidja volna,  
 Ördög látott ilyen falvat:  
 És mindez csak — egy fa miatt!

Bárki mit mond — ennek oka  
 Csak egyedül itt ez a fa  
 S lóczy ember haragosan,

Nagy duzzogva jár alatta.  
Ha eladtuk volna e fát  
Hajdanában olcsó áron,  
Lenne vasut — most bakfity van  
S szidják egyre télen, nyáron,  
Szemrehányás, átok rajta,  
Mind hiába minden bajnak  
Nem oka más, csak ez a fa!

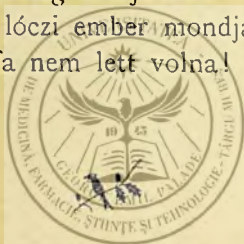
Megérdemli, hogy lakoljon,  
Mebünhödjék százszor érte.  
Vágjuk ki! és fűrész, baltát  
Tesznek vastag törzsökére.  
Verjünk hidat a fájából  
A folyóra! épp' elég lesz —  
S neki áll Locz — mely mint láttuk  
Gyorsan gondol s gyorsan végez —  
Munkálkodnak éjjel, nappal,  
Fáradoznak a dologban  
S alig telik el egy-két nap  
És a Zagyván karcsu hid van!

No most vasut mindhiába  
Szöktél el a tulsó partra,  
Utól ér a lóczy ember,  
Kocsin se' jár, — csak baktatva.  
Bárhová bujusz, reád talál,  
Meg van a hid, nincs akadály,  
Utánad ment, ha elhagytad,  
Éjjel, nappal ülhet rajtad



S ha a világba mennél is,  
Veled megyen csak azért is!

Csak azért is! S vigasság van,  
Nagy öröm van a községben,  
Csak az bántja szegény Lóczot:  
Mindezt mért nem tette régen?  
Miért hagyta, hogy a vasut  
Ne arra, de erre menjen?  
Hja, hogyha lett volna akkor  
Több bölcsesség a fejekben  
S mint a lóczy ember mondja:  
Ha az a fa nem lett volna!



# VASÁRNAP A HIVATALBAN.

RAJZ A VASÚTI ÉLETBŐL.



SZEKULA GYULA.



# VASÁRNAP A HIVATALBAN.

— Rajz a vasúti életből. —

IRTA :

SZEKULA GYULA.

Vége tehát egy nap, melyen az ember tisztességesen kialudhatja magát. Szerencsétlen fiatal vasútas, ki azt a vigyázatlanságot követte el, hogy nem egy milliomos palotájában, hanem valamelyik kis hivatalnok szűk lakásában jöttél világra, — ime végre egy nap, a melyen te is valahogy játszhatod az urat. E napon főnökeid hallgatólagos beleegyezésével (mert hisz hivatalos vasárnapi munkaszünete a vasútasnak nincsen), kilencz, sőt talán tizedfél óraker veheted fel jármodat abban a szárazmalomban, melyben a hét többi hat napján pont nyolcz óraker tartozol megjelenni. Sorsod már ezt így hozta magával, nyugodjál bele keresztény béketűrőssel oh fiatal lovagja a nagyhatalmu szárnyas keréknek!

A fatalisztikus beletörődés e sötét, de filozófikusan megadó gondolataival tépelődött Béla úr, a központ egyik ügyosztályának nagyreményü oszlopa, midőn tizedfél óraker a vasúti épület fölépcsőjén felhaladt. Hét-



köznap szerényen és némileg elkésve a hátsó lépcsőt szokta, három-három lépcsőfokot egyszerre átugorva, e célra használni, bölcsen elkerülve ekkép a találkozást szeretve tisztelt főnökeinek valamelyikével. Ma büszkén és emelt fővel halad fel a fölépcsőn, melyen egykoron őt is fogják remegő alantasok szerényen elkerülni. Egyelőre azonban még távol van e céltól; némi nehézséggel letette az érettségét, leszolgálta önkéntesi évét, elvégezte a »tanfolyamot«, egy évig künn volt a vonalon és most itt áll a központi szolgálat azon lajtörjájának legalsó fokán, melyen felviszi majd legalább is az igazgatói állásra.

Béla úr, az osztály »legszebb férfia«, szüleinél lakik. Atyja nyugalomba vonult érdemes öreg vasúttal, kinek kedvéért a feljebbvalók itt-ott szemet hunynak a leendő igazgató ifjúkori gyöngéire. A szép vasúttal belép az osztály azon szobájába, melyben rajta kívül még négy hajlottabbkorú szolgálója a szárnyas kérének számol, ellenőriz, összegez és előjegyez. Béla úr belépésével a hivatalszoba aktaportól telt levegőjét a legkülömbözőbb illatszerek meglehetősen vegyes árama járja át.

Ez egyik idősebb kartárs urat, némi szaglászások és orrfintorítások után arra indítja, hogy e szavakkal üdvözölje a belépőt:

— Hisz magának egész patikaszaga van!

— Kikérek magamnak minden célzást, feleli Béla. Bátor vagyok külsőmre némi gondot fordítani s ezt úgy hiszem, nem tilthatja meg senki. Ha *mások* — és ezt határozott hangsúlyozással teszi hozzá Béla —

a hivatali dekorummal összeférőnek tartják, hogy kiszolgált szobasúroló kefére emlékeztető szakállal jelennek meg a hivatalban, akkor nem akadályozhatják a többieket, hogy a szolgálati teendők súlyos terhe alatt nyögő árva fejöket legalább az egy vasárnapon a fodrász szépitő gondozásának ne vethessék alá . . .

— Igazad van, Béla öcsém, — szakítja félbe a szónokoló ifju forgalmi szakférfit egy e perczben a szobába lépő fiatal kartárs. — Igazad van, ha »tartasz valamit« magadra és imponáló külsődre. Fodrászod érdemeket is szerzett magának jeles személyiséged körül. Egyike vagy századunk legszebb férfainak. Büszke vagyok, hogy szerencsés lehetek ugyanazon Z VIII. a/1 ügyosztály keretébe tartozhatni, melynek státusát a *te* jeles egyéniséged is díszíti.

— Sziveskedjél élezeidet tisztelt családod nagyra becsült alapítója emlékének szentelni — vágja vissza Béla leereszkedő nyajassággal, — vagyis hogy jobban megértsél, figurázd ki az öregapádat, ne engem. Különbem semmi okod a viczczelésre, mert mint örömmel constatálom, a te ábrázatod is szokatlan módon ragyog a tisztaságtól, szakállad pedig, melyet Allah nagyra növeszsen, a víz nyomait viseli magán. Gondnokság alá fognak helyezni, oh János, tékozlás miatt, te ugy látszik fürdőben voltál!

— Igenis voltam, ha ugy tetszik — viszonozza János úr, — még pedig a gőzfürdőben. Jegyezd meg magadnak, tapasztalatlan ifju, hogy a gőzfürdő korhadtt intézményeink közepette egyike azon magasztos és hasznos berendezéseknek, melyek . . .

János úr hosszabb fejtegetésbe akar bocsátkozni a gőzfürdői intézmény jeles voltáról egyáltalában és annak a mérsékelt jegyek érvénytelensége folytán kevésbé látogatott vasárnap délelőttökön nyilvánuló fényoldalairól különösen, midőn a vasárnapi munkaszünet korlátolt alkalmazása egy újabb áldozatának belépte félbeszakítja a tudományos előadást.

— Jó reggelt urak!

— Jó reggelt!

— Remek idő van odakünn!

— Elég sajnós!

Ezzel meg van pendítve az a téma, mely a nehezen muló hivatalos órák első felének ólomsúlyán rendszerint könnyíteni szokott némileg: az időjárás feletti társalgás.

— Felelősségteljes és nehéz szolgálatunk egyik szomorú, bár belátom, elkerülhetetlen árnyoldala, — mondja Béla úr azzal a meggyőződésseljes komolysággal, mely e jeles fiatal férfiú kijelentéseinek saját-sága, — hogy az Isten szent vasárnapján és a mi fő, ily remek tavaszi időben kénytelenek vagyunk aktáink dohos porát nyelni a helyett, hogy polgári és keresztényi kötelességeinknek megfelelve, e napot egészen családuknak és az Istennek szentelhetnők!

— És a barátok temploma előtt az ájtatos ifju hölgyekre való báméskodás által közbotrányt okozhatnánk — egészíti ki János úr a Béla mondatát.

Béla úr néma megvetéssel felel e közbeszólásra és előkelő nyugodtsággal helyet foglalván hatodik rangosztálybeli puhafa-írásztalánál, hivatalos ollójával a

nála már szokássá vált csin- és rendérzettel felvágja ujságát — nervózussá teszi, ha kollégái ujjaikkal cselekedik meg ugyanezt — azután pedig teljes lelki nyugalommal lapja olvasásába merül.

— Majd aztán ideadja a magáét! — mondja katonás rövidséggel a kapitány úr, az osztály érdemes kezelője, letéve a maga lapját a Béla íróasztalára és cserében elvárván tőle az övét.

A hadsereg ez érdemes veteránja tiszta passzióbul mint mondja, mert kapitányné ő nagyságával, két kanári madarával és ugyanannyi kis pincsi kutyájával, soha nem létezett gyermekeik helyetteseivel, megélhetnének a kapitányi nyugdíjból is, — elvállalta a kezelői fontos és felelősségteljes állást két forintnyi napi díj élvezete mellett. Mért hagyta ott a jeles vitéz élete delén és egy fényes katonai karriér kellő közepén a tényleges szolgálatot, azt nem tudni sem ő róla, sem arról a nagyszámu többi kisebb-nagyobb bajtársról, kiknek katonás lépteitől rengnek a vasúti épület tágas folyosói. A kik husz-harmincz év előtt megcselekedték ugyanezt a bölcs dolgot, azokról tudja mindenki, hogy a szerelem szárnyain, no meg a kauczió hiánya folytán repültek át a hadseregből a szárnyas kerék civil szolgálatába. Egy ilyen fiatal főhadnagy, ki harmincz év alatt, ha le nem teszi kardbojtját, most már legalább is aranygalléros tábornok lehetne, ugyanazon idő alatt azonban a vasútnál valamivel kisebb rangfokozatig bár még elég szép állásra vitte fel, hozta be a kapitány urat, régi bajtársát a vezetése alatt álló osztályba kezelőnek. A régi korszakból eredő főnökök egyálta-



lában szeretik magukat a katonai erő kiérdemült vitézeivel körülvenni, bár Béla úrnak, a nőemancipáció lelkes bajnokának nézete szerint az aktalajstromok vezetésének és nyilvántartásának könnyü munkájára épp úgy lehetne hölgyeket, természetesen fiatalokat és csinosakat alkalmazni, mint az új menetjegyek eladásánál és a régieknek tarka színü füzérekbe szedésénél.

A kapitány úr különben disze és büszkesége volt az osztálynak; ha feszes lépteivel, parókáját kaczkiaisan félretolva, minden hóna alatt egy-egy óriási aktacsomóval végig sassirozott a folyosón, megelégedéssel és örömmel követte őt minden szem. Némi apró gyöngéi voltak, de rendben tartotta jegyzékeit és mindig pontosan meg tudta mondani, hogy a keresett irat száma az osztály jegyzőkönyvében fel nem található, tehát az osztálynál egyáltalában soha nem lehetett. Vasárnaponkint felölti uniformisát és ilyenkor nem hagyja el csomaggal a hóna alatt a hivatalt, mint hétköznap, midőn a katonai rendhez nem szoktatható lusta és megbizhatlan szolgák tisztogatási teendőin könnyitendő egy-egy kiselejtezett régi jegyzéknaplót, tarifát, számadási füzetet szedeget fel gondosan a padlóról és visz haza egy-egy csinos fehér papirosba burkolt darabka fával együtt, melyet valamely gondatlan fütő a hátsó lépcsőn ejtett el. Másik gyöngéje a derék kapitány úrnak az ujságok és főleg az azokban folytatásokban megjelenő regények iránt való szenvedélyes előszeretete.

E kis gyöngétől eltekintve, melynek folytán az

aktanumerusok helyett többnyire a regényfolytatások sorszámaikat szokta naplójába bevezetni, egészen megbízható kezelő a jó kapitány.

Béla megcsinálja a rendes reggeli cserét és immár az ő, valamint a kapitány példáját követve az »osztálybeli összes tisztviselő és egyéb alkalmazott urak« saját külön lapjaik olvasásába vannak elmerülve.

A tisztos és komoly hivatalszoba ez időtájt a husz év óta »alakuló« vasúti klub jövőre képét nyújtja; minden egyes íróasztalról az újságlapok susogása hallatszik és a dohos akták porszagát a friss nyomdafesték kellemes illata váltja fel.

Béla úr és fiatalabb kollégái kiváló ügyességet fejtenek ki abban, mint kell az újságot aktákban jegyzéknaplók vagy egyéb hivatalos iratok közé akképp elhelyezni, hogy valamely feljebbvaló hirtelen belépése esetén azonnal a munkába való legmélyebb elmerülés szituációja mutatkozzék a belépőnek.

A naponként a szomszéd trafikban vásárolt újságokra nézve hallgatólagos egyezmény létezik az urak közt; ki-ki más-más lapot vesz úgy, hogy a hazai sajtó örvendetes terjeszkedése és gyarapodása folytán immár elég tekintélyes számú *összes* napilapok a csere és továbbadás elvének következetes alkalmazása mellett, bár némi nehézséggel, de mindazonáltal még a hivatalos órák lefolyása *előtt* elég alaposan keresztül tanulmányozhatók.

A mély csöndet csak itt-ott zavarja a szomszéd osztályokba való hivatalszolgák megjelenése; komoly hivatalos arczokkal és hivatalos kézbesítő könyvekben

kellő óvatossággal elhelyezve hozzák a szomszédso-  
bák cserepéldányait és viszik helyettök a már itt el-  
olvasott lapokat.

Ily hasznos foglalatосkodás mellett, valahogy mégis  
csak mulik az idő; tizenegy óra felé egyik idősebb  
kartárs úr ki is jelentheti már azzal a szilárd és meg-  
győződésteljes határozottsággal, melyet csakis a lelki-  
ismeretesen megszerzett saját tapasztalatok közlésénél  
észlelhetünk:

— Urak, elolvastam az összes lapokat. Üresek, mint  
a főiktató-könyv újév napján.

— Nincs bennök semmi, kár a pénzért — hangzik  
vissza az egyhangu válasz.

Béla úr és fiatalabb kollégái kihúzzák íróasztaluk  
fiókjaiból saját külön szappanukat, törülközőiket,  
körömkeféiket és egyéb toalette-eszközeiket, az időseb-  
bek vagy éppen nem, vagy künn a vízvezetéknél  
mosakodnak és hozzáfognak lázas hivatalos tevékeny-  
ségök folytán deranzsált külsejük helyreállításához.

Béla úr berendeli a hivatalszolgát és egyébkénti  
jóindulatáról való biztosítása mellett ismételve kijelenti  
előtte abbeli véleményét, hogy a Z VIII. a 1 B osz-  
tály szolgálja a vasúti intézet épp oly nagyérdemű,  
mint számu szolgaszemélyzete között határozottan a  
legbutább, már megint nem lévén viz a mosdóban és  
a cipőtürlésre szükségelt vasárnapi friss törülköző  
ismét annyi lyukkal ékeskedvén, mint akár a legutolsó  
előléptetési névsor.

Az öreg Mihály ezeket helyeslőleg veszi tudomásul  
és vizet hoz. A fiatal urak a hazai szappaniparnak

nagytömegü szappanfogyasztás által való támogatása és szobasürolásra emlékeztető erős kefézés mellett eltávolítani igyekeznek az újjaikon mai lázas tevékenységük *folytán esetleg* támadhatott tintafoltokat, azután pedig körmeiket veszik gondos ápolás alá, kézi tükreik segélyével rendbe hozzák frizuráikat és végül a vasárnapi munkaszünet hiányos alkalmazása fölötti ismételt és erélyes sajnálkozások között konstatálják, hogy háromnegyed tizenkettő az idő.

Béla és társai ezekután a jól teljesített kötelesség fölemelő tudatával vonulnak vissza lélek és testölő munkásságuk színhelyéről és átengedik a tért az öreg Mihálynak, ki az irodai helyiségeknek épp oly gondos, mint alapos kitakarítása és szellőztetése után tíz perczel tizenkettő előtt szintén hazautazik Ujpestre.

Pont tizenkettőkor a tágas épületben a kapuson kívül egy árva lélek sincs már.

Béla úr pedig a vaczi-utozában búsan felsóhajt:

»Vasárnapi munkaszünet jöjjön el a te országod!«







# HOL ITT A NEMEZIS?

ELBESZÉLÉS.



HORVATH KALMÁN.



# HOL ITT A NEMEZIS?

ELBESZÉLÉS.

IRTA :

HORVÁTH KÁLMÁN.

**H**armadikat csöngettek. A vonat mozdonya egy éleset fütytyentve kirobogott Hatvan állomásról, bodros füstfelleget eregetve kemény-pipájából, melylyel betakarta a maga után rohanó vonatot.

Orenstein személypénztárnok boldogan csapta be a ternion-szekrényt, kézi pénztárába dobta a két marok közé szoritott bankócsomagot s éppen elzárni készült az ablak eme faszekrényét, midőn ajtaján kopogtattak.

— Ki az?

Az ajtó feltárult s azon egy elcsenevészedett, rongyokba takart, szeplős, görbe orru, kiéhezett, mintegy 23 éves zsidó fiu sompolygott be, könyörületet gerjesztő alázatossággal és hajlongással.

— Talán nem is ismersz már engemet kedves bátyám?

— Valóban alig ismerek reád; boldogult atyánk reád hagyta mindenét, ajánlatomra alkalmazást nyertél



nálunk; azt tudom, hogy vagyonodat elverted, de azt is tudom, hogy ma kőbányai távirász vagy; nem érthetem, hogyan kerülhetsz elém ily elhagyott állapotban.

— A Páska-ünnepélyt üljük, ennek előestéjén nálad akartam lenni, hogy együtt töltsük el, miként hajdanában gyermekkorunkban, szüleink házánál. Ne törődjél velem. Igaz, hogy elcsaptak, mert távirdepénztáramban egy kis zavart találtak, de a fődolog az, hogy napokig nem ettem és most a Páska ünnepén, még ha nem öcséd, de teljesen idegen lennék is, arra kérlek, ünnepeljük meg a Páskát s adjál mindenekelőtt valamit ennem, mert négy nap óta nem ettem meleget.

— A Jehovára, ismét egy újabb baj. Te, kit szülünk annyira dédelgetett, te, ki szemefénye voltál nemzetségünknek, ismét, újból szennyet, gyalázatot mértél reánk könnyelműségeddel! Mert hiszen arra, hogy pénztáradban zavart találjanak, csakis könnyelműséged vezethetett.

— Igazad lehet, de ne okoskodjunk; ha baj van, majd kiköszörülöm. A fődolog most az: enni szeretnék, azután ha jóllaktam, nagyot nyújtózkodni és pihenni egy kényelmes ágyon, a mit már régen nem ismerek.

Orenstein szánalmas és könyörületes pillantást vetett öcscsére, azután beintette az állomásszolgát és a következő parancsot adta neki:

— János, itt ennek az úrnak, — eközben a rongyos plédbe burkolódzott zsidóra mutatott, a ki öcsce volt neki, — az étteremből fog enni és inni hozni azt és annyit, a mit és a mennyit parancsol. Ez az

én számlámra megy; azután hozza le szobámból az ágyneműt és itt az ottománon készítsen ágyat számára. Megértett?

— Igenis tekintetes uram!

Orenstein erre odafordult öcscséhez:

— Itt kipihenheted magadat. Parancsolj és rendelkezél nevemben. Reggel majd bővebben beszélünk sorsodról. Meg fogok érted tenni mindent, a mit csak tehetek s megosztom utolsó falatomat, de most bocsáss meg, nem maradhatok tovább veled. Ma eljegyzési ünnepet tartunk, ezt öltözékemről is láthatod; a kocsis vár reám, engem is várnak. Isten veled, a reggeli rövid viszontlátásra!

Orenstein kezet fogott öcscsével, ki megelégedetten bókkolt s úgy látszik üdvkívánatokat morzsolgatott feléje, mert a hálatelt pillanatok nem szüntek meg mindaddig, míg bátyját a kocsiig nem kísérte el. Ott még egyszer, de már érthetőleg alázatos köszönetet mondott, ezután megállt egy helyben, szemével kísérte a kocsit mindaddig, míg csak kísérhette.

-- Még sem lehet ez az én öcsém romlott gyerek. Könnyelmű talán, de szívében nemes, — gondolta Orenstein, a mint ott látta állandóan hajlangó, integető, zsebkendőt és kalapot lebegtető öcscsét maga mögött. — Valóban ily csekélységért, a mit ma a Páska ünnepén vele teszek, ilyen nyílt hálanyilatkozatra egy idegennél sem számíthatnék.

Orensteinnak derék öcscse pedig, alig tünt el bátyja kocsija, büszkén emelte fel fejét s az irodába lépve hangosan kiáltott:

— János!

János egy percz alatt előtte termett.

— Maga nekem hoz a vendéglőből egy böftököt, meg egy palaczk sampányert.

— Igen is értem; csakhogy az én jó uram Orenstein sohasem iszik olyan drága fránya idegen bort; talán jó lenne egy kis sashegyi, villányi, vagy badacsonyi?

A nemes úr ezen közbeszólásra haragra gerjedvén, nadrágzsebébe mélyeszté kezeit, lábujjhegyre állt s beesett mellét lehetőleg kifeszítve fejét hátracsapta, míg szeméből megvető sugarakat lövelt János felé. Azután teljesen elkényeztetett tisztulás orrhangon ekként sipolta meg:

— Tudja maga, hogy maga szolgál és hogy én magának ma bátyám nevében parancsolok; úgy tegyen a mint mondtam!

János bólintott egyet fejével, azután távozott.

Ne időzzünk tovább e jelenetnél.



Korlátolt lények vagyunk, korlátoltságunkban mégis szeretjük hinni, a mit a biblia mond, hogy Isten képmására teremtettünk.

A mit a pogány kornak Olympján a számnélküli istenség hirdetett, Mózes az egy Jehova nevében bátran kimondotta: szeressétek egymást. Ez a szeretet kergette Orensteint abba a kicsiny házikóba, a mely ott állott Hatvan piaczn s a kíváncsinak ékes rajzban tüntette föl, hogy itt a »Makkhetes« lakozik.

A hatvanas években nem voltak még annyira tisztázva a keresztény eszmék, hogy a középkor örökének maradványait megemészthették volna.

A zsidó — zsidó volt.

Megvetett pária. Egy-egy ragályos betegség, mely átvonult e hazán, kútmérgezési pört vetett nyakukba; azt, hogy a keresztények ostyáját el ne lopják s ellopván tükkel át ne szurják s hogy kovásztalan Páskenyerükhöz ártatlan keresztény gyermekek vérének ne használják, azt e korban a néppel elhítenni nem lehetett.

Szóval üldözött vad volt Júda minden faja s minél inkább üldözték, annál jobban összetartott.

Viselte a megaláztatást a végletekig; az üldözést a rablásig s nem volt egyéb szava: Jehova mérte ezt reánk!

Júda hölgyei keleti szépségük nagyszerűségében a fönséget és a mindenség teremtető lehének odaadóságát ezen üldözésnek köszönhetik. A fájdalom az igaztalan üldözésben alázatos lemondást lehelt arcukra, mely bájukat annál kívánatosabbá emelte.

És ilyen volt Sarah, a »Makkhetes« leánya, kiért Orenstein epedett.

Ma volt a Páska ünnepe; ma volt az eljegyzés ünnepe is.

Végnélküli kettős boldogság!

Boldogság Orensteinra és boldogság Sarahra.

A hold kelet felé, a merre éppen »Makkhetes«-ék viskója nézett, szelíden úszta át a báránnyelűket, azután mintha tudta volna, hogy »Makkhetes«-éknél



ünnepély léssen, egyszerre teljes derült arczczal csapott ki a végtelen kékbe s mosolyogva úszott tovább és tovább — — —

Orenstein boldogan szállott le kocsijáról, azután belépett boldogságának hajlékába.

Sarah meleg kézzorítással fogadta.

Beléptek az egyetlen tágasabb szobába, a hol a Páska ünnepélyre már terítve volt.

A ház asszonya már meggyújtotta a gyertyákat, a szoba közepén levő asztalt nagy abroszszal terítette le, azután ráhelyezte a három darab kovásztalan kenyeret.

Eme kenyereket egy-egy kisebb kendővel borította le s mindenikére két-két, összesen hat tányétkát rakott, melyek jelképi étkeket tartalmaztak: egy tojás, egy hal, a májusi retek egy gyökere, egy báránycsont, egy barna keverék dió, mogyoró, czimet és mazsolából s végül tiszta olaj.

És leültek az asztalhoz megünnepelni a Páska nagy ünnepét. A házigazda elővette az »Agáde« könyvét, mely tele van az örök mondáival, Egyptom csodatételeivel, hihetetlen beszéyekkel, jogkérdésekkel, imákkal és ünnepi hozsannákkal.

És mint Ábrahám egykoron, úgy olvasott e könyvből ájtatosan a »Makkhetes« is.

Felelevenültek a fáradt pillák, eszményien, ábrándosan tekintett a lélek a multba vissza s egy hős nemzet nagyságát siratta a jelenben.

E közben felhordta a tulajdonképeni nagy vacsorát is Sarah anyja.

És ettek-ittak, csendesen, nyugalomban, zavartalanul, áldva a multat, áldva a jövőt. . . .

Éjfél felé járt az idő, midőn Orensteinnak eszébe jutott, hogy ma eljegyzési ünnepe van.

De eszébe jutott az is, hogy neki a zsidó törvények jogot adnak arra, hogy ezt a leányt, a kit végnélküli szeret, Mózes törvényei szerint rögtön sajátjává tehesse.

Az idő már hajnal felé járt; a nyugalmából fölvert nap ismét derengni kezdett és sugarainak hirnökeket elárasztá Hatvan felett.

— Én Mózes és Izrael szokásai szerint feleségemmé mondalak téged, s míg e néhány szót kimondá Orenstein, drága arany karikagyűrűt vont Sarah ujjára.

Mózes törvényei szerint ezzel Isten és ember előtt Sarah Orensteinnak felesége lőn.

A hölgy odasimult férje oldalára s egy végnélküli ölelés és forró csók igazolta: hogy a frigy Isten tetszése szerint kötött.

A szülők meghatva mondtak jó éjt a boldog új párnak s szerényen visszavonultak fülkájükbe.

A boldog férj most, midőn végre egyedül lehetett kincsével, újra kitérte karjait séppen ölelésre készült, midőn — durván kopogtatták meg a ház ajtaját.

— Ki az?

— Nyissák ki! Orenstein bizonyosan itt van.

— Itt vagyok, mit akarnak velem?

Az óra bizony már nyolcztat ütött.

— Nyissa ki, jöjjön azonnal az állomásra.

És Orenstein kinyitotta az ajtót; városi hajduk fogták körül s fölvilágosítás nélkül az állomásra kísérték.

Ott az állomásfőnök sietett feléje s arczából kikelve kérdezé:

— Orenstein! Hová tette az istenért a tegnap bevett 1700 frtot?

— Ott van kézipénztáramban.

— Kézipénztárában? Hiszen az föl van törve s abban egy krajczár sincs.

Orenstein megrázkódott. Ő tudta, hogy egy garasig mindent pénztárában hagyott; de azt is tudta, hogy öccsét hagyta ott, a ki pedig mindenre képes lehet; most csapták el Kőbányáról miért — miért nem, meg sem álmodja. Ha a pénz hiányzik, csak ő vehette el.

A feltört kézipénztár előtt ily gondolatok rajzottak át agyán s mielőtt végleg határozhatott volna, a közvélemény már döntött: »Zsidó! hunczut, nősülni akar s hogy üzletbe foghasson, lopott.«

E vádra Orenstein ajka elnémult.

Azután elvitték a megyeházára, a nélkül, hogy bucsut mondhatott volna nevének; a nélkül, hogy elmondhatta volna: Sarah! tiszta vagyok, nem loptam!

=

Én ismertem Orensteint, főhadnagy volt a 27-ik ezrednél, mielőtt vasúti szolgálatba lépett. Magam is vasúti ember lévén, hihetetlennek tetszett előttem, hogy Orenstein ennyire megfélelkezhetett önmagáról.

Ámde elvitték a megyére. Azután egyik hir a másik

után terjedt: a pénz nem került elő, a pénzt Orenstein vette be, ő tudja hova tette. Megingatta bennem is a bizalmat s végnélküli sajnálattal gondoltam vissza a tévedt emberre — — —

\*

Most már oo-ben járunk, magam is öregapa vagyok. E napokban kirándulást tettünk a budai hegyekbe.

Korán reggel indultunk el; mert a ki a budai hegyek természeti szépségét, azt a megmagyarázhatlan búbájt, a mit a reggel alkotása fejt ki — szemtől-szembe látni akarja, annak korán kell fölkelnie, hogy el ne késsék a természet fogadtatásának eme ünnepéről.

Innen lementünk a »Lipótmező«-höz vezető úton a »Kigyószér«-en s egyszerre magunk előtt láttuk a lelki halottak kimagasló palotáját.

Éppen egy gyászmenet szerény, egyszerű, keresetlen fényben jött ki e palotából s haladt el mellettünk.

Feketére festett koporsót láttunk, melynek oldalain a következő sorokat olvastuk:

»Orenstein Ármin, élt 47 évet.«

E névre megrázkódtam, e névvel eszembe jutott a mult s a mult kergetett odáig, hogy az örültekháza igazgatója elé álltam:

— Uram! Kit temetnek önök most?

— Rövid a válasz; hajdan katonatiszt volt, azután vasúti pénztárnok. Ott, mint kisült, meglopták; időközben másfél évig vizsgálati fogságban tartották. Ezen idő alatt nejét, ki férjének tisztaságában sohasem kételkedett, a bizonytalan jövő sírba temette. Annyi

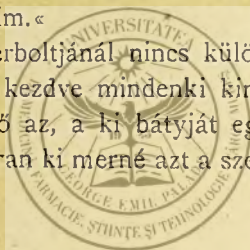


bizonyos, hogy nem ő lopott, de hogy ki lopta meg, azt földeríteni nem lehetett. Ennélfoga »bizonyítékok hiányában« felmentették. Ily bizonyítvánnyal amugy sem kaphatott volna tisztességes helyet, ha kínos, hosszas fogsága alatt szemének világát majdnem teljesen el nem veszi. Mint zsákhordót a dunapartról örvöngve hozták be hozzánk. Kiszervedett. Legyen könnyü a föld felette.

\*

E napokban érkezett fővárosunkba egy kitünő czég: »Orenstein Efraim.«

Itt van, ékszerboltjánál nincs külömb; az arisztokrácia legelsőitől kezdve mindenki kimagasló kegyében részesíti. Hogy ő az, a ki btyját egykor Hatvanban meglopta — ugyan ki merné azt a szemébe mondani!?



# A MI LEÁNYUNK.

NOVELLA.





# A MI LEÁNYUNK.

— NOVELLA. —

IRTA:

BAJZA JÓZSEF.

— Láttad őt?

— Láttam. Nagyon oda van szegény.

— Oda? Ellenkezőleg virul, mint a fésző rózsa. Ugrándozik, dalol, nevet egész nap. Már túlságba is viszi. Azt mondják reá a háziak, hogy vesztit érzi . . . Haj! barátom, csodálatos ám az asszonyi állat!

— Asszonyi állat? Hát voltaképen kiről beszélsz te?

— Kiről? Hát kiről lehet ma egyáltalában a somkerei kerületben beszélni? Az isteni Matáról, a drágáról, a kedvesről. Barátom! mióta azzal a szegény fiuval szakított s a báróval jegyet váltott, mintha kicserélték volna. Jókedvű, mint a csicsergő fecske, pajzán, mondhatnám kicsapongó kedvű . . . Szóval most már igazi menyasszony.

— Elhíszem. De azt meg te hidd el nekem, hogy ez a dolog engem egy cöppet sem érdekel.

— De barátom, a főispán, meg a családja . . .



— Semmivel sem tarthatnak több érdeklődésre számot, mint a mennyit érdemelnek.

— No, ma megint rossz kedvedben vagy, nincs veled mit beszélni. De mint már annyiszor, most is figyelmeztetek, hogy elveid sokat árthatnak előmenetelednek, jövődnek . . .

— Nagyon jól tudom. Hanem most nem rólam van szó. Azt mondtad az előbb, hogy a szép Mata egészen boldog, mióta volt jegyesével, a szegény Bélával szakított. Mondd csak: őszinte az az érzés, a mit nevető arcza mutat, vagy csak tettetés, erőszakos leplezése a leggyötrőbb fájdalomnak? Mondd, csakugyan az a szívnélküli, könnyüvértü teremtés-e, a kinek a világ tartja, vagy pedig szájalomra méltó áldozata egy nagyravágó anya hiúságának?

— Drága barátom, sokat kívánsz. Belátott-e már emberi szem a női szív titkaiba? Hanem azt mondhatom, hogy ha arczának, szemének hinni lehet, hamar megnyugodott a fordulatban. Béla arczképe ki van már vetve az albumból, meg abból a gyöngygyel, aranszironnyal himzett keretből, mely a leány asztalkáján szokott állani.

— De ki van-e vetve a szívéből is?

— Azt hiszem, ki. A helyzet ura ma Pagonyi Aladár báró az albumban is, a gyöngyös keretben is, meg a szívekben is. Azután a báró roppantul érti is mindazt, a mivel kedveltségét emelheti.

— Igen, otthon, de annál kevésbé a világ előtt.

— Lehet, hogy igazad van. Ámbár ha az ember őket hallja, hajlandó enyhébben itélni fölöttük. A

főispán úr azt mondja, hogy leánya, az a csélcsap, szeleverdi leány, egy csöppet sem szerette Bélát. Az egész viszony csak amolyan gyerekes fellobbanás volt. Ki vehetné rossz néven a szülőktől, ha egyetlen leányuk jövőjét nem akarták olyan ember sorsához fűzni, a kit tisztelnek, becsülnek ugyan, de a ki még sem tudta megnyerni menyasszonya egész szívét.

— Senki. A hiba csak ott van, hogy a szakítással egy kissé elkéstek. Az ő kötelességük lett volna megakadályozni, hogy Matild gyermekes szeszélyből össze ne zúzza egy derék, szerető férfi szívét s tönkre ne tegye. De hát a hiuság! A míg a báró ide nem tette a lábát, nagyon jó lett volna, az egyszerű megyei főjegyző is. Hanem attól kezdve, a mint a nágyralátó alispánnéra reá vetette fényt a hétágu korona, egyszerre félre kellett lökni a közönséges polgári halandót könyörtelenül.

— Itéleted túlságosan szigorú. Te a világgal tartasz, pedig az csak a külszín után itél. Nem akarom én menteni Cserteöy főispánékat, hanem azt hiszem, hogy Bélának is sok része van a szakításban. A leány, igaz, hogy szeszélyes, elkényeztetett, de Béla meg túlságosan is önérzetes volt. Így azután nem kellett sok, hogy a viszony felbomoljék. Külömben nem haj bele . . .

— A boldogtalan ember, már bele is halt!

— Mit beszélsz?

— A legszigorubb titoktartás föltétele alatt közlöm veled, hogy szegény barátunk megtévelyedett.

— Lehetetlen!

— Fájdalom, nem. Magam helyeztem őt el egy ideggyógyintézetben s bizony az orvos nem sok jóval biztat. Hiszen láttad már itthon, hogy roskadt össze az óriás termetű ember; hogy lett saját magának árnyékává; hogy tünt el ereje, akarata, önbizalma . . . Éppen azért küldték az orvosok utazni. Én voltam vele s bármint igyekeztem őt szórakoztatni, nem tudtam megelőzni a bajt. Mindezt azonban, kérlek, csak magunk között mondtam. Nem szeretném, ha a szomoru hír idő előtt szárnyra kapna.

— Megbizhatsz bennem.

Mikor a jó barátok elváltak, Teremi József, a főispán titkára olyanformán csettintett a nyelvével, mint a ki valami pompás csemege utolsó falatját nyelte el.

— Kitűnő ujdonság, — mondotta magában. — Ma lesz miről beszélni a városban.

Várdai Péter meg a kielégített bosszu mosolyát igyekezett elrejtegetni.

— No, ez a fiu ugyan kapóra jött, — gondolta. A piacra kiállított dobos nem terjesztené el olyan gyorsan a szomoru eseményt, mint ez az én Józsi barátom s így a szép, a szivtelen Matild még ma gyönyörködhetik saját művében. Nagyon jó hír ez olyankor, mikor a hűtelen menyasszony éppen új jegyesét akarja bemutatni a világnak. Ez lesz számára az én nászajándékom.

Pár óra mulva csakugyan tudta egész Somkerék, hogy Nagy Béla, a fiatal megyei főjegyző Cserteőy Matild után való bánatában megőrült.



A főispán urék azonban a fényes estélyt megtartották s azon hivatalosan is bemutatták leányuk vőlegényét: Pagonyi Aladár bárót.

A szép Matild, mint mondják, egész este csapongó jókedvű volt. Hanem a szemei, mintha ki lettek volna sirva. S mintha nevetésében érezhető lett volna az erőszakkal elfojtott zokogás vibrálása.

A vendégek sehogysem tudtak megállapodni abban, hogy tulajdonképen mit szinlel: a jó kedvet, vagy a sziv mélyén rágódó gyötrelmet?

Hanem a mama nagyon meg volt vele elégedve. Azt mondta neki, mikor magukra maradtak:

— Anyád lánya vagy. Tudsz parancsolni magadnak.

Pedig dehogy tudott, szegény, szép Mata! Dehogy tudott.

Patyolatpárnája tanuságöt tehetett volna róla, hogy egész éjjel le sem hunyta szemeit. Csak sirt, zokogott és csókolta ezt a kis arcképet, melyet az anya kérlelhetlensége kivételtet vele a gyöngygyel, aranyzironyal himzett keretből.

Ha tudta volna az a szegény, boldogtalan ember, hogy mennyivel szebb, mennyivel jobb helyre jutott: volt menyaszonya szivének kellő közepébe, — bizonyára meggyógyult volna tőle.

De hát nem tudta meg soha.

## II.

A pagonyalji állomás két nap óta lázas izgalom színhelye. A telegráfkészülék ketyeg szünetlenül.

A hány vonat az állomáson áthalad, mind hoz



egy-egy nagy csomagot tele rendelettel, ugy, hogy a szegény főnök már azt sem tudja, Péternek hívják-e, vagy Balambérnak.

Én magam kimerülten ülök a telegráf gépnél s csüggedten nézem, mint torlódik előttem halommá a tele karczott papírszalag. Már belefáradtam a lemásolásba.

No, de nagy nap is ez a mai. Ma viszi haza bájos nejét, a szép Cserteöy Matildot Pagonyi Aladár báró s az egész násznép elkiséri a fiatal párt az új otthonba.

A báró úr külön vonatot rendelt, csupa szalonkocsiból s ennek a vonatnak a sorsa okoz most annyi munkát a pagonyaljai állomásnak, meg az egész somkerék-derendi szárny-vonalnak.

Mert nagy dolog ám ott egy külön vonat, ahol esztendőök hosszú sora óta nem járt egyéb, két igen jámbor természetű vegyes vonatnál.

S még ha ugy járt volna ez a díszvonat, a mint más, közönséges vasúti alkalmatosság: szigoru pontossággal megállapított »marsruta« szerint.

Csakhogy jóval elmúlt a vonat indulásának ideje, a mikor nagytiszteletű Pogány Gergely úr még közepén sem járt a beszédének.

Mire a vonat csakugyan elindulhatott, akkorra már a második terv is teljesen meghaladott álláspont volt s megint neki kellett eresztetni a telegráfot, hogy egy harmadikat adjon tudtára mindazoknak, akiket illeti.

S hogy a zürzavar teljes legyen: éppen az elindulás pillanatában tudatták a főispán úrral, hogy Nagy Béla, a volt völegény, a gyógyító-intézetből megszökött s ma itt látták a vidéken barangolni.

Ez igen megrontotta a főispán úr kedvét. Erre legkevésbé sem számított. De gondja volt rá, hogy a násznép meg ne tudjon róla semmit. Ő maga megbízható embereitől kitudakolta, merre fordult meg az a boldogtalan ember. S mikor arról értesült, hogy Derend, meg Pagonyalja közt látták ödöngeni, azonnal megtétette az intézkedést, hogy a vonat az eredeti tervtől eltérőleg, megállás nélkül haladjon át e két állomáson.

A társaság igen jó hangulatban indult útnak. A vonat akadály nélkül robogott át Derenden s a hegyoldalon merész kanyarulatokat téve, vígan ereszkedett le a pagonyaljai állomás felé, mely a hegy tövében várta a szokatlan vendéget.

A főnök úr maga járta be a váltókat, maga terelte át a rendes vegyes vonatot a szélső sínparra, hogy minden bajnak elejét vegye. Megszokott vonatunk utasai mind kiszállottak, hogy a díszvonat átszáguldását kényelmesebben láthassák s mi hivatalos személyek helyünkön állva gyönyörködve néztük a színes szalagokkal, zászlókkal felékesített vasparipát, mely büszkén robogott alá könnyű terhével az erős lejtőn.

A nép, mely a pályaudvaron kívül szorongott, már messziről éljenezte s lobogtatta elé a kendőit.

Egyszerre, mikor a vonat már alig pár ölnyire volt a pályaudvar bejáratától, egy megtépett, ijesztően elzüllött alak ugrott át a korláton, s az öreg váltóórt messzelódítva helyéről, egy szempillantás alatt átcsapta a váltó kölönczét.

Még rá sem értünk arra, hogy megdöbbenjük, már

akkor a vonat átvágott a szélső sínpárra s teljes erővel rohant neki az ott álló vonatnak.

A következő pillanatban egy irtózatos recscsenés rázta meg a pályaudvart. Azután ezer torokból hangzott fel egy örületes sikoltás és reá hanyatt-homlok rohant szét az embertömeg, menekülve attól a rémületes látványtól, a mi előttünk állott.

Mint két viaskodó öskori szörnyeteg, ágaskodott egymásra a két prüszkölő vastömeg. Ezer nyiláson ontotta a füstöt, meg a sustorgó gőzt, a mely sivitva, sustorogva tört utat a törmelék közt. A díszvonat kocsijai egymásra torlódva, pozdorjává tördelözve hevernek egy halomban.

A rémülettől megdermedve, tehetetlenül állunk egy ideig.

Az állomás főnöke tér először magához s csakhamar megkezdődik s emberfeletti erővel foly a munka s kevés percz alatt előkerül az első áldozat: maga a szép menyasszony.

Még a halál is kiméletes volt iránta: nem éktele nitette el. Alabástrom arcán mosoly ül s fekete szemei mintha a messze távolba néznének, a félig csukott pillák alul.

Oda fektetik a sárga porondra s azután sietnek vissza, menteni a többit. Nehezen megy, de a kétségbeesés megaczélozza idegeinket, karjainkat.

Most jutott eszembe, hogy az egész katasztrófáról még hirt sem adtam, segítséget sem kértem, már pedig itt Pagonyalján még borbély sincs, nem hogy orvos volna. Abban biztam, hogy a főnök megtette



azt helyettem. Dehogy tette. Ellenkezöleg felszaladt az emeleten levő szobájába s annak ablakából nevette a mi rettenetes munkánkat. Hanem az a nevetés még rettenetesebb volt.

— Hagyjátok el! Gyujtsátok meg az egész halmazt! — kiáltott gyilkos hangon. — Bűnös a világ, máglyára vele! Dobjatok engem a legtetejébe!

Nem hallotta kivülem talán senki. De annál borzalmasabban érintett engem.

Ez az ember megháborodott! — ötlött eszembe. — Rohantam utána a szobájába, de valószínűleg észrevett s mire felértem, az ajtót már magára zárta s vérfagyasztó kacagás közt beszélt belülről:

— Nem mondhatok semmit, tisztelt bizottság. Én megtettem mindent: ártatlan vagyok. De . . . a világ bűnös, nagyon bűnös: máglyára vele! . . . Azután meg: hát tartozom én valakinek felelőséggel? Nem! Én itt úr vagyok s a ki nekem nem engedelmeskedik, halál fia! . . .

És hallottam, a mint revolverének kakasát felhuzta, meg lecsattantotta. Szerencsére nem volt megtöltve a fegyver. De ki tudja, nem tölti-e meg? Nem voltam félénk, de ebben a pillanatban reszkettem s a nélkül, hogy okát tudtam volna adni, lesiettem a lépcsőkön s rendelkeztem tovább a mentés munkálatai körül.

Közben megint eszembe jutott, hogy a köteles jelentéseket nem tettem meg. Rohantam tehát a telegráf-készülékhez; de ott meg rémülettel vettem észre, hogy agyam és kezem egyaránt megtagadja a szolgálatot. Egyetlen betűnek nem voltam ura. Csak odarogytam az asztalra . . .



Hogy mi és hogyan történt időközben, bizony nem tudnám összefüggőleg elbeszélni. Elég annyi, hogy sötét éjszaka volt, mire a romhalmazt annyira szét-turkálhattuk, hogy az áldozatokat ki lehetett alóluk szabadítanunk.

Sok volt a sebesült, meg a halott. Ezek közt maga a főispán: még halálában is az a gögös, korlátlan hatalmu, szigoru arczu úr, a minőnek életében ismer-tük. Azután a boldog vőlegény, azon módon, a ra-gyogó diszmagyar ruhában, a melyben az oltár előtt állott. Ott volt nagytiszteletü Pogány Gergely úr is, a ki bizony nem hitte volna még reggel, hogy az utolsó párra adja az áldást.

És segély még mindig nem érkezett sehonnan.

A nép, mely a borzasztó munkában segítségünkre volt, az éj folyamán elszéledt, vagy elnyomta a kime-rültség. Egyszerre csak azt vettem észre, hogy egye-dül vagyok.

Reszketve huzódtam meg a telegráf-készülékes asz-talnál s újra, meg újra megkiséreltem, hogy a szom-széd állomásokat értesítem a katasztrófáról, de hasz-talan kopogtattam, válasz nem érkezett. A katasztrófa alkalmával bizonyára tönkre ment a táviróvezeték is.

Kimentem a perronra, a hol sorban feküdtek a sebesültek. A mint végig haladtam előttük, gyöngé sohaj ütötte meg fületem.

Egy fiatal leányka volt, a ki elhaló hangon susogta:  
— Mama, fázom!

Erre a szóra hirtelen bátorság szállott meg s az erő melege járta át karjaimat.

Egy pillanat alatt ölemben volt a leányka. Könnyű teher volt. Hiszen nem lehetett több tizenhét évesnél. Befutottam vele a szobába s lefektettem az egyetlen dívánra, mely még szabad volt.

Azután — mintha valami jótékony szellem könyörült volna meg tehetetlenségemen — egyszerre tudatára ébredtem kötelességemnek.

Egy üveg kitünő ó-bor állott a szekrényemben. Azt elővettem s azzal kezdtem élesztgetni a leánykát, néhány cseppet reszkető ajkai közé csepegtetvén. Azután juttattam belőle a többi sebesültnek is egy-egy kanálkával. Nem voltam már félnék, nem borzadtam. Nyugodtan, mint egy kitanult orvos, jártam végig az áldozatokat. Az egyiket vizes ruhával megtörölgettem; betakartam a másikat; a harmadikat meg vigasztalni igyekeztem, hogy az orvosi segítség nyomban itt lesz s megszünteti minden fájdalmát.

De — mi tagadás benne — legnagyobb figyelmet fordítottam a kis leánykára, a kin nem látszott semmi sérülés nyoma s a ki valószínűleg csak elkábult volt. Hideg arczát, halántékait, kezeit dörzsölgettem, melengettem s ismét adtam neki egy kanálkával a kitünő aszuból, mire lassankint kezdett kipirulni s álomba merült.

Most messziről kocsizörgés zaja hatolt hozzám.

— Istenem! — kiáltottam fel önkénytelenül — talán küldesz végre egy embert! Egy élő, egészséges embert segítségemre, ebbe az igazi siralomvölgyébe.

Ugy volt. Tiszteletes Kiss Sándor úr, a pagonyaljai lelkész érkezett meg. S vele leánya Giza, mind a

kettő jó ismerős. Csebresről hajtottak ide lóhalálában a köves hegyi utakon. Ott hallották a veszedelem hírét.

— Kegyelmes Isten! — sohajtott fel a jó pap — mi történt itt?

Nem tudtam felelni.

— Szegény szerencsétlenek. Szegény Gencsi úr! — sohajtott a leányka s kezemet megfogva hozzátette:

— Borzasztó sokat szenvedhetett ön. Egészen megöszült.

— Ha csak ennyi a bűnhődésem, szívesen elszenvedem. Csak tudnék ezeken a boldogtalanokon segíteni, csak enyhíthetném szenvedéseiket!

— Ne csüggedjen, ifju barátom. A segítség nincs már messze. A hegytetőről láttam már egy vonatot közeledni. Addig meg csak én is megteszem, a mi tőlem telik.

S valóban sorra járta a sebesülteket s nagy gondal mosogatta, kötögette őket. Leánya, a 14 éves kis Giza, korát igazán meghaladó bátorsággal segített neki. Olyan volt itt a nyomorultak között mint egy valóságos angyal.

Kevés idő múlva éles fütty sivitott végig a néma éjszakán. A segély-vonat lámpáját láttam felvillanni a kanyarodóban.

Lelkendezve futottam elébe, hogy a váltót, a mely a mai szerencsétlenségnek okozója volt, helyreigazítсам, nehogy ez a vonat is helytelen útra tévelyedjen.

De egyszerre csak összeestem s azután . . . . nem tudom, mi történt tovább.

Mikor az eszméletem visszatért, ott feküdtem kicsiny szobámban s két angyal arcz mosolygott reám: az én jó barátnőm, az angyali lelkű Giza, meg az a másik: a kis sebesült leány.

### III.

Pár napi pihenés kellett csak s helyreállottam. A fiatalság a legjobb orvossága minden bajnak. Az is igaz, hogy kitűnő ápolásban részesültem.

A tiszteletes úr egész családjá versenyt gyógyított. Maga a tiszteletes úr lelki sebeimre rakosgatta a vigasztalás írfát s kedélyem izgatottságát igyekezett lecsillapítani a bibliai idézetek kenetével. Kedves életpárja ellenben magát a nem kevésbé hatásos mustárpépet rakta végig rajtam s nadályozott kegyetlenül. Ha a vérszopó állatok a nyakamon teleették magukat, kerített az áldott jó lélek másik tüzzatot s azt addig szorongatta egy pálinkás pohár alatt a szívem környékéhez meg a fájós derakamra, míg belém nem kapaszkodott valamennyi. Irgalmatlan egy kúra biz az. De a kedves »tiszteletes néni« kereken kijelentette azóta százszor, hogy régen künn pihennék már a temetőben, ha csak egyetlen egygyel is kevesebbet ragasztott volna belém.

Hanem bármennyire méltányoljam is a nadályok csodatevő erejét, mégis ki kell legalább a suba alatt jelentenem, hogy részemről legtöbb sikerét láttam annak az odaadó ápolásnak, dédelgetésnek, a melyben a két leányka részesített.

Egyik gyöngédebb volt, mint a másik s talán ma



sem tudnám határozottan megmondani, melyikük szava, érintése, mosolya hatott kedélyemre üdítőbben, gyógyítóbban.

Csak azt tudom, hogy a mikor erőmet, nyugalمامat visszatérni éreztem, szinte óhajtani kezdém, bár ne haladna oly gyorsan gyógyulásom.

Tőlük tudtam meg a nagy szerencsétlenség részleteit.

A segélyvonattal elég számú orvos és munkás érkezett, hogy az áldozatok körül a teendőket elvégezze. Az összeütközésnek tizenkét áldozata lett. A többi utas csak súlyos sérüléseket szenvedett.

Kiderült az is, hogy a katasztrófát Nagy Béla, a visszautasított jegyes idézte elő. A boldogtalan az ápoló intézetből megszökvén, haza utazott s éppen jókor érkezett, hogy rettenetes bosszuját végrehajtsa. Ő volt az, a ki a válságos pillanatban az öreg váltóőr félredobásával az ünnepi vonatot a veszedelmes útra terelte. Beszámíthatatlan állapotban követte el, azt mondta róla az orvosi vélemény. A katasztrófa után ott találták meg a szerencsétlent átlőtt mellel a töltés árkában. Jegyzőkönyvéből kitépett papírlap volt egyik kezébe szorítva s a papíron csak ez a két szó: »Megöltél, megöllek!«

Harmadnapra a halottakat eltemették, a sebesülteket övéikhez szállították. Csak az én kis leányom maradt ott.

Őt nem kereste, nem követelte senki.

A vizsgálat kiderítette, hogy Szeredi Bertának hívják s a főispánné társalkodónőjének, egy előkelő, de

elszegényedett özvegy nőnek volt a leánya. Anyja áldozatául esett a katasztrófának s kivüle nem volt a leánykának ezen a földön senkije.

De csak pár napig volt elhagyatott árva. Mert tiszteletes Kiss Sándor úr meg a jó néni azonnal magukhoz vették s a kis Giza ünnepélyesen leányának fogadta.

S én felgyógyulván, kijelentettem, hogy a kis Bertáról, neveléséről, ruházatáról én fogok gondoskodni, mert én meg atyja akarok neki lenni. A tiszteletes úr ugyan hevesen tiltakozott ellene, de mivel én még hevesebben ragaszkodtam kimondott szavamhoz, utóbb mégis csak beleegyezett s így lett a halál torkából megszabadult szép gyermek a mi leányunk.

Én nagyon komolyan vettem az apai gondokat. Egy év múlva bevitettem Bertánkat a somkeréki nevelőintézetbe, melynek igazgatónöje rokonom volt.

Ezzel azután rendes kerékvágásba zökkent az életem ismét. A hivatalos vizsgálat véget érven, szegény főnököm után, a kit egy ideggyógyító intézetbe vittek, nekem adták az állomási főnökséget.

De ne tessék hinni, hogy ez valami nagy uraság. Dolgom az igaz, hogy nem sok van. Hanem ahhoz van mérve az után a jövedelem is. Magán az én kis állomásomon ritkán fordul meg utas. A falu is messze benn fekszik a rengeteg erdő közepén jó félórányi távolságban, úgy hogy bizony sokszor egész héten át nem látnék embert, ha a jó tiszteletes úr meg a kedves familiája olykor-olykor meg nem látogatna.

Ezek a látogatások az én ünnepnapjaim.

Sok ideig azt hittem, hogy a kedélyes préférence, vagy piquetparthie mulattat. De később, ugy egy pár év multán azt kezdtem észrevenni, hogy a játék voltaképen untat és kellemesebben telik az idő, ha a tiszteletes úrnak átengedem hirlapjaimat, magam meg karon fogom a kis Gizát s bejárom vele volóságos díszkertté varázsolt kis állomásomat s beszélhetek neki terveimről, jövőmről. Hogy milyen pompás kis fészket fogok én itt majd berendezni, csak egy kissé belemelegedjem új helyzetembe. Van egy pár megkupargatott garasom, azon »birtokot« veszek itt a szomszédságban. Oda fel, a domboldalra, az alá a százados tölgy alá meg csinos filogóriát építtetek befuttatva szőlővenyigével, körülültetve virágokkal s onnan fogom majd nézni »valakivel« a lemenő napot, ott fogom élvezni reggelenkint a leggyönyörűbb »asztali zenét«, a mit igazi művészek versengése létrehozni képes: a madársereg reggeli himnuszát. És ugy fogom szeretni azt a »valakit«, mint az a gerlemadár a párját, a mely — látja? — most is ott eteti, dédelgeti, altatgatja az övéit édes, boldog búgással.

— Milyen szép is lesz! Milyen jó is lesz! — mondta ő önfeledten. Azután — mint a ki valami nagy bűnön kapta magát, tette hozzá lesütött szemekkel:

— Boldog lesz, a ki azt önnel megszthatja.

Megreszkettem ezektől a szavaktól. Valami titokzatos borzongás futott végig rajtam. Éreztem, hogy életemnek egyik forduló pontja előtt állok s nem tudtam magam tájékozni, hogy melyik irányban induljak el.

Két arcz lebegett előttem szünetlenül: gyermek-arcz mind a kettő, de egyik szebb, mind a másik. Tiszta, bársonyos arczok, a melyek ugy a szivembe lopták magukat, hogy még akarattal sem tudtam volna onnan kiűzni őket. Az egyik barnapiros, izzó fekete szemekkel, a melyek csak ugy szórták a szikrát. Fekete, szinte kékbe játszó göndör haj képezte hozzá a keretet s hamis, pajzán mosoly egészítette ki a bűvös képet.

A másik alabástromszerű arcz, szelid, szinte bánatos szemekkel, melyek mély érzést, fogékony kedélyt árultak el. Az egész arczon bizonyos komolyság ömlött el, a mely tiszteletet parancsolt s egyuttal lebilincsel.

Oh sokat, nagyon sokat tanulmányoztam én ezt a két arczot s kezdtem érezni, hogy sorsomra nagy befolyást fognak azok gyakorolni.

Csak az vigasztalt, hogy hiszen még gyermekek, még rá érünk velük komolyabban foglalkozni.

Hanem addig-addig koptattam ezt a megnyugtató argumentumot, míg egyszer csak elenyészett.

Öt éve mult éppen annak a szerencsétlen napnak. S ez öt év alatt a szép Giza komoly hajadonná, s a mi kis leányunk is nagy leánynya fejlődött. Igézően szép volt mind a kettő. Az egyik néla, ábrándos költői természet, a másik meg egy eleven, fürge portéka, a kinek nincs nyugta soha.

A két leány nagyon szerette egymást s én még jobban szerettem mind a kettőt. Igazán boldog voltam, mikor őket együtt láttam. Mert mikor a mi leányunk vakáczióon volt, minden délutánt künn töltöttek az



állomáson. Ezt már én apai jogaimnál fogva megköveteltem.

S ime egyszer csak azt veszem észre, hogy a pagonyaljai kis állomás kezd igen élénk lenni.

A tiszteletes úr doktornak készülő fia, Sándor meg a tanító úr theologus trónörököse, azután a jegyző segédestül, de még a Pagonyi grófok nevelője és tisztartója is mindennapos vendége lett az én kis birodalmamnak. Egy darabig avval áltattam magamat, hogy ez a diszes társaság részint az én hivatalnok-gyakornokom személyes barátsága révén, részint jó boraim kedvéért tiszteli meg szerény hajlékunkat. Hanem ezt a magyarázatot magam sem hittem el, mikor azt az édes csevegést, fesztelen kedélyességet, azt a bizalmasságot észrevettem, a mely a társaság körében uralkodott. Különösen a theologus, meg a doktor ütött szeget a fejembe. Ez a két víg ficzko reggeltől estig az állomáson töltötte az időt és a legnagyobb előzékenységgel segített teendőimben. A mellett azonban a szigorló orvos kitünően tudta mulattatni a mi leányunkat. A másik, a vézna papjelölt meg Giza lelkületét, kedélyét ismerte ki jól s szinte láttam, milyen szivesen hallgatja a szép leány, mikor az ifju neki lelkesült hangon beszél.

Egészen megdöbbsentett ennek a jelenségnek észlelése. Ugy éreztem, mintha valami belenyilallott volna a szívem kellő közepébe. S a seb sajgott, fájt szakadatlanul. Álmatlan éjszakákon előszedtem az önáltatás minden eszközét, hogy nyugalmat erőszakoljak magamra, de hasztalan. Végre is be kellett magam előtt

vallanom, hogy nyugalmam fel van dűlva s hogy az az érzelem, melylyel a két leányka iránt viseltetem, sokkal több, sokkal mélyebb, mint a mennyire az »apai« és jóbaráti kötelékek jogosítanak. Éreztem, hogy szeretek; tudtam, hogy eljött az idő, a mikor határoznom kell jövődöm felett, választanom kell . . .

De éppen itt volt a bökkenő. Százszor is fölvettem már a kérdést: melyiket? És sokáig nem tudtam reá megfelelni. Szerettem mind a kettőt s úgy éreztem, hogy boldogságom csak akkor volna teljes, ha mindkettőjüket magam mellett tudnám. A modern erkölcs, a mai felfogás könnyű szerrel megoldaná ezt a problémát; de mi jámbor, elmaradott műveltségű, szegény falusi emberek nem tudunk olyan könnyen keresztül gázolni az ilyen veszedelmes szirteken. Előtünk a tisztességnek, becsületnek, erkölcsnek még van értéke.

Sok álmatlan éjembe került nekem, mig végre határozni tudtam.

Ugy éreztem, hogy a kötelesség Berta felé vonz. Én ennek a szegény leánynak a sorsa intézését magamra vállaltam. Itt az ideje, hogy szavamot beváltsam, hogy a sorsát igazán biztosítsam. Bizonyára isteni végzés vetette őt utamba, az vezette karjaimba.

S lassankint meg is nyugodtam ebben a gondolatban. Ugy kell annak lennie, hát úgy lesz. Még pedig hamar.

Elhatározásomat csakugyan gyorsan követte a tett.

Bertát pár nap mulva egyedül találtam az állomás kis kertjében, a virágágyak között.

Siettem felhasználni az alkalmat Karon fogtam kis leányomat s nagy elhatározással egyenesen neki vágtam a dolognak.

— Nagy beszédem lesz veled, kis leányom. Meg fogsz-e hallgatni? Komoly dologról, egy rendkívüli fontossággal bíró lépésről van szó... Férjhez akarlak adni!...

Megragadta a kezemet s egyenesen a szemeim közé nézett. Eleinte, úgy látszott, tréfára akarta venni a dolgot. Hanem látva zavaromat, a mosoly eltűnt ajkairól s az arcza, az a máskor pajkos, nevető arcz hirtelen komolylyá lett. Nagy, égető szemeiben titokzatos tűz égett és szinte siró hangon mondta:

— Ne folytasd tovább. Nem is kérdezem: ki az, a ki tőled el akarna rabolni, mert nekem nem kell. Nem megyek senkihez; nem hagylak el, itt maradok melletted sokáig, nagyon sokáig...

— Kis madaram, bizony mondom, hogy vártam tőled ezeket a szavakat. Tudom, hogy szívesen vagy mellettem s vonzódoz hozzám s már ez is édes örömmel tölt el. Hanem most már többet óhajtanék. Az én boldogságom már nem csak ragaszkodást, hanem áldozatot is kíván. Tudod nagyon jól, hogy ama végzetes nap óta szívemhez vagy növe, s ha onnan letépénének, gyógyithatatlan seb maradna benne utánad. Mert ez a szív becsületes, tiszta rokonszenvvel, szeretettel van tele irántad...

— Tudom, tudom! — susogta ő s úgy éreztem, hogy kis keze reszket, hogy testén forró tűz fut át. A hangja úgy remegett, az arcza meg majd pirban égett, majd ismét halotthalványnyá lett.

— Tudom, érzem! — ismételte — és sohasem fogom elfelejteni, hogy a mi vagyok, a mim van, azt mind neked köszönhetem. Te mentettél meg, te viselted gondomat, tehát bizonyára neked van legtöbb jogod arra, hogy parancsolj velem. Engedelmes, hű leányod leszek: csak ne üzz el még magadtól, kérlek . . .

Oda simult hozzám, vállamra hajtotta gyönyörű fejét és esdeklő szóval ismételte:

— Ne üzz még el! Drága, jó kis apám, ne ker-gess el! . . .

— Soha, soha. Nem is volt szándékom. Ellenkezőleg. Ide akarlak kötni magamhoz örökre, eltéphetlen lánczozal. Azt akarom, hogy az enyim légy egyedül holtomiglan, holtodiglan. Azt akarom, hogy itt, az én hű szívem fölött találj meg földi boldogságodat. Hogy itt ennek a kis háznak légy te királynője s az én örömeimnek, az én bánatomnak légy te hűségese megosztója . . . valamiképen megosztom én azt veled mind örökkön örökké . . . Akarod-e? Mondd: akarod-e?

A beszéd hevében észre sem vettem a nagy változást, a melyen az én kis leányom keresztül ment. Mintha a sírből kelt volna ki, olyan halavány volt az arcza s olyan dúltak a vonásai. Sugár alakja meg-görnyedt, összeesett s a mint fejét vállamon pihenteté, egyszerre fuldokló, görcsös zokogás tört ki kebléből.

De csak pár pillanatig. Mire én a meglepetésből felocsudtam, már nyugodt volt ismét.

Reszkető kezét nyakam köré fonva homlokon csó-kolt s egy angyal szelidségével susogta:



— Ha te úgy akarod, legyen úgy. A tied leszek egyedül holtomiglan, holtodiglan. Megosztom veled az örömet, a fájdalmat hűségesen és nem fogsz ellenem panaszt emelhetni soha. Leszek hű nőd, feleséged és nem fogom elfeledni élted fogytáig, mivel tartozom neked. Csak azt engedd meg, hogy — kisirhassam magamat . . . Hiszen mindez olyan hirtelen, váratlanul jött, hogy szinte hihetetlen . . . hogy szinte el sem tudom viselni, hogy egészen beleszédülök . . .

És csakugyan beleszédült. Oda omlott lábaimhoz a porba. És én kábultan, reszketve emeltem fel s vittem be a szobába . . . mint azelőtt öt évvel.

Akkor is ilyen halavány volt, ilyen élettelen.

Siettem ki, hogy Gizellát előhívjam. Nagyon elkalandoztak, alig akadtam rájuk. Beletelt egy jó negyedóra, míg elő tudtam őket keríteni. Mikor visszaérkeztem velük a szobába, Berta még mindig eszméletlenül feküdt a kereveten. Heves láz gyötörte. Ágyba kellett fektetnünk és szó sem volt róla, hogy haza vihessük. Giza ott maradt az ágya mellett s aggódó gondoskodással ápolta, leste gyors, szakadozott lélegzetét, izgatott hánykolódását.

— Szent isten, vajjon mi lelhetette? — tanakodott. És én nem mertem neki megmondani, hogy mindennek én vagyok az oka.

Hanem elmondta a beteg maga. Egyszerre csak elkezdett beszélni esdeklő, bánatos hangon:

— Oh, kis apám, miért is nem hagytál akkor meg-

A DÉVÉRI  
NEMZETI OSZTÁLY  
KÖNYVTÁRA

halni! Milyen jó volna most nekem is ott pihenni a többiekkel! Nem kellene rettegnem tőled s magamtól. Nem kellene rettegnem a jövőtől.

Giza haragosan riadt fel:

— Mit csinált ön az én kis leányommal?

— Oh, ne kérdezze! Esztelen bolond voltam . . . .

Megkértem a kezét . . . .

Ettől a szótól aztán beteg lett a másik is. Láttam, mint szökik szemeibe két fényes könyecsepp, mint szoritja keskeny ajkait, fogai közé; láttam, mint igyekezett erősnek látszani, mint iparkodott eltitkolni felindulását. S amikor érezte, hogy nem bír vele, hirtelen odarejtette az arcát az ágy párnái közé és zokogott keservesen.

És én most már gyönyörködhettem benne, hogy elhamarkodott fellépésemmel melyiknek okoztam nagyobb fájdalmat.

Egy darabig csak igyekeztem őket vigasztalni; de mikor azután láttam, hogy minden szavam csak olaj a tűzre s mikor éreztem, hogy most mindjárt magam is sirva fakadok: hát akkor lesompolyogtam szépen az irodába s odaültem az asztal mellé s nagyon elgondolkoztam azon, hogy nincsen az istennek több olyan gyámoltalan embere a világon, mint én vagyok. No, nem hiába, hogy az iroda rideg falai közt nőttem fel.

S a mint ebben teljesen megállapodtam volna, csak elkezd zakatolni a telegraf-gép s Derend ugyancsak sürgősen hívja a pagonyaljai állomást. Siettem megadni a választ, mire ez a kérdés jött onnan:

— Minden rendben?

— Minden, — feleltem én, anélkül, hogy tudtam volna, mire vonatkozik a kérdés.

Akkor aztán szép, szabályos ütemben kopogtatta le a gép:

— Szeretlek örökké. Sándor.

\*

Kezdett derengeni előttem a dolog. Ez a távirat Kiss Bélától, a doktortól jött s nagyon valószínű, hogy nem az én becses személyemhez volt intézve.

Ellenben több, mint bizonyos, hogy Bertának szólt. Világos, hiszen saját fülemmel hallottam, mikor tegnap abban állapotok meg: hatkor, a gépnél. Csak-hogy tegnap még nem értettem a dolgot. Most már értem. Hiszen az idő pontosan összevág.

A gyakornok úr, a ki feltűnő zavarral sürgölődött körülöttem, csakhamar teljesen megfejtette a rejtélyt.

— Kiss doktortól jön — mondá. — A mult héten éppen a fölött vitázott Berta kisasszonnyal, hogy egy hét alatt meg lehet tanulni a táviratozást is egy szép leánynak egyetlen kézszorításaért. A kisasszony azt mondta rá, hogy nem hiszi; de szeretné azt az embert látni.

Tegnap azután jelentette a doktor úr, hogy készen van a feladattal s kész belőle az érettségi vizsgálatot letenni. Azért is ment át Derendre.

— Itt pedig most a kisasszonynak kellene ülnie ugy-e?

— Valóban úgy állapotok volt meg.

— No lám! — gondoltam azután — a Kiss dok-

tornak tehát mégis volt valami hivatalos dolga Derenden. S az érettségi vizsgálata — kitünően sikerült!

\*

Este nyolcz órakor — mint rendesen — megállott a tiszteletes úr kocsija az állomás előtt, hogy a falubelieket haza vigye. A két leány pedig — nagy csodálkozásomra — már lenn várta a kapunál s elhajatott anélkül, hogy csak egy tekintetre is méltatott volna.

\*

— Oh, ti szegény, megriasztott kis galambjaim!

IV.

Fölöttébb kellemetlen hangulatban töltöttem el az éjszakát. Kimondhatatlanul bántott az eset. Azt sem tudtam, mit szégyeljek inkább, tapintatlan fellépésem-e vagy a kudarcot. Töprengés közt virradt reám a reggel. Nem tudtam, mitevő legyek; hogy hozzam helyre a hibát; hogy köszörüljem ki a csorbát, a mely komoly hiremen s — valljuk be — hiuságomon is esett.

Eleinte az volt a tervem, hogy tréfával ütöm el a dolgot. De sehogy sem sikerült a tréfás hangulatot magamra erőszakolnom. Majd kisütöttem, hogy nincs nekem semmi szükségem mentegetőzésre, hiszen nem tettem semmi olyast, a mi erre szorulna. Sőt — tovább menve — igen nemes cél lebegett szemeim előtt: csendes otthont, nyugodt jövőt biztosítani az árvának. Jót akartam vele tenni s ime, ő így hálálja



meg! Hiszen nem neki, nekem volna okom a haragra s — ha jól érzem — tényleg haragszom is reá. Az ám, komolyan és joggal haragszom.

Nagyon megtetszett ez az okoskodás. Folytattam tovább s lassankint úgy felpaprikáztam magamat, hogy szinte csodálatos. A gyakornokommal keményen összetűztem; Jánost, az állomási »mindenest«, a ki évtizedek óta nem hallott tőlünk soha egyetlen zokszót, derekasan lehordtam; a mozdonyvezetőbe, a vonatvezetőbe minden igaz ok nélkül belekötöttem s talán megtámadom a mozgó postást is, ha egy váratlan körülmény rögtön le nem csillapítja háborgó véretem.

A postakocsiból ugyanis egymásután adogatták le Jánosnak a derendei »küldeményeket«: a jegyzőt segédestül, tiszttartót a nevelő úrral együtt, no meg azután a kedves kis doktort. Nem tudott az magáról semmit, úgy kellett őket beszállítani a szobába, mint a lisztes zsákokat.

Haj! a mai fiatalság! Satnyul, gyengül. Mi régiek csak harmad-negyednapra jutottunk volt ennyire, s ezek ime, egy éjszaka alatt eláznak végképen...

Ott voltam megint, a honnan elindulék. Ki is mondtam hamarosan a szentenciát, hogy nem fogok előttük kapitulálni. Feléjük sem nézek. A kinek baja van velem, jöjjön ide, rendelkezésére állok. De hogy még helyébe is menjek, azt ne várja tőlem senki.

Nem is mentem — egész délutánig. Hanem akkorra napnál világosabb volt előttem, hogy az ellenség elől rejtőzködni, elfutni, elbujni a legnagyobb gyávaság.

Nos, lássák meg tehát, hogy nem az utolsó sorban állottam, mikor a bátorságot osztogatták. Azután meg csak abban is intézkedni kellene, hogy ezt az öt horkoló fatuskót szállítsák el innen. Ugy titokban eszembe jutott az is, hogy legalább összehasonlítást tehet »ő nagysága« köztem és kedves doktora között! Ezen azután megint majdnem semmivé lett a szilárd elhatározásom, mert kérkedésnek vagy bosszantásnak látszhatott volna eljárásom.

Nem haboztam hát tovább, hanem elindultam a falucskába. Talán éppen feleútján jártam, mikor az árnyas bükkfák alatt a bársonyos füben két nőalakot láttam üldögdélni.

Ók voltak.

Egyszerre oda volt megint minden bátorságom s bizonyára vissza is fordulok, ha ők észre nem vesznek s egyenesen felém nem indulnak. Így azonban nem volt menekülés: be kellett az ellenséget várnom.

Szomoruan, bánatosan közeledtek. Egyik halványabb volt, mint a másik, ellenben szemeik egyformán pirosra voltak sirva.

Mosolyt erőltetve, szó nélkül nyujtottak kezét s én haragot, szégyent feledve, forrón szoritottam meg mind a kettőt.

— Rossz ember! — törte meg a csendet Giza — mennyi fájdalmat, milyen kegyetlen éjszakát szerzett tegnap ennek az ártatlan léleknek... Hát illik az? Elfeledte talán, hogy ő az én leányom s hogy a ki őt birni akarja, annak előbb az én beleegyezésemet kell kinyernie. Hát miért félt ön tőlem kérni

meg a kezét? Én megmondtam volna önnek mindjárt azt, a mit ez a kis boldogtalan nem mert megvallani s a mit talán ön még most sem tud . . .

— Mindent tudok s kegyelmet kérek. Rövidlátó voltam, vak voltam. De jó volt a szándékom. Jó, tiszta és becsületes. Azt hittem, hogy nem csak szabad, de kötelességem gondoskodni a mi kis leányunk jövőjéről . . . Ha neki több bizodalma lett volna hozzám . . .

— No csak ne vádolja őt. Biztosíthatom, hogy nem érdemli meg. Hiszen ő olyan jó, olyan nemes! Ha ön kívánja, kész önt az oltár elé követni ma is.

— Kész vagyok! — rebegte Barta, a ki félénken, lesütött szemmel simult társához s a a nagy világot fel nem mert volna tekinteni.

Megfogtam reszkető kezét s azt hiszem, nagyon is remegett a hangom, mikor kimondtam elhatározásomat:

— Távoly legyen tőlem olyan áldozatot követelni, a mit meg nem érdemeltem. Megölni, kárhozatba hurczolni azt a szívet, mely öröme, boldogságra van teremtve! Magamhoz lánczolni a hála kötelékével azt, a kinek szívet a szerelem bilincsei már máshoz fűzik s így boldogtalanánná lenni és boldogtalanánná tenni őt is! Azt én nem fogom tenni soha. Felejtsük el a tegnapi napot . . . s ne említsük többé soha . . . A csillagok közé más volt írva . . . hát ne avatkozzunk mi annak a dolgába, a ki az emberek sorsát intézi . . .

— Drága, jó kis apám! Szeretni foglak mindig, hálás, jó leányod maradok örökre . . . örökre!

— És kegyed, jó Gizike?

— Én?! Nekem nincs mit kérnem, nincs mit megbocsátanom . . .

Szent volt a béke. De milyen béke volt ez? Soha sem voltam olyan háboruban a szívemmel, mint azóta.

Fájt, sajgott az és az idő is nehezen tudta meghozni orvosságát.

Újra feslett a tavasz. Erdő, mező virul és zeng a madárdaltól. Enyhe verőfényben fürdik a világ s boldogságot, szerelmet lehel a leggyöngébb fűszál is.

A pagonyaljai kis állomás épületébe megint visszatért a nyugalom. Sőt túlságosan is nagy volt az. A régi vendégek elmaradoztak, csupán a mi kis leányunk jött ki néha jegyesével dr. Kiss Béla úrral, Somkerék most megválasztott új orvosával.

Az ő sorsuk képezte most legfőbb gondoskodásom tárgyát. A kis birtokot megvettem a szomszédságban s a magas tölgy alatt készen állott már a filegória, mert úgy volt kikötve, hogy az új pár a nyarat nálam töltsse.

A jó Giza maga rendezte be számukra a csinos két kis szobát, maga gondoskodott a legapróbb tárgyakról is. Én nem igen értettem hozzá, de nagy gyönyörűségem telt abban az igazán anyai gondoságban, figyelemben, melyet az új pár iránt tanusított.

Ő maga egyre halványabb, egyre komolyabb lett. Sokszor óra hosszant nem tudtuk szavát venni. Csak nézte ott azt a kis befuttatott kunyhót fenn, a domboldalon, meg azt a gerle madarat, a mely most is



ugy etette, dédelgette kedves övéit, mint tavaly ilyenkor.

Enyhén, észrevétlenül borult reánk az est. A »fiatalok« ott sugtak-búgtak a virágágyak között, mi »öregek« meg szótalánul sétálgattunk az én kis birodalmam üde lombu fasorai közt.

Észre sem vettük, hogy felérkeztünk a dombtetőre s hogy ott állunk a kis lugas előtt.

A nap éppen akkor készült lenyugodni; de ragyogó arczával még egyszer visszamosolygott reánk s körülvett aranyos fényvel, ragyogással. Az erdő dalosai siettek haza enyhe fészükre, békés tanyájukra. A bükkös mélyéből kakukszó kiabált felénk s pásztor-kürt bánatos hangját hordta szét az enyhe szellő. Lent a völgyben nyájkolomp és báránybégetés vegyült össze a libapásztor leányok érzelmes danájával.

— Milyen szép, milyen elragadó! — szólt a szép, halvány leány.

— Fölséges! És milyen dicső volna ezt mindig így látni innen! . . . És örülni az életnek és tanulni a gerlemadártól igaz szerelmet, örök hűséget . . .

Reám nézett azokkal az ábrándos, mély tűzü szemeivel hosszan, hosszan. Azután ünnepélyes komolysággal szólott:

— Önre bizony rá férne. Hanem hát nem ugy volt megírva a csillagok között!

Megragadtam a kezeit s magamhoz vontam őt rég elfojtott, de most kitörő szenvedélyvel.

— Nem nézem én most *azokat* a csillagokat. Hanem ezekből, a mik itt reám ragyognak emésztő

tűzzel, tenger mélységgel, ezekből szeretném kiolvasni sorsomat, jövőmet, boldogságomat. Visszatértem hozzád igaz bűnbánattal, igaz szerelemmel, igaz hűséggel s kérdem: megbocsáthatsz-e nekem? Akarsz-e az enyém lenni?

Nem szólt semmit, de nem vonta vissza kezeit. S azután feltekintett a susgó lombok közé.

Ott csókolta párját a szelíd gerlicze, ott búgott neki édes-kedves hangon titokzatos dolgokat, ott hízelt neki édes nevetéssel . . .

— Mondd édes — unszoltam én — szeretsz-e?

— Nagyon . . . nagyon . . .

Puha kacsó ereszkedett fejünkre.

A mi kis leányunk áldását adta fogadott szüleire.

Egy hosszú, édes csók fejezte be a jelenetet.

Azután a mi nyelvész leányunk rögtön zsémbelésre fogta a dolgot:

— Maga csunya! Maga buksi! Hogy ezt maga csak most veszi észre!

\*

Nincsen tovább

Boldogok vagyunk nagyon. S a ki látni akarja ezt a boldogságot, forduljon el hozzánk. Olcsó a zóna nagyon. Ugy alkonyat tájon ott fog találni a szőlővel befuttatott lugasban, a százados tölgy alatt.

S látni fogja, mint tanul tőlünk egy gerlepar igazán szeretni, csacsogó kis babát étetgetni, altatgatni.





# KARÁCSONYI TÖRTÉNET.







# KARÁCSONYI TÖRTÉNET.

ELBESZÉLÉS.

IRTA:

FOLLINUS EMIL.

Pásztorok, pásztorok,  
Midőn Bethlehembe . . .

Fölcsendült újra az ének. Hogy egyszerűségének varázsával fogva tártsa a szívet. Hogy föllobogjon a láng a szeretet Istenének oltárán.

Ünnepek ünnepe! Te szép, te kedves karácsony!

Jól van az úgy, hogy mikor a természet téli álmát alussza, mikor az egész külső világ a legzordabb, te akkor köszöntesz be, akkor lopod a szívbe a megnyugvás, az igaz boldogság érzetét, ott a négy fal között, ragyogó gyertyácskák s örömtől ragyogó szemek édes világánál. . . .

Javában áll Tél apó birodalma.

Fehér leple alá temetett mindent, minek a neve élet.

Mozdulatlan, néma, kihalt az egész szemhatár.

Pedig csak az imént tombolt kegyetlenül a bős, rakonczátlan viharmadár. Most már csak néha-néha

lebbenti meg szárnyait s ró egy-egy barázdát a hómezőben. — Azután ismét mélységes csend, olyan, hogy még a tündöklő csillagok rezgését is hallani véljük.

De im! moraj kél a távolban, mely egyre jobban közeledik. A fagyos némaságot zúgás-zakatolás váltja föl. Két kerek izzó szem veti fénysugarait a patyolat hóhalmokra. Vonat robog elő. Eszeveszetten nyargal a vasparipa, mint valami neki iramodott pokolbeli szörnyeteg. Rohanvást rohan, mintha csak sötét birodalmába iparkodnék s menekülni akarna abból a világból, a hol ma mindenkinek a szive színültig tele szeretettel. . . .

Az az egy-két utas, kif. balsorsa karácsony éjszakaiján a vonatra kényszerített, unottan ásítózik a kocsiszakaszok szögleteiben s gondolatban mindegyik — hol ébren, hol bóbiskolva — az elhagyott vagy az elérni óhajtott otthonnal foglalkozik s mindegyik arczárol egyaránt lerí: Bárcsak már vége volna ennek a kelletlen utazásnak.

A vonat lassítja menetét, a vasparipa pedig elsivítja magát. Állomást ért, hová óvatos méltósággal begördül.

— Szénás! Egy percz!

Nem sok, hanem azért elég annak a fiatal embernek, ki szolgálati köpenyét magára rántva kisietett a jó meleg hivatalszobából, hogy tiszte szerint a vonatot fogadja és tovább indítsa.

Harangjel.

— Mehet!

Megy is. Emberünk egy darabig még szemmel kíséri s azután indul befelé.

— No Ferencz! — szól oda elmenőben az állomási málházónak — reggel négyig nincs vonatunk. Oltsa el a lámpákat s azután iziben a vacsorámat. Olyan éhes vagyok, hogy három ordasnak is becsületére válnék.

Ezek után visszatér, szürét ledobja magáról s kezeit dörzsölgetve egy ideig föl s alá méri az irodát.

Kedvező alkalom arra, hogy Csantay Bélát, Szénás állomás jelenlegi főnökét jobban szemügyre fogjuk.

Hát bizony tulajdonképen nincs rajta semmi nevezetes. Olyan mindennapi arc, határozott magyaros jelleggel. Kissé jobb oldalra görbült, ugynevezett családi sas-orr — nem egy halandónak kizárólagos büszkesége — csinos fekete bajusz s gyér körszakáll. A keskeny homlok nem sejtet semmiféle rendkívüli szellemi tulajdonságot, az apró, barna szemek tüzes villogása azonban arról tesz tanuságot, hogy gazdájuk ereiben a vér jóval élénkebben lüktet, sem mint az a halni készülő század harmincz év körüli gyermekeinél immár általában véve szokásos. Máskülönből pedig nem szép, de elég csinos fiatal ember, a kin meglátszik, hogy ámbár külsejét el nem hanyagolja, de nem is ad reá valami sokat. Mindazáltal derüs, nyílt tekintetével kedvező benyomást gyakorol. S mintha egy-egy futó mosoly ülne ki ajakára, néminemü gúny, sőt keserüséggel is vegyest. Azt hiszem, nem tévedünk, ha azt tételezzük föl, hogy Csantay Béla barátunk nem igen töri a fejét az élet



magasabb problémáinak megfejtésén, talán azért, mert a mennyiben reá tartozott, tisztában van velük s azt tartja, hogy utóvégre is ha már itt vagyunk, élnünk kell, tehát éljünk s feleljünk meg annak, a mire vállalkoztunk. Nem sokat vár az élettől, de a mit kap, azt köszönettel fogadja és semmiért el nem szalasztaná. »Minden percnek leszakaszd virágát!«

Most oda áll a táviró-készülék mellé, hogy a szomszéd állomást a vonat felől értesitse s hogy egyuttal »boldog ünnepeket« kívánjon

— Igy ni! Most pedig menjünk és üljük meg karácsony éjszakáját — szól magában mosolyogva.

— Az a Ferencz is itt lehetne már a vacsorámmal.

— De hisz ez valósággal borzasztó, kétségbeejtő állapot! Hová legyek, mit csináljak én itt egész éjszaka? — hallatszik be most egy ezüst csengésű női hang a pályaház perronjáról.

— Megkövetem a nagyságát, biz' én nem tudom, kérem alásan. Tessék a tekintetes állomási főnök úrhoz fordulni — válaszol Ferencz.

Kis vártatva nyílik az ajtó, melyen útiruhába burkolt hölgy lép az irodába az utána sompolygó Ferencz kíséretében.

— Az állomási főnök úrhoz van szerencsém? Kérem én nagy zavarban vagyok s igazán nem tudom, mitévő legyek. Vöröspartra utazom. Még sohasem jártam ezen a vidéken s abban a hiszemben, hogy Szénás állomáson kell kiszállanom —

— Holott nagysád tulajdonkép Szénásfalván, innen a harmadik állomáson akart volna kiszállani?

— Ugy van. De hát az ember álmos is, meg egy kissé izgatott is — és olyan könnyü összetéveszteni ezt a két állomást. Már most mit csináljak?

És ezzel két beszédes szem fürkészte Csantay arczát, hogy ugyan mit is fog tanácsolni Szénás állomás hatalmas főnöke?

Csantay egy pillanatig elgondolkozott s azután elmosolyogta magát. Alighanem abban a sejtelemben, hogy talán nem is lesz ez a karácsony éjszakája olyan nagyon rideg, mint a minőnek már elképzelte.

— Én nagysádnak mást nem tanácsolhatok, mint hogy méltóztassék a legközelebbi vonatot bevárni.

— De hiszen, a mint hallom, az csak reggel felé érinti az állomást!

— Az igaz. De hát okosabbat nem tehet nagysád. Ezen a környéken a vendéglőt csak hirtől ismerik. Nekem ugy sincs egész éjjel dolgom s így nagysád rendelkezésére bocsáthatom az irodát. Vagy pedig — de hogy is nem jutott mindjárt eszembe! — méltóztassék az én szobámat elfoglalni. A legnagyobb készséggel ajánlom föl. Engem egy cseppet sem zavar nagysád, mert én magam is csak vendég vagyok ezen az állomáson. Az állomási főnök, kit én, mint tartalék-hivatalnok helyettesítek, egész családjával szabadságra utazott s egyik, teljes kényelemmel berendezett szobáját távolléte idejére átengedte, ugy hát —

— De ugyan mit gondol, főnök úr? Hogy tétélezi föl felőlem, hogy én megzavarjam az ön karácsony-éjszakáját?

— Na hiszen — szól nevetve Csantay — azon ugyan volna is mit zavarni. — De kérem nagysád, sziveskedjék helyet foglalni.

— Én a mint említém — folytatá — készörömet átengedem szobámat s egész boldoggá tenne az a tudat, hogy nagysád az én szerény lakomban piheni ki az út fáradalmait. De ha nagysád ezt nem akarja elfogadni, volna még egy másik ajánlatom.

— Nos?

— Töltsük együtt karácsony-éjszakáját. Együtt — toldotta meg, a mint a hölgy nyugtalan mozdulatát észrevette — Ferencz társaságában.

— Megkövetem, igenis — szólalt meg Ferencz sűrűn pislogatva.

— A véletlen mindkettőnket erre az elszigetelt állomásra dobott. Mind a kettőnket megfosztott attól, hogy ezt az éjszakát hagyományos szokás szerint, kedves családi körben töltsük —

— Üljük meg hát a mi saját, külön kedves körünkben. Lássa főnök úr, ez jó gondolat. És ha csakugyan nem leszek terhére, köszönettel elfogadom. Különben is olyanformán vagyok, mint egy hajótörést szenvedett. Ez az állomás, a hová a tenger hullámverése szárazra dobott, a »Senki szigete« —

— Kérem: a pipacsvölgy-horgasháti vasut-részény-társaságé.

— Ön itt előttem Robinson Cruse.

— Csantay Béla, tartalék-hivatalnok. (A nő mintha egy kissé összerezett volna.)

— Az ott pedig a derék Péntek.

— Megkövetem nagysága, Szombathy Ferencz — szólt az állomási málházó fakó bajszán rándítva egyet.

— Na hát Szombathy Péntek Ferencz — szólt nevetve Csantay — legyen gondja rá, hogy az asztalra két teríték kerüljön, mert reménylem, nagysád lesz kegyes szerény vacsorámat — a váltóór feleségének a főztjét — velem megosztani.

— Köszönettel elfogadom, mert hogy bevalljam, az álmod teljesen elüzte az izgatottság, hanem annál éhesebb vagyok.

— Annál jobb kedves nagysád, mert reménylem, hogy Csatóné, az én jelenlegi szakácsném, a kire különben sincs okom panaszkodni, ma különösen kitett magáért. Ha tehát úgy tetszik — s karját nyujtá.

Néhány percz múlva ott ültek mind a ketten az állomási főnök lakosztályának egy barátságos lámpa fényétől világított jó meleg szobájában, terített asztalnál, párolgó tálak mellett.

A társalgás, melybe néha-néha az előszobában kuksoló Ferencz egy-egy köhintése vegyült, eleinte meglehetősen szakgatott volt. Csatóné különben csakugyan kitett magáért. De még inkább ama bizonyos »legjobb szakács«. Hozzá is láttak derekasan. Csantay evés közben lopva egy-egy pillantást vetett ismeretlen vendégére s úgy érezte, mintha lassan-lassan mámor szállaná meg. Pedig még nem is ivott. Olykor egész akaratlanul rajta felejtette szemét azon az arczon, melynél szebbet — a mint azt magában bevallotta — soha világeletében nem látott. Igazi »ra-



gyogó szépség». Az az alabástrom arcz, az a finom metszésü orr, az a csókratermett piczi piros száj, azok a szemek, — hát még azok a szemek! Ezeknek a tüze, majd mélabús sugara mellett bizony nem volna valami nagy mesterség poétának lenni. Soha sem próbált még verset faragni, de biztosra fogja, hogy ennek a szépségnek a bájait ő is meg tudná énekelni. De vajjon ki lehet, mi lehet? Aztán az az ezüst csengésü hang, a mi a szívet oly saját-ságos módon megrezegteti . . .

— Szabad egy kis bort töltenem?

— Kérek, de csak egy keveset, jócskán vízzel keverve.

— Engedje meg nagysád, hogy ámbár még nincs szerencsém közelebből —

— Bocsásson meg Csantay úr, hogy félbeszakitom, hanem én igazán neveletlen egy teremtés vagyok. Egészen megfélekedtem róla, hogy magamat bemutassam. Az én nevem Földes Ilona, nevelőnő, a ki a fővárosból új állomásheiyére, Vöröspartra utazik. Ez a kellemetlen kaland, mely különben az ön páratlan szivességéből váratlan kellemes folytatást nyert, egészen kihozott a sodromból.

— Kérem. Tudja Isten nagysád, de én gyanitottam, hogy Ilona, ámbár megfelelőbb vezetéknév volna —

— Tündér, nemde?

— Azt kell hinnem, hogy csakugyan az, mert a gondolatomat is kitalálja.

— Sőt még azt is merem állítani, hogy más valamit is gondolt már magában felőlem. Ez a leány igazi — ragyogó szépség.

Csantay a boros pohárral kezében, bamulva tekintett reá.

— Honnan tudom? Oh ez nagyon természetes, — szólt olyan hangon, mely majdnem bánatosan hangzott s mely ment volt minden hivalkodástól. — Hisz ez az én gyászos végzetem, hogy mindenki Tündér Ilonát lát bennem s mindenki azt mondja felőlem, hogy »igazi ragyogó szépség«.

Csantay olyanformán meresztette szemeit Tündér Ilonára, mint a ki kezdi nem érteni a dolgot.

— Sehogysen fér ugyan a fejembe, de ha kegyed állítja, utóvégre nem lehetetlen. De ne tessék ám rossz néven venni ezt a kis kételkedést! — szólt elgondolkozva. Ilona mosolyogva intett nemet. (Egek ura! ez a mosoly!) — Hanem most már engedje meg, hogy ott folytassam, ahol elhagytam s ezt az első poharat az én — semmitől sem tartson kérem — nos tehát, az én szeretetreméltó — ezt csak megengedi? — vendégem egészségre üritsem.

Ilona kecses főhajtással köszönte a toastot és oly elragadó, kedves mosoly kíséretében koczintott, hogy Csantay rögtön abban állapotodott meg önmagában, hogy nem ragyogó szépség ez, hanem valósággal »észbontó«.

— No lám! Csatóné mákos meg dióspatkóról is gondoskodott. Az igaz, hogy ezek nélkül el sem lehet karácsony éjszakáját képzelni. Nálunk otthon, Csantaréten —

— Hát még sem tévedtem! — szólt Ilona majdnem önkénytelen.

— Miben?

— Miben? Hát abban, hogy mi tulajdonkép régi ösmerősök vagyunk.

— Hogy-hogy?

— Az igaz, hogy már jó régen volt. Talán nem is igaz. Nem lehettem több 7—8 évesnél, a mikor elkerültünk Csantarétről. Hanem azért még egész tisztán emlékszem Csantay Kálmán földbirtokosra.

— Az én Istenben boldogult édes apám.

— A kinek többek közt volt egy pajkos Béla nevű fia.

— Biz én vásott kölyök voltam.

— Nos tehát? Nem emlékszik a csantaréti jegyző, Feldmann Péter családjára? Akkor még ez volt a nevünk s atyám csak később magyarosította meg.

— Dehogy nem! Most már jól emlékszem. Feldmann bácsinak két lánykája volt: a kis Gizuska, meg Ilonka, a ki senki más, mint az én —

— No mondja csak ki: mint az ön ragyogó szépségű Tündér Ilonája.

— Ez aztán igazán bámulatos. Ennél kedvesebb karácsonyfiában a jó sors csakugyan nem részesíthetett volna.

— Miért?

— Miért? Nagyon egyszerű s mégis nagyon fogas kérdés. Öszintén szólott, de hát hamarjában ő maga sem tudta, hogy voltaképen és tulajdonképen »miért?«

— De hisz ez igen természetes. Képzelve csak el kedves Ilonka nagysád, milyen lett volna ez az én karácsony-éjszakám, ha kegyed tévedésből nem itt száll ki, egyedül, vagy legföllebb Ferencz társaságában.

— Megkövetem, igenis! — riadt föl a bóbiskoló Ferencz.

— Szedje le az asztalt és hozza be a tea-főzőt Ferencz.

— Így pedig nemcsak a lehető legkellemesebb társaságot, hanem még legszebb emlékeim fölélédését is kegyednek köszönhetem. Valószínű, hogy elleptek volna ez estén máskülönben is, de más, bizonyosan egész más lett volna. Most édes még a kesernyése is. És szemei Ilona arczába mélyedtek.

— Nem röstellem bevallani, hogy arcvonásaira csak úgy homályosan — persze! tizenhat év nagy idő, hanem azért —

— Talán álmaiban, legszebb álmaiban látta, ugyebár?

Bélának csakugyan ilyesmi volt a fejében s a nyelvén.

— Bocsánat. Elfelejttem, hogy ezt kegyed már százszor meg százszor hallhatta másoktól s hogy nincs inyére. Szó a mi szó, de a szemeire, erre a két — no igen! erre a két bogárfekete szemre, most már egész világosan emlékszem.

— Csak úgy képzeli. Aztán különben is keveset, csak az iskolai szünidők alkalmával volt otthon Csantaréten. Meg ugyan mit is látott volna rajtam, a ki akkor még csak olyan cseperedő gyermeklányka voltam. De hát ön, Csantay úr —?

— Azt akarja kérdeni nagysád, hogy jutok én ide s miért nem gazdálkodom inkább Csantaréten, apám örökében? Magamnak sem volna ellene kifogásom,



de hát nem úgy volt megírva. Ha nem untatja, elmondom, hogy kerültem a szárnyas kerék szolgálatába. Különben nagyon egyszerű, mindennapi történet.

Ott jogászkodtam én is a fővárosban, mint sok annyi más pajtásom, de hát a tanulásban nem nagyon erőltettem meg magam. Majd ráérünk arra még! Mikor aztán neki fohászokodtam volna, akkor már késő volt. Szegény atyám hirtelen meghalt, a családi birtokon pedig több adósság volt, mint a mennyit megért. Ha élni akartam, kenyér után kellett látnom. A vasút iránt mindig bizonyos előszeretettel, vonzódással viseltetem s így lett aztán vasutas belőlem.

— Ne vegye zokon ha őszintén kimondom, hogy azt soha még csak nem is álmodtam volna, hogy itt Szénás állomáson —

— Csantay Bélára, a valamikor gazdag csantaréti család egykor nagyreményű sarjára bukkanjon, ki tartalék hivatalnok minőségében az állomási főnököt helyettesítse. De hát biz az megesik az élet tarka-barakaságai között. Eddig különben nem volt okom megbánni, hogy e pályára léptem. Higyje el nagysád, meg van ennek is a maga különös varázsa, melyet csak mi, vasútasok ismerünk. Való igaz, hogy nem minden olyan, a mint az ember magának képzeletben kifesti, de hát kinek és melyik pályán valósul az ember minden rózsás álma? — Azután mondja csak kedves nagysád, ez a szivar, melyre szives engedelmeből rágyújtottam; ez a tea, melynek zamatos levét szűröcsölöm, nyujthatna-e nagyobb élvezetet akkor, ha nem vasúti hivatalnok, hanem milliomos — a mi kü-

lönben elismerem, nem rossz mesterség — vagy főispán lennék? Találhatnék-e nagyobb gyönyörüséget az ön — ha megharagszik is érte, ezuttal kénytelen vagyok kimondani — az ön ragyogó szépségében?

Béla egészen belemelegedett, Ilona pedig látható érdeklődéssel hallgatta.

— Igaza van. Az élet, a világ tulajdonkép olyan, mint a minőnek mi magunk látjuk, magunk érezzük.

— Alig akad ember — folytatá Csantay — ki ha újra pályát kezdhetne, másra nem adná a fejét. Meglehet, hogy ha sorra kerülne, talán én is mást választanék. De csak talán. Mert tudja a jó Isten, nekem valami azt sugja, hogy én valamikor még boldog, nagyon boldog leszek.

— Már is az. Higyje meg, Csantay úr, már is az, mert megnyugodott sorsában és remél.

— Hát kegyed? — kérde Béla az őszinte részvét hangján — boldog-e?

Ilona arcza elborult.

— Hogy boldog vagyok-e, azt kérdi? — Nem. Az én életem csupa hányatás, csupa küzködés. Most is futok, menekülök.

— De hát ki bántja, ki üldözi?

— A »ragyogó szépség«.

— Hogy értsem ezt?

Ilona mélyen fölsóhajtott, s aztán mintha egy nehéz bánatos fohászt akart volna onnan elüzni, homlokát végig simítva, így folytatta:

— Különösen hangzik, ugy-e bár? Pedig igaz. — Emlitém már, hogy az én életem töviskoronája, való-

ságos szerencsétlensége az a föltünően tetszetős külső, melylyel a kegyes vagy talán kegyetlen végzet fölruházott. De mondja kérem mit is csináljon egy szegény, becsületes leány, a ki azt a drága kincset meg is akarja őrizni, szépségével? Mennyi küzdelmembe került, míg a nevelőintézetből kikerülve, nagy nehezen az első álláshoz jutottam. Alig tölték ott néhány hónapot, már nem volt maradásom. Bármily hideg, bármily tartózkodó voltam is irányukban, a férfiak csak engem néztek, csak az én kegyeimmet keresték. Hát ugyan melyik nő türi meg az ilyen nevelőnőt házában sokáig? — A férfiak bomlanak utánam, a nők irigykednek s féltékenykednek reám s bármit teszek, bárhogy viselkedem, ezen a ferde helyzeten nem segíthetek. Legutóbb egy gazdag báró családjához kerültem. Két leányka volt őrizetemre s nevelésemre bizva. — Alig telt bele néhány hét s a báró úr, kinek különben szép és kedves felesége volt, belém lett — »szerelmes«. — Bármint kerültem, módját tudta ejteni, hogy nyilatkozzék. Egy egész vagyont ajánlott föl, a gyalázatos, csak legyek az övé, legyek a kedvese. Hisz ezek az urak azt hiszik, hogy pénzért mindent és mindenkit meg lehet vásárolni. És ha a világ összes kincsét lábaim elé rakja, még akkor sem áldozom föl becsüлетemet, rivalltam reá. Ön, a ki a becsület látszataért, azért a kifestett becsületért képes volna életét bármely pillanatban kockáztatni, engem, a szegény védtelen leányt, kinek egyedüli kincse, mindene a becsülete, a tisztasága, nem átallana attól megfosztani. Báró úr! az ilyen ember előttem nyo-

morult, becstelen! — — Tüstént ott akartam hagyni helyemet s minthogy a báró neje nem volt otthon, siettem anyjához, az öreg bárónéhoz, kinek különben is kezdettől fogva szálla voltam a szemében. Tudomásul vette elhatározásomat s tudja, mit mondott bucsuzóul: Kedvesem, ha valaki olyan szép mint kegyed, akkor ne legyen nevelőnő, hanem mutogassa magát — pénzért.

Ilona csak nehezen tudta leküzdeni felindulását s végre is arczán két nehéz könnycsepp gördült alá.

— A vén boszorkány! — tört ki Bélából.

— Szerencsére rögtön kaptam helyet s azonnal útnak is indultam, hogy azt elfoglaljam.

— Talán nem veszi Ilonka nagysád rossz néven a kérdést: miért nem töltötte az ünnepeket inkább családjá körében? Kedves szülei?

— Már rég porlanak.

— Hát Gizuska nővére?

Ilona fájdalmasan, bánatosan felsóhajtott; majd mereven maga elé szögezve tekintetét, csak úgy félhangon mormogta:

— A »ragyogó szépség!« — porba hullott — elszédült, elveszett —

— Tehát ő is meghalt? — kérde Béla.

A leány mintha egy pillanatig küzködött volna, de azután összeszedte magát, szilárd határozott hangon mondá:

— Meg. — A jó Istenen kívül nincs nekem senkim a világon.

Elhallgattak, elgondolkoztak. És az a kis harang, mely a távol falu tornyából e perczen megkondult



s melynek ezüst csengése oly édesen, oly biztatólag lopózott a fülbe, fülből a szivbe, mintha csak azt bongta volna, mint egy édes álom: Ne félj lányka, bizzál benne, — nem hagy ő el — bizzál, — bizzál —! . . .

Jó ideig ültek csendben, szóltan. És gondolatban mind a ketten újra átfutották egész eddigi életüket. — És elérték a jelent, — és fürkészték a jövőt.

Bélának valami bohó ötlete támadhatott, mert egyszerre csak megint ott ült ajkán egy jóizü mosoly.

— Kedves Ilonka nagysád bocsásson meg, de én azt hiszem, ennek a kelletlen állapotnak legokosabb volna — hogy is mondjam csak? — izé — egy merész — dehogy is merész, hisz mi sem volna természetesebb — hanem egy elhatározással kellene véget vetni?

Ilona kérdőleg emelte rá szemeit.

— Én a kegyed helyében férjhez mennék. Ez már csak nem volna nehéz. Mert én ugyan azt el sem bírom képzelni, hogy — — és itt elakadt a szava.

— Hogy meg ne tehessem, ha rászánom magam. Azt akarta mondani ugy-e bár, Csantay úr? Én magam is azt hiszem, hogy nem ütköznék valami leküzdhetlen akadályba — szólt mosolyogva. — Meg is teszem örömet, (tudja Isten, hogy mint történt, de Bélának elakadt a lélegzete) — ha majd akadok valakire, a kivel szivesen lépek oltár elé s a kiről meggyőződöm, hogy nemcsak a szép leányt — mert hisz ezt utóvégre nem vehetem majd tőle rossz né-

ven, — hanem egy kicsit magát Földes Ilonát is szereti.

A kis harang meg csak egyre zúgta-búgta: »Bizzál benne, bizzál — bizzál!«

— De ugyan — Béla egészen másképp akarta folytatni, hanem csak oda lyukadt ki, hogy — ugyan mit is harangoznak ilyenkor?

— Hát éjféli misére.

— Az ám! De hogy is nem jutott eszembe! — Nini! Hátha mi is ünnepelnők a Megváltó születése napját a magunk módja szerint. Ott áll egy meglehetősen jó zongora. Kegyed bizonyosan ért hozzá. S aztán van-e szebb, lélekemelőbb áhitat a dalnál, a zenénél?

Ilona nem sokáig kérette magát, hanem oda ült a zongorához s egy-két futam után rázendített egy »Áve Máriá«-ra. Nem sok művészettel, de annyi bensőséggel, annyi melegséggel, oly szívhez szólón fakadt ajkáról a dal, hogy Béla egészen átszellemült. És a dal szárnyain egy szebb, boldogabb világba röppent képzelete . . . . Hej, beh pompás világ is volt az! Akadt ott minden, minden, még egy szép kis aranyos feleség is . . . .

Ilona, a mint lelke búján-baján a fohászszerű énekel könnyített, Béla kértére csakhamar elzengte, hogy »Csak egy kis lány van a világon« — de már ezt Béla is ugyancsak tóditotta. Azután pedig se szeri, se száma nem volt annak a sok szebbnél-szebb magyar nótának, a mit ott eldaloltak egymás gyönyörűségére.

Andalgásukból Ferencz csoszogása zavarta fel őket.

— No mi az Ferencz?

— Megkövetem — gondoltam magamban — talán a nagyságos kisasszony hozzá vagyon szokva?

— Mihez?

— Hát követem, már mint karácsony éjszakáján ólmot szokott önteni a fejérenp. Azért hát csak összeszedtem egypár ócska plombát.

— Azt bizony okosan cselekedte Ferencz. De hiszen látom én, hogy nem korpa van a maga fejében.

— De nem ám, követem alásan!

Ilona készségesen hozzájárult az ólomöntéshez.

Sok mindenféle furcsa figurát kihalásztak már a vizes tálból s valamennyivel tisztába jöttek vagy ha nem, hát ráfogták, hogy micsoda. De most egy kissé meg voltak akadva. Sehogy sem tudtak arra nézve megállapodásra jutni, hogy az, a mit Ilona utoljára öntött, mi is légyen voltaképen. Ilona váltig azt állította, hogy teknő. De Béla ezzel szemben erősködött, hogy ő még soha mig e világ, nem látott ilyen lábas teknőt.

— De hát akkor mi? — kérde Ilona egy kissé neki hevülve.

— Nekem ugyan ugy rémlik — válaszolt Béla — mintha már láttam volna efféle jószágot. De ebben a pillanatban csakugyan nem tudnám megmondani. S e mellett szemei olyan sajátságos fényben, oly hamisan ragyogtak. Tudja mit, nagysád? Kérdezzük meg Ferenczet.

— Ugyan minek? Érdemes is volna szegény öreget fárasztani.

— De biz én behivom, hadd mondja meg ő. Jöjjön csak Ferencz!

És Ferencz előballgott.

— Mondja csak Ferencz, minek nézi maga ezt a darab ólmot?

Ferencz figyelmesen szemügyre vette.

— Megkövetem, ez nem egyéb, mint egy — bölcső. Az a'!

— Az ám! Csakugyan, most már én is világosan látom — szólt Béla.

Ilona arcza lángba borult és semmikép sem birta zavarát palástolni.

— Azt tartják, követem, — okoskodék tovább Ferencz — hogy a ki karácsony éjszakáján ilyet önt, az egy év leforgása alatt megházasodik.

— Ő nagysága öntötte.

— Vagy ugy? No hát akkor — követem — férjhez megy.

— De csak okos ember is maga, Ferencz — dicsérte Béla.

— Hát követem, tekintetes főnök úr, nem estem éppen a fejem lágyára. Ezzel aztán ismét vissza fordult.

— Látom — szólt Ilona — hogy engem önök minden áron főköttő alá szeretnének bujztatni.

— Nos? és olyan nagy baj volna az, ha akadna valaki, a ki önnek is tetszik s a ki nemcsak a szép leányt, hanem egy kissé Földes Ilonát is szereti? — Ámbár vajmi nehéz volna ezt a kettőt egymástól szétválasztani.

És Béla mélyen, nagyon mélyen a leány szemei közé nézett.



Ilona újra elpirult és lesütötte szemeit.

Innen túl a társalgás sehogy sem tudott valami nagyobb lendületet venni. Bármint erőlködött is Béla, csak ötölt-hatolt, csak bakalázott. Persze! mert hogy egészen máson járt az esze, mint a mivel a nyelve próbálkozott.

Egyszerre csak összerezzen.

Az éj csöndjében három, egymást egyenlő időkben követő harangjel hallatszott, mely még két izben ismétlődött.

— Ámbár szinte hihetetlen, hogy már három óra volna, — de — szólt óráját megtekintve, csakugyan úgy van. Ez nekünk, azaz hogy tulajdonkép csak kegyednek szól, Ilona nagysád. Fél óra múlva itt a vonat. (Fél óra múlva vége ennek a szép álomnak, gondolá magában s vajjon lesz-e valamikor folytatása !)

— Csakugyan nem is képzeltem Csantay úr, hogy figyelmetlenségem következtében Szénás állomáson még ily kellemes karácsony-éjszakában legyen részem. S ezt csakis az ön páratlan szivességének s előzékenységének köszönhetem.

— Kettőnk közül csakis én lehetek az, a ki köszönettel tartozik. Egy szép, felejthetetlen emlékekkel lettem gazdagabb.

— Öszintén mondhatom, hogy én sem felejttem egyhamar ezt a pár igazán kellemes órát.

— Egyhamar talán nem. De valamikor mégis csak elfelejti — mondá Béla szomorusággal.

— Ne tartson oly nagyon feledékenynek Csantay úr.

— Ebben a hitben egészen boldoggá tesz — szolt Béla ismét fölvidulva. Nagy hirtelen pedig olyan arcot öltött, mint a kinek valami igen jó ötlete támadt.

— Máskülönben pedig mit szólna kedves Ilona nagysád hozzá, ha mai vendéglátásom viszonzása, vagy mondjuk — ámbár ez esetben csunya szó — de hát mondjuk, meghálálása fejében egy szivességre kérném? — s ezzel egy kis gondosan összegöngyöltett csomagot vont elő zsebéből.

— Előre is tudom, hogy olyat kíván, a mit biztosan s készséggel megígérhetek.

— Ennek az együtt töltött éjnek emlékére fogadja el tőlem kérem ezt a kis csomagot. Nincs benne más, mint egy régi, kopott aranydió, az én egyik gyermekkori karácsonyfámról. Egy csunya, nagyon csunya karácsony-éjszakámon találtam valamikor a holmim között. Pedig akkor egész más valamit kerestem. Talán az életemet mentette meg. Azóta mindig magamnál hordom. Ez volt az én talizmánom. Ugy sejtettem, hogy valamikor még szerencsét hoz.

— De hát akkor hogy foszszam meg tőle?

— Fogadja el kérem. Jó helyen lesz. Különben attól tartok, hogy mint a csantaréti uradalom utolsó birtokomban lévő drágasága, még ez is a hitelezők körmei közé kerül — tette hozzá nevetve.

— Ha örömet szerzek vele, szívesen elfogadom.

És Ilona nemsokára ismét vonaton ült, hogy véletlenségből megszakított útját folytassa. Béla, mióta vasútas, vonatot még ily nehezen nem menesztett.

— Isten áldja Péntek bácsi, — bucsuzott a szép leány Ferencztől tréfásan a kocsiszakas nyitott ablakából.

— Szombathy Ferencz, csókolom kezit nagysága!  
A vonat megindult.

— Isten önnel!

— Isten vele! édes barátom. *A viszontlátásig . . .*

Ilona kendőjét lobogtatta. Béla sokáig, nagyon sokáig nézett a vonat után. Még akkor is, mikor már semmit sem látott belőle . . .

Vajjon mi lesz ennek az igénytelen karácsonyi történetnek a vége?

Talán valami nagyobb fejtörés nélkül is eltalálhatjuk.

Pásztorok! pásztorok!  
Midőn Bethlehembe



# A CSÖRGŐ KIGYÓ.



KÁRPATI JÁNOS.



# A CSÖRGŐ KIGYÓ.

IRTA:

KÁRPÁTI JÁNOS.

**A**z istenben boldogult kiállítás idejében történt, már tudniillik a budapesti országos kiállítás idejében.

A vasutakra aranyos napok jártak. Azt se tudták még akkor, hogy mi fán terem a zóna, azért mégis volt utas annyi, a mennyi csak kellett.

Azaz hogy sokkal több volt, mint a mennyi kellett! Legalább maguk az utasok azt mondták, a kalauzok is azt mondták és a személypénztárnokok is azt mondták. Hogy a vasutak részvényesei mit mondtak, azt a krónika nem jegyezte fel, de azok aligha voltak egy véleményen az utasokkal, meg a kalauzokkal.

A sajóvidéki helyi érdekű vasut Kishalom állomására nagy zakatolva bebaktat a vegyes vonat. A kalauz kétségbeesetten néz a beszállni készülő töméntelen atyafira, teljes tudatában lévén annak, hogy a harmadosztályu szakaszok máris zsufolva vannak.

A szárnyas kerék.

Azt a problémát, hogy az isteni gondviselés és a sajóvidéki helyi érdekű vasút igazgatósága által tiz embernek szánt helyen miképpen lehessen tizenötöt elhelyezni, már az előző állomásokon szerencsésen megoldotta. Most már aztán nem marad egyéb hátra, mint az ultima ráció: megnyitni a szürös, gubás atyafiak előtt az egyetlen első- és másodosztályu kocsiját.

Hejh pedig ez a félig gyönyörű zöldre, félig még gyönyörűbb sárgára mázolt kocsij mindig büszkesége és szemefénye volt a sajóvidéki helyi érdekű vasútnak, a mire annál is inkább jussa volt, mert az vala az egyetlen, a mit a nevezett vasút »kocsitelepe« magáénak mondhatott. Ez az egy is inkább csak parádénak megy a vonattal; a sajóvidéki helyi érdekű vasutak t. cz. publikuma mokány negyvennyolczas és ennél fogva telivér demokrata lévén, a zöldre még sárgára mázolt díszes alkotmányba csak nagy ritkán akad egy-egy pasasér. És ha akad, hát bizonyára az is külföldi, — már tudniillik, hogy legalább is a szomszéd vármegyébe való.

Elég az hozzá, hogy Kishalom állomáson fel kellett nyitni ennek a féltékenyen őrzött kocsinak az ajtóit. Felnyitották.

Ügyancsak nagyot nézett az az egyetlen utas, a ki eddig ázsiai kényelemben nyújtózkodott a második osztály egyik szakaszának bőrpamlagán, a mint egyszerre csak bebotorkál hozzá vagy egy tuczat kékbeli atyafi; a kalauz csak nagy nehezen tudta vele megértetni, hogy hányadán áll a dolog.

Akkor aztán szépen belenyugodott, sőt a mint a vonat újra megindult, még barátságos beszélgetésbe is ereszkedett útitársaival. Az atyafiak száját tátva hallgatták a beszédét; de nem is csoda: ritka világotlátott ember volt és a merre járt, mindenütt a legbámulatosabb kalandokon esett át. Ilyet még Fejes Barnabás öregbiró uram se hallott világéletében, pedig fiatalabb éveiben ő kelme is csak eleget járt-kelt a világban, még Taliánországban is megfordult azokban a régi jó időkben, a mikor még a német kötéllel verbuválta volt össze az ármádiát.

Csak hallgassuk meg például, hogy mi történt vele a legsötétebb Indiákban, a mikor nemrég ott járt krokodilusokra vadászni.

— Hát biz én kora reggeltől késő délutánig kószáltam már a rengeteg őserdőben és még egyetlenegy árva krokodilust se tudtam lőni, — mindössze egy apró kolibri-madarat puffantottam le, a mit aztán egy nagy gombostüvel mindjárt oda is tűztem dísznek a vadászkalapomhoz. Iszonyatosan el voltam fáradva; ledöltem egy czédrusfa alá és nyomban el is aludtam. Alig alhattam azonban vagy egy kis fertályórát, a mikor sajátságos zajra ébredtem fel, mintha valaki egy jókora kosár diót rázogatna közelemben. Rögtön felismertem ezt a hangot: egy csörgőkigyó farkának a zörgése volt az, a legveszedelmesebb mérges csúszó-mászó állaté, melynek a csipése egy másodperc alatt megöl akár egy elefántot is.

Itt művészi pauzát tartott, miközben Fejes Barnabás uram és érdemes társai lélegzetüket visszafojtva

lesték, hogy mi lesz ennek a veszedelmes kalandnak a vége.

— Ész nélkül ugrottam talpra és futni akartam — folytatá az érdekes idegen, — de lábaim mintha gyökeret vertek volna a rémülettől. Nem röstellem bevallani uraim, hogy én, a ki szokva voltam hozzá, hogy bátran szemébe nézsek a vérengző oroszlánnak, az undok krokodilusnak, a vérszopó skorpiónak vagy akár a mindannyinál veszedelmesebb kakadú-állatnak is, most az egyszer úgy reszkettem, akár csak a nyárfalevél . . .

No hiszen szó a mi szó, de Fejes Barnabás bíró uram és társai is úgy reszkettek a nagy lelki fölindulás miatt, akár csak egy tuczat nyárfalevél.

— Alig telt bele egy percz és már éreztem, a mint a csörgőkigyó a lábamra csavarodik. Persze nem merem moczczanni sem, mert nagyon jól tudtam, hogy a legcsekélyebb mozdulat rögtön csipésre ingerelné a kigyót, mely mindig feljebb és feljebb kúszott rajtam. Végre elérkezett a borzasztó pillanat: a kigyó nyakam köré tekergőzött és fölemelte undok fejét arczom felé. Iszonyattól eltelve behunytam a szemeimet és Istennek ajánlottam a lelkemet . . .

Ismét néhány percznyi szünet következett. Fejes Barnabás uram és a többiek kidüledt szemekkel lesték a folytatást, körülbelül úgy érezvén magukat, mintha mindegyiküknek a nyakán ott tekergőznék az a fürtelmes féreg.

— Alighogy nagy szorongva elmondok magamban egy Miatyánkot, hát uramfia, mi történik? Nyakam



körül egyszerre csak lazulni kezd a gyűrű és érzem, a mint az állat ismét végig csúszik rajtam, mindig lejjebb és lejjebb, végre a fűben hallom a csörgését a mint tova siet. Kinyitottam a szemeimet, meg valék mentve!

Fejes Barnabás uram és társai megkönnyebbülten sóhajtottak fel.

— És tudják-e önök, hogy mi volt az én megmentőm? Nem találják ki, ugy-e? No hát, a kis kolibri-madár! A csörgőkigyónak ugyanis — ezt csak azután tudtam meg — a kolibri-madár a legkedvesebb eledele; az a hunczut féreg megérezte a kalapomon az ő kedvencz pecsenyéjének a szagát és azért mászott fel rajtam, hogy azt birtokába kerítse; el is vitte szerencsésen a kalappal együtt, mert biz az jól oda volt tűzve! Csak ekkor kezdtem magamat istenigazában elröstelni előbbeni gyavaságom miatt. »No várj«, gondoltam magamban, »most majd én ijesztek te rád!« Bölcse tudtam, hogy a kigyó, a mikor jól van lakva, olyan tehetetlen magával, mint egy ma született csecsemő. Vártam szépecskén, a mig gondoltam, hogy no most már felfalta a kolibri-madarat, akkor aztán utána settenkedtem és szerencsésen el is csiptem . . . Meg akarják kegyelmetek nézni? Itt van ebben a tokban, ni!

E szavakkal egy hosszukás, keskeny bádogtokot vett elő és veszedelmes buzgalommal kezdte nyitogatni.

— Micsoda? — kiáltott fel rémülten Fejes Barnabás uram. — Már minthogy ebben a tokban van? . . . A csörgőkigyó?

— Hát persze, hogy a csörgőkigyó!

— Tyüh, a ki áldója van! — tört ki erre a buzgóság Fejes Barnabás uramból. — Ki ne nyissa az úr azt a micsodát, ha Istent ismer! Hát azt hiszi az úr, hogy mink azért keltünk útnak Kishalomból, hogy kigyókkal marassuk meg magunkat? . . . Hejh, konduktor úr, hallja! Állítsa meg azt a masinát, hadd szállunk ki nyomban!

— Persze, hogy kiszállunk! Ki hát! — üvöltött kórusban a nyolcz atyafi. — Hejh, konduktor, megálljon kend! . . . Tűz van! . . . Segítség! . . . Gyilkos! . . .

A kalauz, a ki a szomszéd kocsiban lukasztgatta buzgón a jegyeket, szerencsésen leintette a vonatot.

A nyolcz atyafi — élükön Fejes Barnabás öregbiró urammal — rohanvást-rohant ki és egymást túlkialbálva magyarázgatta a kalauznak a történeteket mindaddig, a míg nagy nehezen meg tudták vele értetni, hogy az az úr odabenn holmi életveszélyes fenevadakat hurczol magával egy hosszú pléhkaliczkában és ők ennél fogva a világ minden kincseért sem utaznak tovább ezen a vonaton. Neki is indultak rögtön a legközelebbi állomás felé gyalogszerrel, hogy onnan aztán más vonattal folytassák útjukat.

A vonat ismét megindult, a kalauz pedig elszánt arcczal lépett be a mi utasunkhoz. Azaz, hogy csak úgy az ajtóból szólalt meg, bölcs előrelátással nyitva hagyván az ajtót háta mögött.

— Kérem alásan . . . bocsánatot kérek . . . az üzletszabályzat III-ik paragrafusa szerint tiltva vagyon

utasoknak, hogy közveszélyes tárgyakat vigyenek magukkal a szakaszba . . . Tetszik tudni?

— Tudja a manó! Mi közöm hozzá? — felelt az utas meglehetősen udvariatlan hangon az illedelmes kérdésre.

De már erre a kalauz is kezdett neki melegedni.

— Hogy mi köze hozzá az úrnak? . . . Hát csak az a köze van, hogy éppen az úr hurczol magával ilyen közveszélyes tárgyakat!

— Már minthogy én?

— Persze, hogy az úr! . . . Hát az a dörmögő kigyó vagy mi az Isten csodája, kutya?

— Kutyának nem kutya, de közveszélyesnek se közveszélyes.

-- Már hogyan volna az az undok féreg veszedelmes, mikor mindjárt már meg csip!

— Ugyan, ugyan. . . Hát hogy az ördögbe csipne szegény, mikor másfél esztendő óta ki van — tömve.

A kalauznak szinte leesett az álla, úgy elbámult hirtelenében.

— Ki van tömve? — ismétlé végre.

— Persze, hogy ki van tömve! Csak nem hurczolok tán a maguk kedvéért eleven kigyókat magammal.

— Hjah, hát akkor miért nem mondta ezt meg mindjárt az útitársainak?

— Hiszen éppen el akartam nekik mondani, hogy az a buta féreg az ő mohó falánkságában, nemcsak a kolibrít falta fel, hanem vele együtt a vadászkalapomat is, meg a gombostűt is és ettől aztán szépecskén meggebedt, mikorra rátaláltam. De ekkorra már

az én igen tisztelt útitársaim úgy itt hagytak a fakép-nél, mint szent Pál az oláhokat. Tudja a jó Isten, hogy mi ütközött hozzájuk!

A kalauz nagyot nézett, aztán mérgesen becsapta a kocsiajtót és dörögve távozott. De több utast nem is eresztett be a szakaszba.





# A VASÚTI PÉNZTÁRNOK.

RAJZ A VASÚTI ÉLETBŐL.





# A VASUTI PÉNZTÁRNOK.

Rajz a vasuti életből.

IRTA :

KADA ELEK.

**R**ózsaberki úr! Gratulálok! Itt a kinevezés. Holnap-tól kezdve Almavár állomásnak ön a személypénztárnoka!

Rózsaberki úr tenyere a hirtelen örömtől úgy ránehedett a táviró gépre, hogy egyszerre megakasztotta a szomszédállomás beszédjét. Hiába zörgette a másik távirász a billentyűt, hiába mérgelődött a kar-társ, elakadt a villany. Hogy ne akadt volna el? Mikor egy vasúti tisztképző tanfolyam végzett hallgatója elér ahhoz a nagy fordulóhoz, hogy egy ország állomásainak jegyei fölött gyakorolhatja a felügyeleti jogot, hát akkor még a villám is elmélázhat a nagy eseményen.

Az izgatott ifju kirugta maga alól a széket, összekoczcintotta a cipője sarkát s derült ábrázata egyszerre átcsapott a hivatalos komolyságba, mikor az állomásfőnök a felebbvalói tekintély hangján osztogatta a jó tanácsot.

— Pontosság, szorgalom és lelkiismeretesség lebegjen mindig Rózsaberki úr szemei előtt. A felebbvalók iránti tisztelet, a közönséggel való előzékeny érintkezés, — hangsulyozom, Rózsaberki úr: a közönséggel való előzékeny magatartás és a kötelesség teljesítésében is nyilvánuló jó modor lesz legfőbb tényezője az ön jövőjének.

A fényes reményekkel telt gyakornok mély hajlongásokkal fejezte ki a jó tanácsokért köszönetét s szinte bosszankodott, hogy ebben az ünnepélyes perczben az öreg pénztárnok valóságos gúnyos arcfinorítások és fumigáló hadonázásokkal turkált az asztalon heverő iratok között.

Alig tette ki a lábát a főnök, a pénztárnok oda fordult ujdonsült kollegája felé. Zubbonyának zöldes szürkébe átmenő kékes sárga zsinórzata, a cipők kopott sarkaira boruló keshedt nadrágszár és az ezer irányu tüskés szakál nyílt bizonyítékai voltak annak, hogy a pénztárnok úr a vasúti szolgálat gyakorlati terén már szerzett annyi tapasztalatot, hogy ő is feljogosítva érezte magát a tanácsadásra. Egyik szemét beszorítva, a másikat kimeresztve foghegyen kezdte a beszédet.

— Hát aztán maga mind elhiszi ezt, Rózsaberki úr?

— Kérem. Hogy ne hinném?

— Hahahaha! Barátom, maga egy tapasztalatlan »tanfolyamista«, hát még azt is elhiszi, hogy a távjelző zöld lámpása a betlehem-i csillag, a melyik a maga üdvösségének a reményét keleszti fel naponta; hanem én nem tegnap irtam alá először a menet-levelet, hát



jól tudom, hogy az a zöld színű lámpás nekünk is szól. Azt mondja, hogy: »Lassan kullogsz előre vasutas, ha ugyan el nem akadsz.«

Az új pénztárnok azt hitte, hogy Buzogány úr, az öreg pénztárnok, csak tréfál, hát kötelességének tartotta egy hivatalos mosolylyal adni tetszésének kifejezést a sikerült élcz fölött. Hanem mikor azt látta, hogy Buzogány úr rémes kaczagással kiáltja: »előzenység«?! s a másik perczben már ugy odavágta a számadó könyvet az asztalra, hogy százfelé repült a sok rovat-lap, az almavári állomás közönsége iránt táplált érületét pedig azzal fejezé ki, hogy egy rugással felfordította a köpöládát; az elképedt ifju vasutas agyában majdnem vészes gondolatok cikáztak át s csakis az oszlatta el borus aggályát, hogy Buzogány úr hivatalos papirošnak magánczélra való használatában rajtakapatván, e miatt éppen az nap sujtatott 50 krajczár büntetéssel.

Az ilyen elfogult ember véleménye nem irányadó. Nem is adott rá a fiatal pénztárnok, hanem a helyett hűségesen átlapozgatta a pénztárkezelésre vonatkozó szabályzatokat s másnap oly hivatalos komolysággal állt a pénztárt átadó biztos előtt, mintha legalább is az államadósság törlesztésének a tervezetét bizták volna reá.

Pompásan haladt a munka. Rózsaberki úr egész mennyországot látott a hivatalban. A régi pénztárnok által bepiszkolt asztalt leporolta, kitisztította; tentatartó, toll, olló, porzó olyan rendes glédába álltak, mintha kirakatban volnának; könyvnek, füzet-

nek, papirnak csak úgy meg volt a maga kiosztott helye, mint a szekrényben sorakozó jegyeknek. Egy szóval olyan volt az irodában a rend, hogy még a soha semmi dolgot meg nem dicsért állomásfőnök is azt mondta rá: »Ez már tiszta munka.«

Hát még a hivatalos teendők! Mikor Rózsaberki úr az első napi számadást összeállította, hát csak úgy reszketett a keze az izgatottságtól. Nem győzött ügyelni a betűire meg a számjaira. Nem lesz-e görbe szára a négyesnek? Nem lesz-e nagyon púpos a hármas? Milyen hajlása van a nagy betűnek, meg a kis betűnek? Ezek a dolgok mind nagyfontosságúak voltak, mert azt hallotta, hogy a pénztárt rovincsoló vizsgálónak olyan az eszejárása, hogy még a szám farkának a kunkorodásából is ki tudja sütni a hibát. Ő pedig meg akarta mutatni, hogy tiszta kezű, pontos ember. No az igaz, hogy ez ellen még a kezébe kerülő pénznemeknek se lehetett kifogásuk, mert még a legelgyűröttebb bankót is addig vasalgatta, hogy olyan simán lapult a fiókban, mintha dróttal lett volna kipöczkölve. A közönséggel való érintkezés pedig valóságos lelki gyönyörűségére szolgált. Nem volt olyan kérdés, a mire udvariasan ne válaszolt volna. Szinte hízelt az önérzetének, ha a legutolsó kofának is elmagyarázhatta, hogy mily biztossági hatása van az ürféknek s mily befolyása van a rázásra a kocsikapcsolási rendszernek. Az almavári közönséget valóságosan elragadta az előzékenységével s Buzogány úr állításainak ellenére is kezdte érezni azt, hogy az ember életében még is csak nagy tényező a modor.

Az első napok szép reményeit egy szerencsétlen véletlen zavarta meg. A nagy sietségben egy borsónyi poczát fröcscentett a pénztári számadásra. Kényes volt az eset. Ha kivakarja, hát megbüntetik. Ha ott hagyja, akkor meg a vizsgáló szeme akad meg rajta s azt mondhatja: ejnye, de piszkos ember maga Rózsaberki úr! Addig tépelődött magában, hogy utóvégre is Buzogány úrnak panaszolta el baját. Erre a bizalmas panaszra aztán ez atyai hangon mondá: Hallja-e barátom, so'se törődjék maga azzal a poczával; sokkal nagyobb disznója van annak az igazgatósnak, a melyik ilyen embert szegődtetett a szolgálatába. Különben legyen nyugodt, majd rászokik még arra is, hogy attól se ijed meg, ha egy falka malacz rőfög a számadásából.

Megnyugtatás helyett csak szörnyűködés foghatta el az ifju pénztárnokot ettől a diszciplinát sértő nyilatkozattól s egész éjjel az a rémes álom gyötörte, hogy egy vonat se akart bejönni az állomásra, mert a váltó tárcsája egy ijesztő nagy vörös poczát mutatott feléjük.

A nagy aggodalomtól végre szerencsésen megszabadult. Mikor ugyan az állomásra érkezett a nyárstekintetű vizsgáló, hát még a vér is meghült benne, hanem aztán egekbe képzelte magát, mikor az apróra-cseprőre való böngészések után rendben találták a számadást s a vizsgáló dicsérőleg mondá: Jól kezdi Rózsaberki úr, csak így is folytassa! Madarat lehetett volna vele aznap fogatni, mert képzeletében mintegy látta, hogy a vizsgáló belejelenti a nagy pontosságot az

üzletvezetőségnek, az üzletvezetőség az igazgatóságnak, igazgatóság a miniszteriumnak s utoljára még a miniszter is bolingatva mondogatta magában: Ejnye, mégis csak derék gyerek ez a Rózsaberki Tihamér. Álmában már pláne az angyalokkal is komázott, a kik zsolosma-zengése mellett varrtak a zubbony gal-lérjára egy arany csillagot.

Ezen a napon még inkább tapasztalta az almavári közönség, hogy milyen előzékeny embert nyert az új pénztárnokban. Kopogott a bélyegző, röpültek a jegyek, csörgött a pénz s a pénztár előtt nyüzsgő tömeg nemcsak gyorsan jutott a kívánt jegyhez, hanem mindegyike élvezhette a pénztárnok nyájas szavát. Ez a gyorsaság azonban legkevésbé sem elégitette ki Rosenblum urat, a sarki sajtóst. Nagyon hátraszorult s nehezeére esett várni, hogy a sor rákerüljön. Egy sajtóshoz mért gyakorlati érzékkel tehát így kezdett gondolkozni:

Ez az előttem álló tömeg csak nép, én pedig kereskedő vagyok. A nép csak utazik, én pedig szállítok is. Nekem tehát a vasúthoz nagyobb a jussom. Igen, de a tömeget nem lökhetem el magam elől, a pénztár ajtajára pedig az van írva: Idegeneknek tilos a be-menet. Mit idegen? Én vagyok idegen, vagy a pénz-tárnok idegen? Hisz tegnap este is nálam evett tiz deka lip-tói túrót. Ő tudja, hogy én vagyok a Rosen-blum, én tudom, hogy ő Rózsaberki Tihamér. Mit idegen? Aztán a pénztárnok úr finom ember, mint a prima klasszis ementhali.

E gondolatok után Rosenblum úr eloldalgott a tö-



meg mögül, odasompolygott az ajtóhoz, s halkan becsuszott a pénztárnokhoz. Mosolyogva köszönt, fejcsóválva méltányolta a pénztárnok óriási tehetséget igénylő munkáját s a háborgatási szándék távoltartásának kifejezése mellett rekomendálta a frissen érkezett lipiói túrót és ezzel kapcsolatban kért egy szomszédforgalmi harmadosztályu zónajegyet. Rózsaberki ur azonnal eleget tett kívánságának, a mire a sajtos olyan ábrázattal távozott a pénztárból, mintha azt akarta volna kifejezni, hogy ő dirigálja az egész vonatot.

Ez az arczkifejezés s maga a művelet szemét szurta a háttérben álldogáló jegyzőnek, a ki úgy gondolkozott, hogy a mi nekem szabad, az nem szabad a Rosenblumnak, de a mi a Rosenblumnak szabad, az nekem is szabad, tehát én is bemegyek. Be is ment, jegyet is kapott s ő is elégülten távozott. Csakhogy ezt látta a járásbíró meg a szomszéd árendás, tehát ők se akartak hátrább maradni s ők is hasonlóan cselkedtek. Ennek az esetnek aztán az lett az eredménye, hogy az almavári közönség még inkább lelkesedett a pénztárnok finom modora iránt s napról-napra több volt azon egyéneknek száma, a kik e finomságról hasonló gyakorlati módon iparkodtak meggyőződést szerezni.

Harmadnapra egy vizsgáló vetődött az állomásra s épp akkor toppant be a mellékajtón a pénztárba, mikor Rózsaberki úr a helyiségbe tolakodott három almavári notabilitásnak adta a jegyet s hallotta Hörömpő Mátyás kupecznek a pénztár ablakán

kivül hangoztatott azon demokratikus vélekedését, hogy a pénz egyforma szagu, hát ne téessék az emberben különbség. Hörömpö Mátyás uram ugyan rögtön megkapta a maga jegyét, de a vizsgáló a pénztár-csukás után megleckéztette a pénztárnokot, a ki nagyobb lelki épülésére két nap mulva kapott egy kis levelet, a melyben az állt, hogy Rózsaberki Tihamér úr a közönséggel való szabályellenes érintkezés miatt 50 krral megbüntettetik.

Buzogány úr akkorát nevetett rajta, hogy majd elfujta a petroleum-lámpást; mely nevetés hatása alatt Rózsaberki úr kétszer ráfordította a kulcsot a pénztár ajtajára. Ide ugyan idegen emberfia többet be nem lép! Hiába kopogott a sajtos, hiába zörgetett aztán a jegyző, az ajtó zárva maradt, még a főispán előtt is, a ki valami ügyben váltig be akart menni, de mindannyiszor azt a szerény figyelmeztetést hallotta, hogy tilos a bejövet.

Micsoda ijedt képpel rontott be későbbben a főnök! Ön a főispánt elutasította? Szerencsétlen ember!!

Rózsaberki úr csak hüledezett s föl sem ocsudott volna, ha harmadnapra egy kis hivatalos levelet nem kap, melyben az állt: »Rózsaberki Tihamér úr a közönséggel szemben tanusított tapintatlan magaviselete miatt 50 krral megbüntettetik.«

Ilyen kezdet után csak is a közlekedési politikáért való lelkesedés tartotta meg az ifju vasútasban a jó modor gyakorlása iránt való erős akaratot. Ezután is udvariaskodott az ablakon kívül álló közönséggel, de

egy izben a sok felvilágosításadásban oly lassan haladt a munka, hogy már itt volt a vonat indulási ideje s az utazók fele sem kapott jegyet. Általános zúgoló-dás, botrányos kifakadások, az igazgatóság becsmér-lése, a személyzet lustaságára vonatkozó megjegy-zések hangjai hallatszottak s éppen akkor lépett be egy vizsgáló, mikor a pénztárnok Gubancz Pál fuva-roznak abbeli megjegyzésére, hogy »ingyenélő, gyámol-talan az egész vasúti népség«, szerényen válaszolá: Rögtön szolgálók kérem alásan, csak egy kis türel-met kérek.

Áspis kigyóként suttogta a vizsgáló: Hát így tudja ön fenntartani a hivatalos tekintélyt?

Rózsaberki úr hirtelenében nem tudta, hogy tulaj-donképen mit nem tartott meg? Csak akkor jutott elég ideje rajta gondolkozni, mikor harmadnapra kapott egy üzenetet, hogy »Rózsaberki Tihamér úr a hivatalos tekintély meg nem tartása és késedelmes jegykiszolgálása miatt 1 firttal megbüntettetik.«

No most már kezdett komolyan gondolkozni, s naponta magába szivta Buzogány úrnak gyakorlati tanait.

Idejében nyitá ki a nagy tömegnek a pénztárt, a hová elsőnek furakodott egy termetes kofa.

— Adjon az úr Nagy-Telekre egy harmadik osztályu jegyet. Mi az ára?

— 80 krajczár!

— Sokallom. Kevesebbel nem éri be?

— Akár sokalja, akár nem, annyi az ára.

A kofa elkezdí a pénzt bökögetni, aztán hátra kiállt :

Zsuska te, adjál ide három krajczárt, nem telik ki a pénzem.

A pénztárnok majd a haját tépi addig az ideig, míg a Zsuzska oda furakodik, s meglehetősen ingerült hangulatban folytatja a munkát.

A második utas azon disputál, hogy nyári vásárkor mult esztendeje kevesebbet fizetett, hát most mért fizetne többet? Tán szivart vesz belőle a pénztárnok? A harmadiknak nincs váltott pénze, a negyedik meg krajczároknak számol le három forintot. Az egyik meg akarja magának magyaráztatni az egész zónát, a másik meg azon disputál, hogy mennyi bagáziát vihet be a kocsiba. Ennek az a baja, hogy görbe hatost adott neki a pénztárnok, adjon helyette jót, amannak meg az a baja, hogy állítólag egy krajczárral kevesebbet kapott vissza. Mikor már a felelésben bereked a pénztárnok torka, a zavartól majd szétreped a feje, akkor oda jön Rosenblum a sajtos s mivel valaki a tyúkszemére hágott, olyan méreggel vágja le a pénzt, hogy begurulnak a hatosok.

A pénztárnok higgadtan mondja: Kérem, lassabban adja ide a pénzt, mert én nem szedegethetem fel a földről.

— Felszedegetheti, mert kötelessége.

-- Nekem nem kötelességem, hanem az ön kötelessége rendesen ide adni.

— Mit beszél maga nekem? Itt én vagyok az úr, maga meg a szolgál.

— Hát mikor én a maga rongyos sajtját megveszem, akkor én úr vagyok, maga meg tán szolgál?



— Mit rongyos sajt? Maga mondja az én portékámra, hogy rongyos? Panaszkönyvet! Panaszkönyvet! — kiabálja Rosenblum úr s rohan a főnökhöz, a hol beírja a panaszkönyvbe, hogy helyezték el innen azt a pénztárnokot, a kiben nincs egyéb tudomány, mint »khölökös manir«.

Alig rohan el a sajtos, odajön Bucsányi László orsz. képviselő s bekiált: Adjon egy jegyet Budapestre s azonnal állítsa ki a podgyászvevényt!

— Egy kis türelmet kérek.

— Én nekem nem tetszik türelmeskedni, hanem adja ide gyorsan, mert még dolgom van.

— Kérem egy kicsit várni, mert még nem tudom, hogy mennyit nyom a podgyász?

— Mi közöm nekem ahhoz, mit mafláskodik?!

— Kérem ne tessenék itt ok nélkül sértegetni.

— Mit? Maga még velem itt felel és sérteget? No, majd lesz rá gondom!

Szegény Rózsaberkinék aznap nem volt másra gondja, mint hogy a maga pénzéből fedezze azt a hiányt, mely a zürzavarban keletkezett s másnap se vette észre a lapban megjelent azon interpellációt, melyet Bucsányi képviselő »a vasúti hivatalnokok durvaságai tárgyában« a miniszterhez intézett. Ő kötelességét teljesíté, tehát minden zaklatás daczára várta a kinevezést.

Jött a pósta. Érdekes volt a levél alakja s már a főnök is jelentőségteljesen mosolygott. A pénztárnok szivszorongva leste a tartalmat, de egész belesápadt, mikor hallá: Rózsaberki Tihamér a közönséggel való

durva bánásmód miatt büntetésből Kukkfalvára helyeztetik.»

A hivatalt Buzogány úr rémes kaczagása tölté be, de a másik perczen már résztvevő keblére szoritá a torzonborz öreg pénztárnok megfontyorodott fiatal kollegáját s érzékenyen mondá: Én öregebb vagyok, de legyünk per tuk, barátom!

Egy öreg vasútas ennél nagyobb elismerést nem adhat a fiatal vasútasnak. Rá is szolgált Rózsaberki Tihamér, mert ettől a percztől fogva az volt a legnyájasabb arczkifejezése, ha a fogát vicsorgatta. Így vált igazi pénztárnokká.



## TARTALOM:

	Oldal
Prolog. Irta: Follinus Emil .....	5
A vasúti élet. (Előszó helyett.) Irta: Éjszaky, Károly.....	7
Az ujtások korszaka.	19
Bál az állomáson.	30
A svihák.	37
Az a légkör.	47
Az osztóvonat.	54
A vágány-zár. (Elbeszélés.) Irta: Balogh Arthur .....	59
Jour-fix akadályokkal. (Víg elbeszélés.) Irta: Halász Jenő	71
Önérzet. (Elbeszélés.) Irta: Csikváry Jákó .....	91
A lóczi fa. (Költemény.) Irta: Malomhegyi István.....	115
Vasárnap a hivatalban. (Rajz.) Irta: Szekula Gyula .....	125
Hol itt a nemezis? (Elbeszélés.) Irta: Horváth Kálmán ...	137
A mi leányunk. (Elbeszélés.) Irta: Bajza József .....	149
Karácsonyi történet. (Elbeszélés.) Irta: Follinus Emil ...	183
A csörgő kigyó. (Történet.) Irta: Kárpáti János .....	207
A vasúti pénztárnok. (Rajz.) Irta: Kada Elek .....	217

